

Resultaten en financiële balans

Wat hebben we in 2019 gedaan?

Thema: Samen met inwoners

"Wij zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen"

- » We hebben geëxperimenteerd met nieuwe vormen van participatie bij de Centrumvisie Heerenveen, de omgevingsvisie en de energietransitie.
- » We hebben de voorbereidingen gedaan voor een grootschalig inwonersonderzoek waarbij we inwoners vragen hoe ze vinden dat wij als gemeente werken.

Thema: Zorg en welzijn

"We helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven"

- » Inwoners zijn tevreden over de WMO-ondersteuning en maatwerkvoorzieningen.
- » We zijn regenbooggemeente geworden.
- » Het handvest onderwijs is vastgesteld.
- » 70 % van de kinderen maken gebruik van het Kindpakket.
- » We hebben een taalambassadeur laaggeletterdheid ingezet.
- » SC Heerenveen Eredivisie Vrouwenvoetbal is eenmalig ondersteund met een lening.
- » Als eerste gemeente in Fryslân hebben we een Discgolfbaan geopend.

Thema: Wonen en leven

"Inwoners staan centraal bij de ontwikkeling van leefbare wijken en dorpen"

- » Met kinderen in Skoatterwâld is een ontwerp gemaakt voor de nieuwe speelplek.
- » Er is volop ingezet op de bestrijding van de eikenprocessierups en de invasieve exoten.
- » We hebben met zowel KPN als Kabelnoord afspraken gemaakt over glasvezel.
- » We hebben voorbereidingen getroffen om de uitgifte en verlenging van parkeervergunningen te digitaliseren.
- » Er zijn op diverse locaties nieuwe woningen gerealiseerd en herinrichtingsprojecten uitgevoerd.

Thema: Werken en ondernemen

"We willen middelen en kansen benutten voor een constante economische groei"

- » Het aantal banen in onze gemeente is toegenomen met ruim 1.350. Dat is een groei van 4,5%.
- » We hebben de titel Fairtrade gemeente kunnen verlengen.
- » Het aantal uitkeringen is gedaald naar 1201 en de rijksbijdrage dekt opnieuw de uitgaven.
- » Er is in zuidoost Friesland een rustpuntennetwerk gerealiseerd en het fietsknooppuntennetwerk is verbeterd.
- » We zijn gestart met de ontwikkeling van Klaverblad Noordoost.

Thema: Toekomstbestendig en duurzaam

"Samen beschermen we onze natuurlijke rijkdommen en zorgen we voor een gezonde leefomgeving"

- » We zijn gestart met de uitvoering van het duurzaamheidsprogramma 2019-2022
- » 21 sportverenigingen hebben zich aangemeld voor de energiescan.
- » We doen actief mee in de gezamenlijke Friese werkgroep Regionale Energiestrategie.
- » Twee zonneparken hebben een omgevingsvergunning gekregen.
- » Ongeveer 625 leerlingen hebben buiten lessen over de natuur gekregen.
- » Inwoners scheiden afval steeds beter en bieden minder restafval aan dan vooraf ingeschat.

Thema: Financiën en organisatie

"Er is financiële ruimte om samen invulling te geven aan dat wat wij belangrijk vinden"

- » We hebben de financiële reserves op peil gehouden.
- » We hebben de hondenbelasting afgeschaft en hebben geen inflatiecorrectie door gevoerd.
- » De koers van de organisatie hebben we vastgelegd in een koersdocument 'Samen voor Goud'.
- » We geven invulling aan goed werkgeverschap met een HR-visie die gericht is op medewerkers die 'fit for the job' zijn. Nu en in de toekomst.
- » We hebben de verzuimaanpak verder ontwikkeld.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Algemeen	4
Inleiding.....	5
Leeswijzer	8
Financieel resultaat 2019.....	9
Jaarverslag	10
Thema's	11
Thema Samen met Inwoners	13
Thema Zorg en Welzijn	19
Thema Wonen en Leven	31
Thema Werken en Ondernemen	51
Thema Toekomstbestendig en Duurzaam	57
Thema Financiën en organisatie	67
Paragrafen.....	73
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	74
Onderhoud kapitaalgoederen	80
Financiering	84
Bedrijfsvoering	88
Samenwerking	92
Grondbeleid	141
Lokale Heffingen.....	145
Jaarrekening	151
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	152
Toelichting op de balans	163
Overzicht lasten en baten en toelichting	201
Overzicht lasten en baten per taakveld.....	207
Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa).....	211
Berekening EMU-saldo	215
Overzicht reserves en voorzieningen	217
Overzicht incidentele lasten en baten	219
Overige gegevens.....	223
Controleverklaring	224

Algemeen

Inleiding

Met deze themarekening wordt aan u verantwoording afgelegd over de uitvoering van de voorgenomen beleidsdoelstellingen. De themarekening is opgesteld op basis van het hoofdlijnenakkoord.

De themarekening bestaat uit twee hoofddonderdelen:

1. het jaarverslag (de thema's en de paragrafen);
2. de jaarrekening (balans en overzicht baten en lasten met toelichting).

Financiële verantwoording themarekening 2019

De themarekening 2019 laat de volgende uitkomsten zien (x € 1.000):

Uitkomsten themarekening 2019		
Totaal lasten 2019	-178.593	
Totaal baten 2019	180.507	
Totaal saldo themarekening 2019		1.913
Resultaatbestemming		
Saldo themarekening 2019	1.913	
Algemene uitkering gemeentefonds	153	
Reserve weerstandsvermogen	-500	
Totaal resultaatbestemming		1.566

Voorstel bestemming resultaat 2019

Voorgesteld wordt om het rekeningresultaat, inclusief de storting in de reserve Weerstandsvermogen, te onttrekken aan de algemene reserve.

In de resultaatbestemming is een bedrag opgenomen van € 153.000 m.b.t. de vrijval algemene uitkering gemeentefonds. Onder het kopje 'Algemene uitkering Gemeentefonds' wordt dit verder toegelicht.

Totaal afwijkingen themarekening 2019

In de jaarrekening worden de afwijkingen op baten en lasten per product toegelicht. Het gaat hierbij alleen om de afwijkingen (saldo van lasten en baten) groter dan € 100.000. Dit is in overeenstemming met de financiële verordening. De afwijkingen per product zijn opgenomen in de thema's.

Verklaring rekeningresultaat (per product > € 100.000)

Thema	Product	Omschrijving product	Afwijking
2	028	Jeugd	-1.180
2	035	Minimabeleid	201
2	039	Participatie	1.013
2	048	Sport	175
2	049	Sportaccommodaties	391
2	057	WMO	-1.388
3	011	Bestemmingsplannen	-158
3	025	Grondexploitaties	-376
3	053	WABO	273
3	055	Wegen	124
5	001	Afvalinzameling	121
5	050	Vastgoed	-227
6	002	Algemene uitkering gemeentefonds	1.139
6	003	Algemene uitgaven en inkomsten	595
Overig		Afwijkingen per product < € 100.000	351
Totaal rekeningresultaat			1.054

Algemene Uitkering Gemeentefonds

De verantwoorde algemene uitkering is gebaseerd op basis van de september circulaire 2019. Uit het gemeentefonds heeft de gemeente in 2019 een totaalbedrag ontvangen van € 85,5 miljoen. In de begroting was uitgegaan van een inkomst van € 84,9 miljoen. In totaliteit is de algemene uitkering € 605.000 hoger dan geraamd.

In de jaarrekening 2018 was voor de jaren 2016 tot en met 2018 was een terugbetaal verplichting geprognosticeerd van € 679.000. Hiervan is bij verzamelbesluit 2019-3 een bedrag van € 187.000 vrijgevallen (€ 72.000 voor 2016 en € 115.000 voor 2017). Inclusief een vrijval van een ontvangen bedrag uit voorgaande jaren, resteert er nog een balanspost van € 532.000.

Uit de berekening van de decembercirculaire 2019 is de verwachting dat er voor de jaren 2016 tot en met 2018 geen terugbetaal verplichting meer is.

Voor 2019 is er een nieuwe berekening gemaakt voor de terugbetaalverplichting van € 378.750. Per saldo kan er een bedrag van € 153.250 vrijvallen (vrijval € 532.000 'oude jaren minus terugbetaal verplichting 2019 € 378.750).

Wanneer het bedrag niet wordt gereserveerd zal de terugbetaal verplichting leiden tot een tekort in de jaarschijf 2020. Door de systematiek 'Samen de trap op, samen de trap af', worden de lagere overheidsuitgaven doorberekend in een lager accres in de algemene uitkering.

Algemene reserve en reserve Weerstandsvermogen

De algemene reserve had per 1 januari 2019 een saldo van € 21,5 miljoen. In totaal is er in 2019 een bedrag onttrokken van € 8,7 miljoen. Het saldo van de algemene reserve komt hiermee op € 12,8 miljoen. Na de verwerking van het voorgestelde rekeningresultaat over 2019, is de stand van de algemene reserve € 14,4 miljoen.

De reserve Weerstandsvermogen had op 1 januari 2019 een saldo van € 16 miljoen. Na mutaties in 2019 is het saldo per 31 december 2019 € 21,1 miljoen. Op basis van de

nieuwe berekeningen, stijgt het risicoprofiel met een bedrag van € 0,5 miljoen naar een totaal van € 21,6 miljoen.

De reservepositie, exclusief de bestemmingsreserves, komt hiermee op € 36 miljoen. Het saldo wordt via de resultaatbestemming toegevoegd aan de algemene reserve.

burgemeester en wethouders van de gemeente Heerenveen.
De gemeentesecretaris, De burgemeester,

J. van Leeuwestijn

T.J. van der Zwan

Leeswijzer

De thema's in de themarekening 2019 zijn gebaseerd op het coalitieakkoord 2014-2018 ['Heerenveen, volop in beweging'](#).

In deze themarekening zijn de thema's uitgewerkt uit het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 ['Duurzaam ontwikkelen, Samen aan de slag in Heerenveen'](#).

De thema's zijn als volgt opgebouwd:

- * Doelstelling van het thema?;
- * Wat hebben we bereikt?;
- * Wat heeft het gekost?;
- * Indicatoren;
- * Verbonden partijen.

Financieel resultaat 2019

De uitkomsten van de themarekening 2019

In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de themarekening 2019 opgenomen (x € 1.000).

Lasten

Thema	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo lasten
Samen met inwoners	-6.195	-6.130	-6.099	31
Zorg en Welzijn	-83.570	-87.306	-88.599	-1.293
Wonen en Leven	-42.584	-46.668	-50.003	-3.335
Werken en Ondernemen	-1.184	-1.441	-1.429	13
Toekomstbestendig en duurzaam	-14.155	-15.173	-15.110	63
Financiën	-4.987	-17.796	-17.352	443
Totaal Lasten	-152.675	-174.515	-178.593	-4.079

Baten

Thema	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo baten
Samen met inwoners	-	-	1	1
Zorg en Welzijn	20.784	24.103	24.779	676
Wonen en Leven	12.825	17.199	20.641	3.442
Werken en Ondernemen	140	190	183	-7
Toekomstbestendig en duurzaam	14.075	14.886	14.687	-199
Financiën	105.634	118.996	120.217	1.220
Totaal Baten	153.458	175.374	180.507	5.133

Saldo	783	859	1.913	1.054
--------------	------------	------------	--------------	--------------

Jaarverslag

Thema's

Thema Samen met Inwoners

Doelstelling van dit thema?

"Wij zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen"

In Heerenveen luisteren we naar onze inwoners en we zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen. Inwoners en ondernemers hebben de ruimte om zelf met plannen en voorstellen te komen. Daar helpen we bij. We zoeken naar mogelijkheden om regels te versoepelen of te verminderen.

We gaan aan de slag met:

- Nieuwe lokale democratie en Maak Het!
- De Omgevingsvisie
- Het thematisch raadsakkoord

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Samen met inwoners
* Samen met inwoners de in het Hoofdlijnenakkoord genoemde doelen uitvoeren. Communicatieve ondersteuning van de initiatieven.
Onderzoeken en toepassen van versoepeling of verminderen van regels.
* Organiseren van participatietrajecten bij (grote maatschappelijke) projecten.
* Voortzetten van experimenten om te leren van verschillende vormen (Zoals Maak Het! en Buitengewoon De Greiden).
Realiseren en uitvoeren van de Omgevingsvisie en Omgevingswet.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Nieuwe vormen van participatie

In 2019 hebben we geëxperimenteerd met nieuwe vormen van participatie om de koers van uw raad, meer ruimte voor de samenleving, invulling te geven. Vanuit de overtuiging dat wij als gemeente niet alleen bepalend zijn en juist andere partijen (inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en soms ook andere overheden) nodig hebben om opgaven en initiatieven uit de samenleving invulling te geven. Nieuwe vormen van participatie worden uitgetoetst om uit te vinden bij welke opgave welk participatieproces passend is.

Bij de Centrumvisie Heerenveen is het proces vorm gegeven via het G1000 traject. Bij de energietransitie is gestart met een proces volgens de Nieuwe Route. Bij de omgevingsvisie is gekozen voor een proces om met inwoners te spreken over een agenda voor de toekomst in hun eigen leefomgeving. Ook is het participatietraject Buitengewoon De Greiden geëvalueerd met als doel om te leren.

Helder is dat het omgevingsgericht werken andere eisen stelt aan raad, college, organisatie én inwoners. Dat het om een samenspel gaat. En dat aan de voorkant, afhankelijk van de opgave en afhankelijk van de rol van de gemeente hierin, moet worden bepaald wat een passend proces is. In 2019 is gestart met de voorbereiding van een Quick Scan Lokale Democratie om te kijken waar we als gemeente staan. Deze wordt begin 2020 uitgevoerd. Doel is met de resultaten te komen tot een gezamenlijke aanpak voor de doorontwikkeling lokale democratie voor raad, college en organisatie.

Opgavesturing

Het omgevingsgerichte werken (meer ruimte voor de samenleving) vraagt om een andere manier van werken in de organisatie. Naast passende vormen van proces afhankelijk van de inhoud én de rol van de gemeente stelt het andere eisen aan de organisatie. Het stelt eisen aan de visie en inhoud, waarbij meer integraal naar opgaven, maatschappelijke initiatieven en individuele klantvragen moet worden gekeken. Het stelt ook eisen aan de sturing en organisatie van deze processen, gericht op het samenwerken aan gezamenlijke resultaten. Tot slot stelt het andere eisen aan persoonlijk leiderschap, kennis en vaardigheden. In 2019 zijn we gestart met de opgave om dit concernbreed verder te ontwikkelen. Waarbij naast genoemde elementen het nieuwe samenspel met college, raad en inwoners (en bedrijven en maatschappelijke partners) cruciaal is.

Versoepeling en vermindering van regels

In 2019 is de voorbereiding begonnen voor een grootschalig inwonersonderzoek dat we begin 2020 uitvoeren, waarbij we inwoners vragen hoe ze vinden dat wij als gemeente werken. Hierbij betrekken we inwoners bij onze beleidsontwikkeling en besluitvorming, zijn we een betrouwbare samenwerkingspartner en hoe wordt de dienstverlening ervaren. Onderdeel hiervan is ook of inwoners en bedrijven hierbij hinder vinden van regels of administratieve procedures. Op basis van de input van inwoners willen we een effectieve slag slaan om regels te versoepelen en te verminderen waar nodig. Daarnaast kijken we bij alle nieuwe regelingen of aanpassing daarvan naar in hoeverre regels nodig zijn voor houvast en waar versoepeling, vermindering of zelfs afschaffing

mogelijk is. En bij de toepassing van regels kijken we vooral naar de bedoeling. Als het nodig is zoeken we de rek op als dit past in de geest van de bedoeling van de regels.

Versterking communicatieve ondersteuning

De communicatieve ondersteuning van grote opgaven wordt versterkt en doorontwikkeld. We zijn trots op de resultaten hiervan bij de opgaven van de centrumvisie, omgevingsvisie en duurzaamheid.

Wat heeft het gekost?

Lasten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo lasten
012	Bestuurszaken	-1.663	-1.746	-1.757	-12
016	College	-3.661	-3.613	-3.611	2
020	Erfgoed	-72	-72	-73	-2
042	Plattelandsbeleid/wijkmanagement	-541	-441	-449	-8
059	Maak het! en nieuwe rollen	-259	-259	-209	50
Totaal Lasten		-6.195	-6.130	-6.099	31

Baten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo baten
012	Bestuurszaken	-	-	-	-
016	College	-	-	1	1
020	Erfgoed	-	-	-	-
042	Plattelandsbeleid/wijkmanagement	-	-	-	-
059	Maak het! en nieuwe rollen	-	-	-	-
Totaal Baten				1	1
Saldo		-6.195	-6.130	-6.099	32

Indicatoren

In dit thema zijn geen verplichte indicatoren opgenomen.

Thema Zorg en Welzijn

Doelstelling van dit thema?

"We helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven"

Iedereen doet mee in onze gemeente. We bouwen veerkracht op voor inwoners in kwetsbare situaties en we helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven. Om dit te realiseren werken we aan doorontwikkeling van het sociaal domein en zoeken we verbinding met partners.

We gaan aan de slag met:

- Jeugdzorg
- Armoede
- Lezen en schrijven
- Zorg en ondersteuning
- Preventieve gezondheid
- Welzijn
- Sport

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Zorg en welzijn
Doorontwikkeling van het sociaal domein.
Ontwikkelen en uitvoeren van gebiedsgerichte aanpak.
Inwoners helpen om langer thuis te blijven wonen.
Ondersteuning bieden aan mantelzorgers en vrijwilligers.
Aanpakken van de problematiek bij de grootste risicogroepen (verwarde personen, verslaafden, inwoners met psychische problemen).
Terugbrengen van het aantal laaggeletterden.
Bereiken en ondersteunen van inwoners met een risico op gezondheidsproblemen.
Aandacht voor roken, alcohol- en drugsmisbruik en overgewicht.
Verminderen van problematische eenzaamheid.
Vergroten van sport- en beweegactiviteiten, waaronder wandelpaden en buiten fitness.
Bereikbare, duurzame en toegankelijke sport- en cultuurvoorzieningen.
Uitvoeren van sportbeleid 2017

Wat hebben we bereikt?

Sociaal domein Algemeen

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

De kadernota Sociaal Domein "Heerenveen ontwikkelt verder" 2019 - 2025 is door het college vastgesteld en op route voor besluitvorming. De bedoeling is om onze inwoners te helpen in alle levensfasen, daar waar het hen zelf en/of samen met anderen even niet lukt. Onze normen worden gevormd door de rechten van het kind, de menselijke waardigheid en bestaanszekerheid. We werken aan 15 doelen en komen met 20 uitvoeringsplannen om deze doelen te realiseren.

De "Fair deal Caparis" is afgesloten en bestuurlijk met 8 gemeenten afgerond. We maken in 2020 een nieuwe perspectiefrijke start met Heerenveen als 1 van de 4 aandeelhouders. Hiermee is er rust en zekerheid voor de medewerkers van Caparis, waaronder 310 van ons. U bent hierover via een [raadsvoorstel](#) in september 2019 geïnformeerd.

De gemeenteraad heeft in [mei 2019](#) ingestemd met de start van een vierjarig experiment gericht op het invullen van een alternatieve aanpak met en voor multiprobleemgezinnen (de Doorbraak!)

Wet maatschappelijke ondersteuning

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Voorzieningen:

- De Wmo-ondersteuning vanuit de algemene voorzieningen en maatwerkvoorziening is tot tevredenheid van onze inwoners gecontinueerd.
- Gedurende 2019 zijn 3.712 unieke cliënten ondersteund. Samen maakten zij gebruik van 6.148 voorzieningen. Het grootste beroep vindt plaats op de hulp bij het huishouden en bij het Wmo-vervoer.
- De voorziening Hulp bij het huishouden is opnieuw aanbesteed en succesvol ingevoerd.
- De werkzaamheden om het abonnementstarief per 2020 in te kunnen voeren zijn succesvol doorlopen.
- We zijn gestart aan de opgave om in kaart te brengen waar wij nog kunnen sturen binnen de Wmo als we het hebben over de wet, het beleid, de inkoop, de toegang en de monitoring.
- We hebben onze toezichthoudende en handhavende rol extern belegd.
- Via ons contractmanagement hebben wij onze zorgaanbieders ondersteund.
- Onze Wmo-verordening is herijkt en opnieuw vastgesteld.

Preventie:

- Het plan om inwoners er van bewust te maken dat zij langer zelfstandig thuis moeten blijven wonen is vastgesteld; Soarch for Thûs. Wij kunnen nu gerichte activiteiten uitvoeren om onze inwoners te helpen zo lang als mogelijk zelfstandig te wonen.
- Het ondersteuningsaanbod aan mantelzorgers en vrijwilligers is gecontinueerd, net zoals de inzet van de mantelzorgcoördinator.

- De gebiedsgerichte preventieteams hebben hun inzet op peil kunnen houden. En een meting om te kunnen beoordelen wat de effectiviteit van preventieteams is opgestart aan de hand van de zogenaamde Social Return On Investment (SROI) methode.
- We zijn regenbooggemeente geworden en werken vanuit een gericht uitvoeringsplan samen met vele stakeholders.
- In Fries verband is samengewerkt rondom een provinciaal preventieakkoord.
- De inzet van de Wijk GGD-er werpt aantoonbaar zijn vruchten af als het gaat om het verminderen van het aantal overlastgevende situaties door verwarde personen. In de prestatieafspraken met de corporaties zijn afspraken gemaakt over huisvesting in de vorm van ons plan van aanpak De Opstapper (tijdelijke huisvesting met zwaardere ondersteuning in plaats van Beschermd Wonen).

Nieuwe wetgeving en Provinciaal:

- De Wet Verplichte GGZ (WvGGZ) is lokaal voorbereid en ingevoerd per 2020.
- Provinciaal is gericht samengewerkt om de uit- en instroom Beschermd Wonen in kaart te brengen en de juiste regie te kunnen voeren. Zo is na het zomerreces gestart met het Regionaal Expertteam. Zij ondersteunen onze wijkteams, in casu onze meitinkers, bij beoordelingen beschermd wonen.

Jeugd

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Beleidsmatig:

- De directie en het college hebben in maart 2019 ingestemd met een (her)bevestiging van de taken, verantwoordelijkheden en werkwijze van de gemeentelijke toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp TJG (Team Jeugd en Gezin).
- In juni 2019 heeft u structurele dekking voor de personele formatie van het Team Jeugd en Gezin beschikbaar gesteld. De taken, verantwoordelijkheden en werkwijze van het team zijn opnieuw geformuleerd, geactualiseerd en vastgesteld door de directie en het college van Burgemeester en wethouders.
- In september 2019 is regionaal (provincie) gestart met de uitwerking van de adviezen van de taskforce kostenreductie jeugdhulp en lokaal (gemeente) werk gemaakt van maatregelen om het bekostigingssysteem voor gespecialiseerde jeugdhulp zoals bedoeld in te zetten en te gebruiken.
- In oktober 2019 is een cliëntervaringsonderzoek nieuwe stijl gegund. Dit onderzoek start in 2020.
- In november 2019 is het beleidsplan VVE ('jong geleerd') vastgesteld.
- In december 2019 is het handvest onderwijs vastgesteld door alle schoolbesturen in Heerenveen en het college.

Concreet:

- Er hebben 1.237 jeugdigen uit Heerenveen jeugdzorg ontvangen.
- De Frontoffice van het team Jeugd en gezin heeft in 2019 2.900 unieke contacten gehad over zorgen of om informatie te geven over opgroeien en opvoeden. Het TJG zelf heeft in 2019 voor 850 jeugdigen/gezinnen ondersteuningsplannen opgesteld of opnieuw geformuleerd.
- De maatwerkafspraken met de GGD Fryslân zijn ingevuld.
- De aanbesteding hoog specialistische jeugdzorg is verlengd tot 1 april 2020.

- Subsidiëring van het VVE beleid, SDF, Veilig Thuis Fryslân, de vier gecertificeerde instellingen (uitvoering jeugdreclassering en jeugdbescherming) heeft plaatsgevonden.
- CJG in de school is na een evaluatie (begin 2019) omgezet in JITS en dat aanbod functioneert binnen het VO in Heerenveen vanaf september 2019.
- Voor twee Integrale Kindcentra (Skoatterwiis en St. Jozefschool) zijn pilotsubsidies versterkt in 2019.

Werk en Inkomen

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

- Het aantal uitkeringen is verder gedaald naar 1.201 en de rijksbijdrage dekt opnieuw de uitgaven.
- Er zijn 364 uitkeringen beëindigd door uitstroom waarvan 143 inwoners door werk.
- www.meerdanwerkgever.nl
- Start van de GAP Academy in samenwerking met Caparis (opleiding techniek).
- Er zijn 119 nieuwe collectieve zorgverzekeringen afgesloten.
- In totaal nemen nu 1.820 personen deel aan onze zorgregelingen.
- 70% van onze kinderen zijn bereikt in het kader van de "kindpakket" regelingen.
- Er zijn 34 statushouders komen wonen en zij krijgen maatschappelijke begeleiding.
- Onze schuldhulpverleners hebben 155 nieuwe inwoners geholpen met hun schulden.
- We hebben € 550.000 aan loonkostensubsidie verstrekt zodat mensen aan het werk kunnen en blijven.
- 61 deelnemers in de digitaal huizen, 200 mensen voorlichting gegeven bij Rabobank, Tjongerschans, Barones & Humanitas en bij de locaties Voor- en Vroegschoolse Educatie.
- Inzet van 1 taalambassadeur laaggeletterdheid.

Onderwijs en Sport (stimulering en accommodaties)

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

- Nieuwe nieuwkomersklas gestart.
- Activiteiten om te komen tot een Lokaal Sportakkoord zijn opgestart en er zijn middelen aangetrokken vanuit de rijksoverheid voor de inzet van een projectleider.
- SC Heerenveen Eredivisie Vrouwenvoetbal is eenmalig ondersteund met een lening waarmee het voortbestaan van het eredivisievoetbal is gered.
- Als eerste gemeente in Fryslân hebben we een Discgolfbaan geopend.
- Aan de hand van de adviezen van het RIVM en de VSG zijn de gezondheidsrisico's van het kunstgras actief gemonitord.
- Eind 2019 hebben we samen met de onderwijsbesturen uit het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs, het handvest onderwijs vastgesteld met daarin drie thema's waaraan we het komende jaar gezamenlijk invulling gaan geven.
- Er is voortvarend gewerkt binnen het project nieuwbouw school Tjalleberd.
- Toekomstperspectief huisvesting VO is opgestart en wordt doorlopen samen met de betreffende besturen.

(Inter)nationale evenementen

In 2019 is, in samenwerking met de gemeente Weststellingwerf, de Healthy Ageing tour georganiseerd. Aan deze tour doet de wereldtop vrouwen mee, waardoor we werken aan onze doelstelling 'binnen halen (inter)nationale evenementen'. Daarnaast zijn de eerste stappen gezet om een projectbureau op te starten, welke als peilers heeft: evenementen

laten aansluiten aan het imago van Heerenveen als Sportstad van het Noorden, goede begeleiding van evenementen en het binnen halen van (inter)nationale (sport)evenementen.

Recreatie

Er is in regionaal verband (zuidoost Friesland) een rustpuntennetwerk gerealiseerd en het fietsknooppuntennetwerk is verbeterd.

Wat heeft het gekost?

Lasten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo lasten
014	Bijstand	-20.849	-20.578	-20.592	-14
026	Gymnastiekonderwijs	-274	-274	-268	6
028	Jeugd	-16.661	-18.779	-19.811	-1.033
033	Maatschappelijk dienstverlening	-322	-1.772	-1.706	67
035	Minimabeleid	-3.149	-2.876	-2.839	38
036	Onderwijs	-4.373	-4.393	-4.342	52
039	Participatie	-14.833	-14.137	-14.163	-25
046	Sociaal beleid algemeen	-70	-84	-84	-
048	Sport	-795	-1.654	-1.482	172
049	Sportaccommodaties	-2.897	-3.262	-2.870	392
052	Volksgezondheid	-	-1.853	-1.819	34
057	WMO	-19.347	-17.642	-18.623	-980
Totaal Lasten		-83.570	-87.306	-88.599	-1.293

Baten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo baten
014	Bijstand	19.164	18.940	18.994	55
026	Gymnastiekonderwijs	-	-	-	-
028	Jeugd	232	3.535	3.387	-147
033	Maatschappelijk dienstverlening	37	37	-	-37
035	Minimabeleid	18	18	181	163
036	Onderwijs	5	5	14	9
039	Participatie	235	95	1.133	1.038
046	Sociaal beleid algemeen	-	15	15	-
048	Sport	65	65	69	4
049	Sportaccommodaties	202	567	566	-1
052	Volksgezondheid	-	-	-	-
057	WMO	827	827	419	-407
Totaal Baten		20.784	24.103	24.779	676
Saldo		-62.786	-63.203	-63.820	-617

Product 028; Jeugd

In 2019 hebben we een geormerkte en hogere rijksbijdrage voor Voor- en Vroegschoolse Educatie ontvangen. Omdat het om een geormerkte bijdrage gaat, is het restant budget overgeheveld naar 2020.

De grootste uitgavenpost jeugd zijn de uitgaven die gemaakt worden voor jeugdzorg. Ook in 2019 zijn de werkelijke uitgaven hoger dan de ramingen. Bij de perspectiefnota 2019 is met ingang van 2020 een extra budget uitgetrokken ad € 1,1 miljoen. In 2019 is een deel van het weerstandsvermogen (€ 2.9 miljoen) ingezet als dekking voor het tekort jeugdzorg. Toch resteert een tekort ad € 1,2 miljoen in de jaarrekening.

Een belangrijke verklaring voor de overschrijding is dat de ramingen die in de begroting zijn opgenomen de afgelopen jaren steeds laag zijn gehouden omdat de verwachting was dat de resultaten van vroegtijdige signalering en inzet op preventie zich snel zouden aftekenen. Dat blijkt niet het geval. Hoewel we ontwikkelingen zien (toename van lichte hulpvragen en verminderen van zware meervoudige hulpvragen), blijven de werkelijke kosten voor jeugdzorg hoger dan de ramingen. De werkelijke uitgaven blijven overigens de laatste twee jaren wel redelijk stabiel (behoudens de logische gevolgen door de toename van het aantal jeugdigen in zorg).

Een tweede verklaring is dat de individuele kosten per cliënt in zorg hoger zijn dan in voorgaande jaren. De verklaring hiervoor is dat de problematiek die aan de orde is complexer en taaier lijkt te zijn geworden. De duur en intensiteit van de benodigde behandeling of begeleiding blijkt (met name bij de zogenoemde hersteltrajecten) langer dan past binnen het bekostigingssysteem. Daarom worden voor onze jeugdigen vaak maatwerkafspraken gemaakt.

Naar de oorzaken van die noodzaak om intensievere trajecten beschikbaar te hebben, doen we in 2020 onderzoek.

Product 035; Minimabeleid

Het overschot op het minimabeleid wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een lagere last op de collectieve ziektekostenverzekering van € 105.000 en een hogere bate op terugvordering en verhaal van € 110.000.

Product 039; Participatie

Op het participatiebudget is als vordering de Fair deal Caparis 2019 ingeboekt voor een bedrag van € 1.072.956. Zoals in de inleiding van dit thema staat bent u over de herstructurering geïnformeerd in de [raadsvergadering](#) van september 2019. De eenmalige inkomst is de uitwerking van deze herstructurering.

Product 048; Sport

Het overschot op het product Sport wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de bijdrage aan het vrouwenvoetbal. Afgelopen september werd er ingeschat dat de lening volledig zou worden uitgekeerd in 2019. Dit bleek achteraf echter toch niet haalbaar voor de volledige uitwerking van de regeling. De lening is achteraf administratief opgenomen in de kapitaalsdienst. Dit heeft tot gevolg dat er een vrijval ontstaat in de exploitatie.

Er is in 2020 een krediet beschikbaar van € 150.000. Hiervan is € 75.000 reeds uitgekeerd. Het oorspronkelijke budget van € 150.000 valt in de jaarrekening vrij via het product Sport. Naast dit bedrag is er een restant op het budget voor advieskosten voor de ijshockeyhal Thialf.

Product 049; Sportaccommodaties

Het overschot op het product Sportaccommodaties wordt vrijwel geheel veroorzaakt door de hogere lasten die waren begroot door het sportbesluit. Met dit besluit is er een aanpassing gekomen in de BTW-regelingen rondom Sport en Sportaccommodaties. Waar voorheen door gemeenten een BTW-voordeel kon worden behaald, is dit nu niet meer mogelijk. Ter compensatie hiervan is de SPUK-regeling in het leven geroepen (Specifieke Uitkering stimulering sport). Op basis van een schatting over 2019 is bij de aanvraag van de SPUK berekend dat de extra lasten voor de gemeente Heerenveen € 425.000 zijn. Later is dit bijgesteld naar € 345.000. Dit bedrag is verwerkt in verzamelbesluit 2019-4. Doordat de gemeenten overvraagd hebben is er een voorlopig bedrag van € 345.000 uitgekeerd aan de gemeente, de definitieve vaststelling vindt in 2020 plaats.

Omdat de precieze gevolgen van het sportbesluit aanvankelijk nog onduidelijk waren, is er besloten om de extra lasten op één plek te begroten. Dit budget was ter compensatie van de verwachte overschrijdingen op de overige budgetten. In de praktijk zijn deze overschotten niet gerealiseerd, waardoor het budget voor de extra lasten van € 345.000 restant is. Verwacht wordt dat er in 2020 een terugbetaling moet worden gedaan over de ontvangen € 345.000. Hiervoor is maximaal € 175.000 begroot in 2020. De rest van het overschot wordt veroorzaakt door verschillende saldi, verspreid over de verschillende sportaccommodaties.

Product 057; Wmo

Het tekort op de Wmo wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere lasten op de voorzieningen hulp bij het huishouden. Belangrijke redenen hiervoor zijn de toenemende vergrijzing, de invoering van het abonnementstarief en het verder stijgen van de kostprijs. Vooral de uniforme eigen bijdrage heeft een aanzuigende werking op onze hulp bij het huishouden en zorgt tevens voor minder inkomsten eigen bijdrage. De invloed van de vergrijzing zorgt voor een toenemend beroep op ons Wmo-vervoer. Gelet op het verloop van de vergrijzing verwachten wij dat deze trend zich de komende jaren voortzet.

Ook moet er een nabetaling plaatsvinden richting SDF voor wat betreft de provinciale tekorten op beschermd wonen. Deze nabetaling valt wel lager uit dan over het jaar 2018. De provinciale invoering van het Regionaal Expert Team per september 2019 heeft een positieve invloed. Maar is over geheel 2019 nog te kort operationeel geweest om het gehele tekort naar nul te brengen.

De geraamde baten op het onderdeel Wmo vallen lager uit vanwege de invoering van het abonnementstarief.

De uitgaven op het gebied van de bemoeizorg, de zwaardere specialistische thuisondersteuning voor bijvoorbeeld personen met verward en overlastgevend gedrag, zijn toegenomen. Dat heeft er wel voor gezorgd dat we beter de regie hebben gekregen over deze casussen. Vooral dankzij ons Zorg en Veiligheidsteam, waaronder de Wijk GGD-er.

De woningaanpassingen zijn hoger uitgevallen omdat er meer trauma's waren waardoor er een beroep moest worden gedaan op deze voorziening. De uitgaven op deze post fluctueren jaarlijks omdat op voorhand lastig is in te schatten hoeveel trauma's zich voordoen.

De uitgaven op de onderdelen thuis- en dagondersteuning verlopen budgettair neutraal. Net zoals dat de omvang van de doelgroep stabiel blijft.

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Verwijzingen HALT	per 10.000 inwoners 12-17 jaar	2018	36	119	Bureau HALT
Harde kern jongeren	per 10.000 inwoners	2014	0,8	1,3	Korps Landelijke Politiedienst (KLPD)
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	1,17	1,45	CBC Verwey-Jonker Instituut Kinderen in Tel
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+ MBO)	%	2018	1,8	2,0	Dienst Uitvoering Onderwijs
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	0,7	1,9	Dienst Uitvoering Onderwijs
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2018	15	23	Dienst Uitvoering Onderwijs
Niet-sporters	%	2016	49,0	48,7	RIVM/ Zorgatlas
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	67,6	67,8	CBS-arbeidsdeelname
Achterstandsleerlingen	% 4-12 jarigen	2012	6,43	11,61	Verwey-Jonker Instituut Kinderen in Tel
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	2019, 1e half jr	60	61	CBS-monitor sociaal domein WMO
Kinderen in armoede	%	2015	5,6	6,58	Verwey Jonker instituut-Kinderen in Tel
Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inwoners	2019, 1e half jr	40,2	36,3	Participatiewet
Werkloze jongeren	%	2015	2,58	1,52	Verwey-Jonker instituut Kinderen in Tel
Jongeren met jeugdhulp	% inwoners tot 18 jaar	2019 1e halfjr	9,7	10,0	CBS jeugd

Jongeren met jeugdreclassering	% inwoners 12-22 jr	2019 , 1e half jr	0,2	0,3	CBS jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	% inwoners tot 18 jaar	2019, 1e half-jaar	1,2	1,1	CBS jeugd

Indicatoren	Omschrijving
Verwijzingen HALT	Het aantal verwijzingen naar HALT, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen van 5 tot 18 jaar dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen van 5 tot 18 jaar dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Niet sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Achterstandsleerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
WMO- cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Thema Wonen en Leven

Doelstelling van dit thema?

"Inwoners staan centraal bij de ontwikkeling van leefbare wijken en dorpen"

We willen graag dat iedereen in onze gemeente toegang heeft tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisvoorzieningen. Bereikbaarheid, veiligheid en duurzame ontwikkelingen in wijken en dorpen staan centraal. We spannen ons in voor het stimuleren van cultuur en een aantrekkelijke groene omgeving.

We gaan aan de slag met:

- Leefbare wijken en dorpen
- Vitale kernen
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Sport
- Cultuur
- Recreatie en toerisme

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Wonen en leven
* Samen met inwoners de leefbaarheid in dorpen en wijken verbeteren.
Wijken en dorpen zijn schoon, heel en veilig.
Er is een goede balans in de beschikbaarheid van verschillende soorten woningen.
* Stimuleren en faciliteren van wijk- en dorpsvoorzieningen.
Uitvoering geven aan integraal veiligheidsplan 'Samen leven, samen doen' 2017-2021.
Heerenveen wordt fietsgemeente.
Uitvoering geven aan project Beter Bereikbaar (A32).
Uitvoering Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2017.
Maken van een mobiliteitsanalyse en proactief acteren op OV concessie van de provincie.
Uitvoering van cultuurbeleid 2017.
Budget voor aansprekende (inter)nationale evenementen op het gebied van sport en cultuur.
* Onderzoek, voorbereiding en start uitvoering van aanpassingen in centra van Heerenveen, Akkrum, Aldeboarn en Jubbega.
Verkenning en besluit Cultuurhuis Heerenveen.
Beschikbaarheid van snel internet in de dorpen en in het buitengebied.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Wat hebben we bereikt?

Onderhoud

Onderhoud wegen

De gemeente Heerenveen is als wegbeheerder verantwoordelijk (zorgplicht) voor het onderhoud aan gemeentelijke wegen, fiets- en voetpaden. De gemeentelijke wegen worden aan de hand van het wegbeheerprogramma onderhouden en geïnspecteerd. Zoals vastgesteld in de 'Nota Kapitaalgoederen' is er gekozen voor het onderhoudsniveau 'Basis'. Naar aanleiding van de inspectie wordt er een onderhoudsprogramma opgezet voor 5 jaar. Met deze aanpak wordt kapitaalvernietiging voorkomen. De volgende onderhoudsprojecten, en groot onderhoud, zijn uitgevoerd:

- Herinrichting van de Bij de Leijwei (Hoorsterzwaag).
- Herinrichting Wederik (Heerenveen).
- Renovatie Albert Mol's Menninghe (Tjalleberd).
- Renovatie Hegedyk (Gersloot).
- Renovatie Pastorielaan / Van Bijema Thoekingmaweg (Heerenveen).
- Renovatie Lyceumstraat (Heerenveen).
- Renovatie Buitenweg / J.K. Bosmalaan (Oudehorne).
- Renovatie Kerkelaan (Katlijk).
- Renovatie en nieuwe aanleg fietspad De Heide (Heerenveen).
- Nieuwe aanleg fietspad Pastorielaan (Heerenveen).
- Slijtlagen: Deelenweg (Gersloot), Skiepedrift (Hoorsterzwaag), Krukmanslaan (Oranjewoud).

Naast bovenstaand groot onderhoud/projecten is er klein onderhoud, straatwerk en asfaltwerk uitgevoerd op diverse wegen in de gemeente Heerenveen.

Onderhoud Civiel Technische Kunstwerken

De civiel technische kunstwerken zijn onderhouden op het gebied van veiligheid en functionaliteit, met zorg voor het voorkomen van kapitaalvernietiging. De civieltechnische kunstwerken zijn nog niet volledig op het basisniveau. Het basisniveau wordt de komende jaren bereikt. Het volgende onderhoud is uitgevoerd:

- Renovatie betonbruggen Ds. Veenweg (De Knipe).
- Renovatie betonbrug Beetsterdyk (Aldeboarn).
- Renovatie Zijlroedebrug (Nes).
- Renovatie Boarnebrug (Nes).
- Renovatie bovenbouw Easteinbrêge (Aldeboarn).
- Onderhoud aan diverse hout, staal- en betonnen bruggen.

Oever en Kade bescherming

De oever en kade bescherming is onderhouden en vervangen op basis van functie, gebruik en veiligheid. Er is nog steeds sprake van achterstallig onderhoud. Dit achterstallig onderhoud staat voor de komende jaren op de planning. Op de volgende locaties zijn damwanden vervangen/is onderhoud uitgevoerd:

- Vervangen damwanden rondom de Weitlânsbrêge (Akkrum).
- Vervangen damwand en schanskorven aan het Eastein (Aldeboarn).
- Dempen passantenhaven en plaatsen damwand Beetsterdyk (Aldeboarn).

- Vervangen damwand langs de Trigreppeel (Akkrum).
- Vervangen beschoeiing vijverpartij Wederik (Heerenveen).
- Vervangen damwand Stobbegasterpad (Haskerdijken).
- Nieuwe beschoeiing geplaatst aan de Leppedyk (Akkrum).
- Nieuwe beschoeiing geplaatst aan de Narcislaan (Heerenveen).
- Divers klein onderhoud aan beschoeiingen, damwanden en kademuren in de gemeente Heerenveen.

Riolering

Eind oktober is er een calamiteit geweest met een van de hoofdpersleidingen die voor een heel groot deel van de plaats Heerenveen het afvalwater transporteert naar de Rioolwaterzuivering. Circa 15.000 huishoudens (ook uit de buurgemeente) voeren af via deze persleiding. De buis is gescheurd en is middels een noodreparatie weer in bedrijf genomen. Er wordt onderzocht of met een noodvoorziening of alternatieve "omleiding" de continuïteit bij dergelijke calamiteiten kunnen worden gewaarborgd. Eind 2019 is een plan opgesteld om de gehele hoofdpersleiding te inspecteren om daarmee risico's voor de bedrijfsvoering inzichtelijk te maken.

Voor het overige kan gesteld worden dat de riolering is onderhouden op basis van het gemeentelijk watertakenplan 2016 - 2020. Er is relatief weinig grootschalige vervanging uitgevoerd, alleen aan de Trigreppeel Akkrum. Dit betreft regulier onderhoud.

Verder zijn in combinatie met wegenonderhoud reparaties aan het riool uitgevoerd.

Water

De watergangen in de gemeente zijn in het najaar uitgemaaid met de kraan, maaiboot of met de hand. Dit doen wij in het stedelijk gebied in opdracht van het Wetterskip Fryslân. Bij knelpunten in de aan- en afvoer of waterkwaliteit is lokaal gebaggerd.

Openbare verlichting

Op diverse plekken in de gemeente is groot onderhoud/vervanging uitgevoerd aan de openbare verlichting. Daarbij is meteen ook rekening gehouden met energiebesparende maatregelen door toepassing van LED-verlichting. Het gaat onder andere om de volgende lokaties:

- Wederik (westelijk deel).
- Zwette en Zijlroede.
- Tormentil en Dalkruid.
- De Trekker en Baalder.
- Sieger van der Laanstraat en Kempnaersingel.
- De Brink (Nieuwehorne).
- Sinnebourren Akkrum (deels).
- Tjerkebourren en Andringastrjitte (Aldeboarn), bijzondere verlichting.
- Meijerweg (de Knipe).
- Schoterlandseweg (Mildam).

Spelen

Naast het reguliere periodieke onderhoud van de ruim 150 speelvelden zijn hiernavolgende grotere acties uitgevoerd:

- In de volgende speelplekken zijn grote speeltoestellen vervangen en/of is het speelveld gerenoveerd: speeltuin Aldeboarn, Kroade (Jubbega), Eikenlaan (Heerenveen) en Sjollemastaart (Heerenveen) en speeltuin De Greiden.

- De speeltoestellen van de voormalige school CBS Anjewier zijn opgeknapt en verplaatst naar een nieuw speelveld aan De Finne in Tjalleberd.
- Het basketbalveld van park Ten Woude is samen met de basketbalvereniging verplaatst naar Sportstad.
- Met de (school)kinderen in Skoatterwâld is een ontwerp gemaakt voor de nieuwe speelplek in de 3^e fase.
- Met Buitengewoon De Greiden is gestart met het ontwikkelen van een buurtkansenkaart.
- Begin 2019 heeft de Speeltuinbende een presentatie gegeven over inclusief spelen. Dit is onderdeel van de lokale inclusief agenda.

Gemeentelijke gebouwen

Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen is uitgevoerd op basis van ons onderhoudsbeheersysteem. Er is zowel groot als kleinschalig onderhoud uitgevoerd. Het volgende is gerealiseerd:

- Net als de voorgaande jaren is al het buitenschilderwerk geclusterd en onderhands op de markt gezet. Dat ging om de volgende gebouwen:
 - Posthuis Theater
 - Crackstate
 - Heerenveense school
 - Klokkenstoel Brongerga
 - Begraafplaats De Knipe
 - Algemene begraafplaats Heerenveen
 - Begraafplaats Schoterhof Nieuweschoot
 - Gebouw van Kleffenslaan
 - Turnhal Friesland
 - Toiletgebouw/VVV-kantoor Akkrum
 - Abri Haskerdijken
 - Werkstate
 - Gymlokaal Ekke de Haan school
 - Gymzaal De Schoterschans
 - Gymzaal Tjongerschool
 - Gymzaal Aldeboarn
 - Dierenpark Ten Woude
 - Opstallen in de Overtuin
 - Woning/Kantoor aan Het Meer 67 Heerenveen
- Tevens hebben we bij onze klokkenstoelen een aantal timmerwerkzaamheden uitgevoerd. Dat houdt in het vervangen van dek planken, boeiboorden, herstellen van scheuren in de constructie.
- Bij de Rinkelbom zijn de asbesthoudende boeiboorden vervangen.
- Bij het MFA Us Kubus zijn van het 'oude' gedeelte alle aluminium buitenkozijnen vervangen.
- Bij het park ten Woude hebben we de bestrating opnieuw herstraat.
- In de Overtuin hebben we op een van de gebouwen de panlatten en tengels vernieuwd en de pannen ingeboet.
- Voor wat betreft de installaties in onze gebouwen hebben we de volgende werkzaamheden uitgevoerd:
 - In het posthuis hebben we een deel van de verlichting vervangen door led verlichting.

- In gymzaal de Sevenaerschool hebben we de c.v.-installatie vervangen.
- De ontijzeringsinstallatie van het zwembad Jubbega is vervangen.

Groenonderhoud

Het groen is op een paar punten na, ruimschoots op het vastgestelde niveau onderhouden. Dit is in beeld gebracht door de openbare ruimte te schouwen. De resultaten van die schouw zijn aan u gepresenteerd.

De gemeentelijke bomen worden structureel geïnspecteerd op kwaliteit en veiligheid. Aan de hand daarvan is het bomenonderhoud uitgevoerd. Er is verder specifiek ingezet op zogenaamde invasieve soorten (dit zijn exoten zoals Japanse Duizendknoop en Berenklauw. Deze kunnen gezondheidsproblemen en/of economische schade veroorzaken). De specifieke inzet bestaat uit inventarisatie en bestrijding.

Enkele in het oog springende werkzaamheden waren:

- Bomen vervangen bij de lanen en centrale as in Skoatterwâld.
- Groenrenovatie Van Sminiawei Aldeboarn.
- Groenrenovatie Juf Boeremaplein Akkrum (in combinatie met spelen).
- Groenrenovatie Roede / Trekschuit Heerenveen.

Bestrijding Eikenprocessierups

De bestrijding is vergelijkbaar als voorgaande jaren uitgevoerd, alleen dit jaar intensiever en op grotere schaal. Specifiek op de Burgemeester Falkenaweg, recreatiegebied de Heide en P.W. Janssenweg Jubbega. Dit waren locaties met de meeste rupsen. We hebben daarnaast hierover veel (advies)vragen van inwoners beantwoord.

Cultuur

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Centrumvisie en verplaatsen bibliotheek

De voorstellen van de werkplaats "Cultuur verbindt" zijn overgenomen door het zogenaamde Burgerbesluit van de G1000. Het onderdeel "cultuurpark" maakt deel uit van de geraamde kosten voor het vergroenen van pleinen. De ideeën van een cultuurbureau en cultuurroute worden door de 4 culture partners zelf opgepakt. Het pleidooi voor een cultuurhuis wordt geplaatst in een van de centrale thema's van de nieuwe centrumvisie.

We hebben het dan over "ontmoeten" en het toevoegen van functies die nu niet of onvoldoende aanwezig zijn in het centrum. Het benodigde bedrag maakt onderdeel uit van de bredere afweging die aan u wordt voorgelegd in de investeringsagenda.

Weer een eigen Posthuis productie

Er is door uw raad drie jaar lang extra geld uitgetrokken voor een eigen Posthuis Musical. De kerstmusical wordt in samenwerking met de vier culture partners als productie omgevormd naar een familievoorstelling.

Hiervoor zijn tevens 400 kaarten beschikbaar voor mensen met een laag inkomen.

Subsidies voor culturen

Museum Belvédère concentreert zich vooral op 20ste eeuw en eigentijdse schilderkunst die relaties aangaat met landschap en natuur. Het museum vierde zijn 15 jarige bestaan met o.a. een speciale tentoonstelling "Van Thom tot Nu".

De 8ste editie van het Oranje Woud Festival vond plaats. Bijna 16.000 wisten hun weg te vinden. Hoogtepunt was o.a. het Stegreif Orchester dat internationaal debuteerde. Nieuw was ook de Kinderproeftuin waar kinderen van 4 tot en met 12 jaar op speelse manier kennis konden maken met muziek.

Door "cultuurmakelaar" Ateliers Majeur kunnen onze schoolkinderen in contact komen met 250 verschillende cultuuraanbieders. Naast cultuureducatie onder schooltijd zijn er na schooltijd het afgelopen schooljaar 459 kunstateliers gegeven. Er zijn 260 kinderen die gebruik hebben gemaakt van een persoonlijk cultuurbudget waarmee zij op een laagdrempelige (financiële) manier kennis kunnen maken met een cultuuraanbieder.

Glasvezel (snel internet)

Met Kabel Noord hebben wij afspraken gemaakt over de aanleg van glasvezel voor de zogenaamde "witte percelen" in het buitengebied. Met KPN hebben wij afspraken gemaakt over aanleg van glasvezel voor het dorp Heerenveen. Naar verwachting worden in 2020 beide projecten gerealiseerd.

Parkeren en mobiliteit

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Koersdocument Fiets

Omdat in het Hoofdlijnenakkoord 2018-2022 als doel gesteld is om een fietsvriendelijke gemeente te worden en daarnaast op 8 november 2018 in de raad van de gemeente Heerenveen de motie 'Fietsplan' is aangenomen is in 2019 gewerkt aan een "Koersdocument Fiets." Dit document is het plan dat het fietsbeleid voor de komende jaren moet vormgeven. Op basis van de bestaande informatie, te weten beleidsdocumenten en kennis opgedaan middels fietsschouwen, maar ook inbreng van stakeholders is een 'Koersdocument Fietsplan Gemeente Heerenveen' opgesteld. Het Koersdocument is opgesteld zodat uw raad het gewenste ambitieniveau en investeringsniveau kan vaststellen. Uw wens / ambitie wordt vertaald in het uiteindelijke Fietsplan met uitvoeringsprogramma fietsmaatregelen. Het Koersdocument is nagenoeg gereed en wordt in de eerste helft van 2020 aan uw raad aangeboden.

Regionale Fietsagenda Zuidoost Fryslân 2019–2023

Samen met de gemeenten Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf is de regionale Fietsagenda Zuidoost Fryslân 2019–2023' opgesteld. Hiermee geeft de regio extra prioriteit aan het stimuleren van het fietsgebruik als duurzame manier van verplaatsen, die bijdraagt aan de gezondheid en vitaliteit van de inwoners van de regio.

In 2019 zijn twee projecten uit deze agenda uitgevoerd:

- Uitvoering van een tracéstudie voor een snelfietsroute tussen Heerenveen en Drachten
- QuickScan naar de kwaliteitsverbetering van de regionale hoofdfietsroutes in Zuidoost Fryslân.

Er is samenwerking gezocht met de provincie Fryslân voor cofinanciering vanuit het provinciaal projecten 'Fyts!Impuls' en 'Snelfietsroutes'. Beide projecten bevinden zich nog in de inventarisatieronde.

Nota Mobiliteitsanalyse openbaar vervoer gemeente Heerenveen

De nota 'Mobiliteitsanalyse openbaar vervoer gemeente Heerenveen' is opgesteld. Dit in het kader van de aanbesteding door de provincie Fryslân van de nieuwe openbaar vervoer (ov) concessie, die eind 2022 ingaat. De nota is in augustus 2019 aangeboden aan gedeputeerde staten van Fryslân, concessieverlener van het ov in de provincie. Zij zijn inmiddels gestart met de voorbereidingen voor deze nieuwe ov concessie. De provincie Fryslân is verzocht bij het opstellen van het ontwerp Programma van Eisen (PvE) deze mobiliteitsanalyse en de daarin opgenomen wensen, als input te betrekken.

Digitalisering parkeervergunningen

In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen om de uitgifte en verlenging van parkeervergunningen te digitaliseren. Het softwarepakket is geïmplementeerd. Een koppeling met de toegang van de parkeergarage, die in 2020 wordt geoptimaliseerd, is onderdeel hiervan. Daarna kan het systeem functioneren.

Verkeersmaatregelen

Uitgevoerd:

2e Compagnonsweg Jubbega:	Plateau en drempels aangebracht in de
Marktweg Heerenveen / Oudeschoot:	realisatie 4x asverspringing
Heerenveen (centrum):	Onderzoek voorrang fietsers rotonde
Heerenveen Midden:	Verkeersmodel Heerenveen Rtonde
Kern De Knipe:	Betrekken VVN Shared Space t.b.v. evaluatie
Zonnebloemstraat/Pastorielaan:	Voetpaden Zonnebloemstraat naar fietspad
	Pastorielaan

- Roelofs Tracéstudie Snelfietsroute Heerenveen - Drachten.
- Roelofs Quick Scan Hoofdfietsnetwerk Zo Fryslân.
- Markering aangebracht Parkeerterrein MC Donalds.
- Markering en Bebording diversen locaties (in de gemeente) aanpassen/optimaliseren.

Wonen

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Woningbouw Skoatterwâld 2019

In de tweede fase van Skoatterwâld is met een zogenaamde ontwikkelcompetitie een partij gevonden die het plangebied 'de Eilanden' gaat ontwikkelen. De bewoners van Skoatterwâld hadden een belangrijke stem in de keuze voor deze partij. Er komen straks rond de 60 woningen in een groene en waterrijke omgeving. In de tweede helft van 2020 start de verkoop van het eerste deel van het project. Alle particuliere kavels in dit deel van Skoatterwâld zijn verkocht en de laatste projectmatige woningen zijn gerealiseerd. In de tweede fase is daarom een groot deel woonrijp gemaakt en daarmee afgerond. In de Middenzone van Skoatterwâld wordt volop gebouwd aan het project de Creek, waarvan fase 2 inmiddels ook in de verkoop is. Eind 2019 is de grond overgedragen voor de bouw van 38 sociale huurwoningen, die in 2020 worden gerealiseerd. In de 3^e fase van Skoatterwâld zijn projectmatige woningen opgeleverd. In het zuidelijke deel worden de eerste woningen door kavelkopers bewoond. Het project de Vaendel, bestaande uit rij-, halfvrijstaande en vrijstaande woningen, is in verkoop gegaan. De verkoop is voorspoedig verlopen. De start bouw van dit project is rond de zomer 2020.

Overige woningbouw

- Er zijn in 2019, behalve in Skoatterwâld, op diverse locaties woningen gerealiseerd.
- Zo werden in het Tellepark 11 woningen toegevoegd als onderdeel van het totaalprogramma van het project.
- 21 nieuwbouwwoningen werden aan de Hondsdraf gebouwd.
- Qua sociale huur werden aan de Kempenaerssingel 7 woningen toegevoegd en aan het Breedpad 16.
- In de Kop van Midden werden in het kader van de wijkvernieuwing 70 nieuwe sociale huurwoningen toegevoegd (herstructurering).
- Ook werden er een aantal woningen gebouwd in de andere dorpen waarvan 18 in Akkrum aan de Sinnebuorren (herstructurering).
- Op de nieuwbouwlocatie De Eide in Tjalleberd zijn 3 woningen gerealiseerd.

Herinrichtingsprojecten

In 2019 zijn verschillende fysieke projecten uitgevoerd en afgerond welke in belangrijke mate bijdragen aan de kwaliteit van de woonomgeving:

- Ontwikkelproject "Telle gebied"(Heerenveen): inmiddels zijn de 3 woontorens gereed gekomen. Momenteel wordt gebouwd aan 16 woningen en een woongebouw voor Talant. Zodra dit, tezamen met de verbouw van Marijkehiem, is afgerond, wordt het gebied woonrijp gemaakt.
- Herinrichting Meijerweg (De Knipe): dit project, met o.a. een shared space is in 2019 afgerond.
- Herinrichting Sinnebuorren (Akkrum): de planologische procedure voor de twee woontorens (van Elkien en een particuliere investeerder) is in 2019 opgestart en zal medio 2020 zijn afgerond.
- Herinrichting Gedempte Molenwijk (Heerenveen): is afgerond.
- Herinrichting Sieger van der Laanstraat (Heerenveen).

Prestatieafspraken met corporaties

Jaarlijks maakt de gemeente prestatieafspraken met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties in de gemeente. In 2019 maakten we de afspraken voor 2020 op een geheel andere manier. Naast de lopende afspraken kon iedere partij de volgens hen belangrijkste onderwerpen pitchen. Gezamenlijk selecteerden we 6 projecten waarop de focus in 2020 ligt. Dit zijn de onderwerpen Nieuwbouwlocaties sociale huur Heerenveen, Energietransitie, Klimaatadaptatie, Afstemmen leefbaarheid wijken en dorpen, Langer thuis en Samenwerken aan betalingsproblematiek. Het proces gaf een nieuwe dynamiek in de groep en de regie van de verschillende projecten is verdeeld over de organisaties.

Veiligheid

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

BOA's

De gemeente heeft de wens om op het gebied van Openbare orde en veiligheid Bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) in te zetten, vanaf medio 2019 wordt hier invulling aan gegeven door de inzet van twee BOA's. Tevens is een start gemaakt om te komen tot een integraal BOA-team, waarin naast de BOA's openbare orde en veiligheid ook de BOA's die worden ingezet op parkeren en afval worden ondergebracht.

Recreatie en toerisme

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

- We hebben in regionaal verband een rustpuntennetwerk gerealiseerd.
- We hebben in regionaal verband het fietsroutenetwerk verbeterd.
- We hebben de burgbedieningstijden geëvalueerd.
- De vitaliteit van verblijfsaccommodaties wordt in beeld gebracht.
- We hebben bijgedragen aan de professionalisering van toeristisch netwerk "Het Andere Friesland".
- Het aantal toeristische banen in Heerenveen is met 120 toegenomen tot bijna 1800. Dit is een groei van 7,2% (waarschijnlijk vooral in de horeca). Provinciaal nam het aantal toeristische banen af.

Centrumvisie (G1000 en G20)

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

In 2019 is het participatieproces volgens de G1000 methodiek uitgevoerd. Gestart is met een Burgertop begin februari, gevolgd door verschillende "werkplaatsen" die autonoom voorstellen hebben ontwikkeld en afgesloten met een Burgerbesluit in mei. De resultaten van dit Burgerbesluit zijn, samen met voorstellen van de G20, aangeboden aan de gemeenteraad. De raad heeft vervolgens het college opgedragen met behulp van deze bouwstenen en visie voor het centrum op te stellen en verder handen en voeten te geven aan de bouwstenen. De organisatie heeft vervolgens aan de hand van de bouwstenen een centrumvisie opgesteld inclusief een investeringsprogramma en een aantal handvatten voor de verdere uitvoering en de organisatie daarvan. De centrumvisie is in nauwe samenwerking met de G20 en de Monitoringsgroep van de G1000 opgesteld en in december 2019 door de gemeenteraad vastgesteld.

A32

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

De eerste fase van het project, de aansluiting A32-K.R.Poststraat, is aanbesteed en gegund aan de BAM. Voorbereidingen zijn gestart om in het voorjaar van 2020 feitelijk te kunnen starten met de uitvoering van de werkzaamheden.

IJshockeyhal

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

In opdracht van de gemeente is een beslisdocument opgesteld waarbij een analyse is gemaakt van de wensen en visies van de verschillende stakeholders. Tevens is een proces geschetst om te komen tot een visie, een programma van eisen, een effectieve governance en een besluitvormingstraject.

Ruimtelijke plannen

In 2019 heeft de gemeenteraad één nieuw bestemmingsplan vastgesteld. Dat betreft een partiële herziening van het bestemmingsplan "Heerenveen-Noord". Tevens is er één nieuwe beheersverordening vastgesteld, namelijk de "Correctieve herziening van de beheersverordening Heerenveen-Centrum".

Er is een daarnaast één beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Dat betreft het beeldkwaliteitsplan voor de nieuwe schoollocatie in Tjalleberd aan It Hiem.

Ook heeft de gemeenteraad in een aantal gevallen een verklaring van geen bedenkingen verleend voor het kunnen afwijken van het bestemmingsplan, te weten:

- Voor het bouwen van een vrijstaand bijgebouw op het perceel Tweede Compagnonsweg 38 in Oudehorne.

- Voor het realiseren van parkeervoorzieningen op het perceel Van Helomalaan 2 in Heerenveen.
- Voor het bouwen van een school op het perceel It Hiem naast nr. 3 in Tjalleberd.
- Voor het bouwen van een woning op het perceel Casimiralaan naast nr. 8 in Oranjewoud.

Gasdossier

We hebben contact onderhouden met Vermilion en hun adviseur over lopende aanvragen, voor zowel winningsplannen als RO-procedures. We hebben hierover tevens contact onderhouden met onze beleidspartners (provincie, buurgemeenten en plaatselijke belangen) en hen betrokken bij belangrijke ontwikkelingen. We hebben Vermilion aangesproken op hun verantwoordelijkheid om belanghebbenden voldoende te informeren over hun activiteiten. We hebben als gemeente inwoners op de hoogte gehouden van onze eigen stappen via plaatselijke belangen, nieuwsbrief en de webpagina over gas. We hebben een nieuwe beleidsnotitie gaswinning met ruimtelijk relevante afwegingscriteria ter vaststelling aangeboden aan de raad om eventueel nieuwe aanvragen aan te kunnen toetsen. Tijdens de BALV van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten op 29 november 2019 hebben wij een motie gesteund waarin werd gepleit voor het omkeren van de bewijslast bij schade als gevolg van gaswinning. Ook hebben wij een motie gesteund waarin wordt gepleit voor het afbouwen van de bestaande gaswinning.

Ons beroep tegen de instemming door de Minister van EZK met het winningsplan Langezwaag is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State behandeld en ongegrond verklaard. Het winningsplan is daarmee onherroepelijk geworden

In 2018 heeft de Raad van State het beroep van Vermilion tegen onze weigering gas te mogen winnen in Nieuwehorne vernietigd. Dat betekent dat wij een nieuw besluit op het verzoek van Vermilion moeten nemen. Daar hebben wij in 2019 een vervolg aan gegeven. Daartoe hebben wij de planprocedure voor de gevraagde wijzigingsplannen en de daarbij behorende planMER in voorbereiding genomen. We hebben een inloopbijeenkomst georganiseerd over de Nota Reikwijdte en detailniveau Nieuwehorne.

Programma Omgevingswet

In 2019 hebben we uitvoering gegeven aan het communicatieplan rond de invoering van de Omgevingswet. We hebben bijeenkomsten voor raad, college en medewerkers georganiseerd om de kennis over, en betrokkenheid bij, de implementatie van de Omgevingswet, te vergroten. We hebben 'De dag van de Omgevingswet' (vond plaats in januari 2020) voor de gemeente Heerenveen voorbereid. het programma Omgevingswet wordt vorm gegeven door middel van een 4-tal projecten, die hieronder vermeld staan:

Project Omgevingsvisie

In maart, mei en november 2019 zijn in totaal tien participatiebijeenkomsten georganiseerd voor inwoners en diverse (belangen)organisaties. Over dit plan- en participatieproces is veelvuldig afstemming geweest met de stuurgroep van de raad. Daarnaast is er uitgebreid gecommuniceerd via krant, website en social media. Op basis van de participatiesessies, gemeentelijke expertise en inbreng van beleidspartners is het document Beleidskoers Fysieke leefomgeving voorbereid. Deze wordt in het voorjaar van 2020 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd en vormt de basis voor de uiteindelijke omgevingsvisie.

Project Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

We hebben ook een start gemaakt met het project Digitaal Stelsel Omgevingswet (uitvoeren nulmeting, voorbereiding inkoop benodigde software). Hier is een stuurgroep en een projectgroep voor opgetuigd. Het uiteindelijke resultaat van dit project is een compatible ICT-systeem dat het werken met de nieuwe Omgevingswet mogelijk moet maken en moet vergemakkelijken.

Project Klantreizen

We hebben de voorbereiding van het project Klantreizen opgestart. Het uiteindelijke resultaat van dit project is een samenstel van efficiënte en effectieve werkprocessen om uitvoering te kunnen geven aan de Omgevingswet. We hebben een projectleider voor DSO en klantreizen aangetrokken.

Project Omgevingsplannen

We hebben het projectplan voor het instrument Omgevingsplan opgesteld en de uitvoering van dit project voorbereid. In dit project zullen we gaan oefenen, testen en ontdekken hoe de nieuwe integrale regelgeving voor bestuur, organisatie en samenleving gaat werken.

Wet kwaliteitsborging (Wkb)

Doel

De Wkb heeft als doel om te komen tot:

- een verbeterde (borging van de) bouwkwaliteit.
- een verbetering van de positie van de consument.
- het stimuleren van kwaliteitsverbetering en faalkostenvermindering.

Om de doelen van de Wkb te bewerkstelligen wordt het proces voor vergunningverlening in tweeën opgeknipt.

De ruimtelijke component (toets aan omgevingsplan en -veiligheid): deze loopt via de gemeente.

De bouwtechnische component: hiervoor wordt de toets op het bouwplan vooraf vervangen door toetsing in de praktijk op het bouwwerk zoals gebouwd. De vergunninghouder wordt verplicht een onafhankelijke kwaliteitsborger in te schakelen die tijdens de bouw toetst op conformiteit met de bouwtechnische voorschriften uit het Bouwbesluit en verklaart of de getoetste onderdelen aan de voorschriften voldoen. Dit wordt bij private partijen belegd. Het bouw- en woningtoezicht, zoals gemeenten dat nu uitvoeren, wordt een taak van marktpartijen. In eerste instantie voor de 'eenvoudiger' bouwwerken, mocht dit succesvol zijn zullen de 'ingewikkelder' bouwwerken op termijn op gelijke wijze worden behandeld. Een verklaring van de kwaliteitsborger zal bij oplevering voorwaarde zijn voor ingebruikname.

De rol van de gemeente

De gemeente blijft verantwoordelijk voor het toezicht op de bestaande bouw en omgevingsveiligheid en blijft het bevoegd gezag. De vergunninghouder legt inhoudelijk verantwoording af aan het bevoegd gezag. Dit doet hij door de risicobeoordeling voor de aanvang van de bouw en het dossier bevoegd gezag tijdens en bij de afronding van het bouwtraject. De risicobeoordeling kan door het bevoegd gezag worden gebruikt om zijn handhavende taak van waarnemen, beoordelen en interveniëren vooraf inhoud en richting te geven. Voor zijn handhavende taak kan het bevoegd gezag, als hij daarvoor in specifieke gevallen aanleiding ziet op basis van deze risicoanalyse en het bijbehorende

borgingsplan, tijdens de bouw informatiemomenten en stopmomenten aan de vergunninghouder opleggen.

Proefprojecten

Gemeenten kunnen samen met aannemer/architect, kwaliteitsborger en waar mogelijk opdrachtgever proefprojecten uitvoeren. Dit geeft inzicht in en ervaring met het werken in een nieuw stelsel. Tijdens deze proefprojecten doen alle partijen waardevolle praktijkervaring op en worden mogelijke knelpunten in het stelsel zichtbaar. Deze knelpunten worden door de VNG verzameld en gedeeld met het ministerie van BZK en andere betrokken partijen. Zo spelen er voor gemeenten vraagstukken rond het heffen van leges/belastingen, de inhoud van het dossier bevoegd gezag, capaciteit, opleiding en scholing van medewerkers VTH, het aanschaffen van softwarepakketten en zijn er raakvlakken met de Omgevingswet. De gemeente Heerenveen heeft in 2019 één proefproject gedaan. Doelstelling van de Rijksoverheid is om tot invoering van de wet ongeveer 10% van de eenvoudigere bouwprojecten als proefproject uit te voeren.

Wat heeft het gekost?

Lasten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo lasten
006	Beeldende kunst	-50	-50	-30	20
007	Begraafplaatsen	-491	-491	-483	8
010	Beleid groen	-1.656	-1.772	-1.824	-52
011	Bestemmingsplannen	-1.196	-977	-1.139	-162
013	Betaald parkeren	-1.294	-1.305	-1.329	-24
015	Brandweer	-2.830	-2.830	-2.771	59
017	Cultuur en recreatie	-2.450	-2.450	-2.431	19
019	Dierenopvang	-89	-67	-65	2
021	Evenementen	-317	-317	-350	-33
023	GEO	-373	-373	-371	2
024	Grondbank	-69	-99	-72	27
025	Grondexploitatie	-7.573	-11.080	-14.266	-3.186
027	Handhaving	-1.444	-1.402	-1.390	12
030	Leges titel 1	-1.642	-1.568	-1.558	9
031	Leges titel 2	-158	-268	-285	-17
032	Leges titel 3	-188	-188	-189	-1
038	Openbare orde / rampenbeheersing	-454	-454	-445	9
041	Planologisch beleid	-508	-1.211	-1.222	-10
043	Posthuis	-1.814	-1.814	-1.859	-46
051	Verkeersveiligheid	-692	-692	-667	25
053	WABO	-3.889	-3.875	-3.877	-2
054	Watergangen	-550	-530	-551	-21
055	Wegen	-5.032	-5.009	-4.967	43
056	Wijken	-7.757	-7.777	-7.798	-21
058	Wonen	-70	-70	-65	5
Totaal Lasten		-42.584	-46.668	-50.003	-3.335

Baten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo baten
006	Beeldende kunst	-	-	-	-
007	Begraafplaatsen	208	208	244	36
010	Beleid groen	-	34	38	4
011	Bestemmingsplannen	1	39	44	4
013	Betaald parkeren	2.329	2.354	2.310	-44
015	Brandweer	-	-	-	-
017	Cultuur en recreatie	2	2	-	-2
019	Dierenopvang	-	-	-	-
021	Evenementen	191	191	196	5
023	GEO	3	3	2	-1
024	Grondbank	53	83	128	45
025	Grondexploitaties	6.453	10.617	13.427	2.810
027	Handhaving	-	-	9	9
030	Leges titel 1	956	746	767	21
031	Leges titel 2	2	2	-	-2
032	Leges titel 3	32	32	8	-24
038	Openbare orde / rampenbeheersing	-	-	12	12
041	Planologisch beleid	-	487	565	78
043	Posthuis	568	568	698	130
051	Verkeersveiligheid	10	10	14	4
053	WABO	1.589	1.259	1.534	276
054	Watergangen	40	40	34	-6
055	Wegen	105	120	202	81
056	Wijken	283	403	409	6
058	Wonen	-	-	-	-
Totaal Baten		12.825	17.199	20.641	3.442
Saldo		-29.759	-29.469	-29.362	107

Product 011; Bestemmingsplannen

In de begroting 2018 is voor de invoering van de omgevingswet een totaal budget beschikbaar gesteld van € 750.000. Ten laste van dit budget is in 2018 en 2019 respectievelijk € 125.000 en € 70.000 besteed. De resterende middelen bedragen € 555.000. Deze middelen zijn middels Verzamelbesluiten 2018-4 en 2019-4 toegevoegd aan de algemene reserve niet geblokkeerd voor overheveling naar 2020. Onder het restantbudget ligt een bestedingsplan.

De werkzaamheden zijn in 2019 met name uitgevoerd door de medewerkers van de afdeling RO. De kosten daarvan zijn doorberekend aan dit product. Deze eigen inzet voor dit project is binnen de afdeling niet gecompenseerd door het aantrekken van vervangend personeel voor de werkzaamheden die blijven liggen. De toerekening van deze uren, € 269.000, drukken op dit product maar zijn niet ten laste gebracht van het beschikbare budget, omdat vervanging van het vaste personeel achterwege is gebleven. De € 269.000 leidt op dit product tot een eenmalig tekort.

Kosten voor planschades, adviezen en schade uitkeringen, worden over het algemeen verlegd naar de ontwikkelaar van een project. Als de gemeente zelf ontwikkelaar is, zoals bij grondexploitaties, dan worden deze kosten in principe meegenomen in het project. Er waren in 2019 geen onvoorziene advieskosten en schade uitkeringen als gevolg van planschades die ten laste kwamen van de algemene middelen. Voor de samenstelling en actualisatie van bestemmingsplannen is een budget beschikbaar voor externe ondersteuning. Hiervan is maar een paar honderd euro aangewend. De totale onderuitputting voor beide bedraagt € 84.000.

Product 025; Grondexploitaties

Het product grondexploitaties sluit met een negatief resultaat van € 374.000. Het Saldo kan als volgt worden gespecificeerd:

Afwijkingen resultaat	Begroot	Werkelijk	Saldo
Winstnemingen:			
Kavels	40	-	-40
IBF	220	1.240	1.020
Spikerboor Zuid	30	50	20
Heidemeer *	-6	21	28
Tellegebied	-	20	20
Voorzieningen voor verlies:			
Tjalleberd - De Eide	-24	18	42
De Fjilden Nieuwehorne	445	333	-112
Schoollocatie Jubbega	-47	-90	-43
Haskerdijken	5	3	-2
Skoatterwâld fase 1+2	-659	-538	121
Skoatterwâld fase 3	-290	-406	-116
Stadiongebied	17	-526	-543
Subtotaal	-269	125	395
Grondbedrijf algemeen	-461	-839	-378
Totaal exploitaties	-730	-714	17
reserve mutaties			-391
Totaal			-374

De belangrijkste verschillen in resultaat van de actieve grondexploitaties zitten in een grotere winstneming op IBF in verband meer een hogere verkoopopbrengst. Bij het Stadiongebied wordt een hogere voorziening getroffen vanwege een gewijzigde fasering. In de paragraaf grondbeleid staat een uitgebreide toelichting.

* De grondexploitatie Heidemeer is afgesloten met een eenmalig positief resultaat voor 2019 van € 21.000. In de afgelopen jaren was voor deze exploitatie een voorziening voor

verlies getroffen van € 362.000. Het resultaat van de actieve grondexploitaties is toegevoegd aan de algemene reserve voor een bedrag van € 391.000.

Grondbedrijf algemeen sluit met een nadeel van € 378.000. In het Verzamelbesluit 2019-4 was de verwachting dat de percelen aan de Wulpstraat en Gooilandlaan in 2019 notarieel zouden worden overgedragen voor een totaal bedrag van € 577.000. Beide verkopen zijn doorgeschoven naar 2020.

In 2019 zijn meer uren toegerekend aan de actieve grondexploitaties dan geraamd. Met name als gevolg van meer verkopen op zowel bedrijventerreinen als woninglocaties. Het voordeel op grondbedrijf algemeen bedraagt € 208.000.

In algemene zin, los van de cijfers, kan 2019 gekenmerkt worden als een positief jaar voor het grondbedrijf. Dit geldt zowel voor de verkoop van woningbouwlocaties als voor de bedrijventerreinen binnen de gemeente. Grondafname is groter dan verwacht én verwachtingen voor 2020 zijn voorzichtig positief.

Product 053; WABO

Het product WABO sluit af met een baat van € 276.000. Bij een tussentijdse prognose was de verwachting dat de opbrengsten 330.000 lager zouden zijn ten opzichte van de begroting. Hierop is de begroting naar beneden bijgesteld. De laatste maanden zijn de opbrengsten echter alsnog sterk toegenomen en uiteindelijk flink boven de tussentijdse prognose uitgekomen. Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting is er nog een nadeel overgebleven van € 54.000.

Product 055; Wegen

Het product Wegen bestaat uit verschillende deelproducten. Het overschot wordt dan ook veroorzaakt door meerdere kleinere overschotten.

- Onderhoud verhardingen € 20.000: Er is een overschot in de baten van
- € 80.000. Dit is al meerdere jaren zo en is aangepast in de begroting 2020. Tegenover deze hogere baten staan hogere lasten voor in-en uitritten en schoonmaakkosten.
- Gladheidsbestrijding € 15.000: Door de zachte winter hoefden veel kosten niet te worden gemaakt.
- Straatinrichting € 65.000: Al langere tijd laat dit budget, wat bestaat uit enkele kleinere budgetten, in de rekening een positief saldo zien. In de perspectiefnota is een aanpassing gedaan op deze budgetten.
- Openbare verlichting € 25.000: Bij Openbare Verlichting wordt de afgelopen jaren ingezet op LED-verlichting. Dit heeft lager energieverbruik tot gevolg waardoor er een besparing in 2019 is geweest. Daarnaast is er € 10.000 vrijgefallen op het incidentele budget voor het onderzoek 'OV op LED'.

Product 043; Posthuis

Het nadeel op de uitgaven wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door hogere kosten voor activiteiten derden, in samenhang met hogere uitkoopsommen van voorstellingen. De hogere kosten van de uitkoopsommen voorstellingen moet wel in samenhang gezien worden met een hogere opbrengst voorstellingen en de hogere omzet van de horeca. De opbrengst bij voorstellingen is ruim hoger dan geraamd en de omzet horeca is daardoor ook hoger. In totaal is er € 37.000 aan subsidies en diverse bijdragen ontvangen. Dit resulteert in een positief resultaat en per saldo een voordeel van € 84.000.

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Ziekenhuis opname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	6	8	VeiligheidNL
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	%	2015	11	9	VeiligheidNL
Nieuwbouw woningen	aantal per 1000 woningen	2016	4,4	7,2	ABF- Systeem voorraad
Demografische druk	%	2019	62,4	65,0	CBS- bevolking statistiek
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,3	2,2	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,7	4,8	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,5	2,5	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2018	4,4	5,4	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen

Indicatoren	Omschrijving
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopname.
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopname.
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Thema Werken en Ondernemen

Doelstelling van dit thema?

"We willen middelen en kansen benutten voor een constante economische groei"

In Heerenveen willen we middelen en kansen benutten voor een constante economische groei. Er is voldoende werkgelegenheid en we willen zoveel mogelijk inwoners helpen aan passend werk. We voorzien in goede infrastructuur waar iedereen gebruik van kan maken en bevorderen innovatie.

We gaan aan de slag met:

- Economische groei
- Werkgelegenheid
- Fatsoenlijk werk voor iedereen
- Circulaire economie

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Werken en Ondernemen
Investeren in nieuwe bedrijventerreinen zoals Klaverblad Noord-Oost
Meer inwoners hebben betaald regulier werk
Een pact sluiten tussen onderwijs, werknemers, bedrijfsleven en overheden
Het in samenhang uitvoeren van de Wsw en de Participatiewet met relevante stakeholders
Experimenteren met andere vormen van werktoeleiding
Invulling en ontwikkeling van circulaire economie

Wat hebben we bereikt?

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Werkgelegenheidsontwikkeling positief

De werkgelegenheidsontwikkeling in 2019 ten opzichte van 2018 was sterk positief. Het aantal banen is toegenomen met ruim 1.350. Dit is na Leeuwarden de grootste toename in de provincie. Het groeipercentage in 2019 t.o.v. 2018 is met 4,5% zelfs veruit het hoogste in de provincie. De gemiddelde groei was namelijk 1,2%.

Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor nieuwe en bestaande bedrijven

- We hebben binnen de regio Zuidoost Friesland en met de provincie overeenstemming over de ontwikkeling van Klaverblad Noordoost. Deze afstemming is nodig om overaanbod aan bedrijventerrein te voorkomen.
- We zijn gestart met de ontwikkeling van Klaverblad Noordoost.
- We zijn bezig met het in beeld brengen van de next economy potentie van de bestaande bedrijventerreinen. En op de bestaande bedrijventerrein hebben zich nieuwe ondernemers gevestigd (zie paragraaf grondbedrijf voor grondverkoop).
- We hebben Procap een onderzoek laten doen naar de vaarweg Heerenveen en daarmee invulling gegeven aan onze right to challenge richting de provincie.
- We hebben bijgedragen aan de realisatie van het KnOOppunt, waar ondernemers, onderwijs en de overheid met elkaar kunnen samenwerken om de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren. Deze samenwerking bouwen we uit.
- We hebben overeenstemming met Kabel Noord en KPN over de realisatie van glasvezel.
- We hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van een sterke ondersteuningsstructuur in Friesland voor ondernemers (Sterk Fries Ondernemerschap en het Innovatie Platform Fryslân).
- We zijn gestart met het ontwikkelen van een visie op Circular Valley. We zien vooral kansen op het gebied van circulaire plastics. Om deze kansen te verkennen hebben we eerste stappen in de lobby richting Brussel gezet. Er is een bezoek aan Brussel geweest, de contacten met lobbyisten in Brussel zijn gelegd en de contacten met de provincie op dit thema zijn aangehaald.
- We hebben ondernemers actief betrokken bij diverse centrumprocessen (loopt nog).
- We hebben bijgedragen aan de professionalisering van het toeristisch netwerk "Het Andere Friesland".
- We hebben een financiële impuls gegeven aan de regiomarketing 'Heerenveen 'n Gouden Plak'.
- We hebben de brugbedieningstijden geëvalueerd.
- Het rustpuntennetwerk en het fietsroutenetwerk zijn verbeterd (onderdeel van het regionale Koepelproject Er-varen en Turf).
- We hebben de titel Fairtrade gemeente kunnen verlengen.
- We onderhouden intensieve contacten met onze ondernemers. Om ze te faciliteren en te stimuleren. We werken aan een accountplan om dit nog sterker te koppelen aan onze beleidsuitgangspunten.

Nieuw economisch beleid 2020-2030 Werken voor Heerenveen

Ons nieuwe economisch beleid 2020-2030 "Werken voor Heerenveen" is in november 2019 vastgesteld in de gemeenteraad. Met dit nieuwe economische beleid willen we aan de slag met de maatschappelijke opgaven en een bijdrage leveren aan de 'global goals' van de Verenigde Naties. Onze aanpak richt zich op het welzijn van onze regio en de

welvaart van onze inwoners. En minder op de verkoop van grond of het creëren van meer banen. We willen een sterke regionale economie, met vitale ondernemers en iedereen mee laten doen in passende banen. In 10 speerpunten werken we dit plan uit.

Onze strategie voor 2025:

- Heerenveen ontwikkelt en profileert zich met krachtige stuwende sectoren: duurzame logistiek, circulaire economie, sport, vitaliteit en voeding.
- Heerenveen heeft een sterk en goed draaiend MKB, waar kansen ontstaan door innovatie, kennisuitwisseling en cross-sectorale samenwerking.
- Heerenveen is aantrekkelijk om te werken, te recreëren en te wonen. We werken samen met onderwijs en ondernemers. Onze trots dragen we samen uit.

Fatsoenlijk werk ook voor onze inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt

Dit wordt beschreven in thema Zorg en Welzijn.

Wat heeft het gekost?

Lasten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo lasten
047	Sociaal economisch beleid	-1.184	-1.441	-1.429	13
Totaal Lasten		-1.184	-1.441	-1.429	13

Baten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo baten
047	Sociaal economisch beleid	140	190	183	-7
Totaal Baten		140	190	183	-7

Saldo		-1.045	-1.251	-1.245	6
--------------	--	---------------	---------------	---------------	----------

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Vestigingen	per 1000 inwoners 15-74 jaar	2018	133	125	LISA
Bruto gemeentelijk product (verwacht/ gemeten)	index	2013	102	100	Atlas voor gemeenten
Functiemenging	%	2018	57,0	52,8	LISA
Banen	per 1000 inwoners 15-74 jaar	2018	831,4	663	LISA

Indicatoren	Omschrijving
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.
Bruto gemeentelijk product (verwacht/ gemeten)	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Thema Toekomstbestendig en Duurzaam

Doelstelling van dit thema?

"Samen beschermen we onze natuurlijke rijkdommen en zorgen we voor een gezonde leefomgeving"

Ons klimaat verandert en dat is merkbaar in de natuur. Actie is nodig om de effecten van deze verandering te bestrijden. Duurzame en moderne energie draagt daar aan bij. In Heerenveen willen we duurzaam leven, wonen en werken. We werken aan bewustwording om onze natuurlijke rijkdommen te beschermen. Samen zorgen we voor een gezonde leefomgeving.

We gaan aan de slag met:

- Duurzaamheid
- Energietransitie
- Duurzaam beheer bodem

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Toekomstbestendig en duurzaam
* Invulling geven aan de energietransitie op basis van de Friese energiestrategie door het opstellen van een lokale strategie en een vertaling naar een plan van aanpak.
Uitvoering geven aan klimaatadaptatie.
* Stimuleren van lokale en gebiedsgerichte oplossingen.
* Duurzame energie is toegankelijk voor inwoners en we creëren draagvlak.
Behoud en vergroten van biodiversiteit.
Strategie en visie op gebruik en benutting ondergrond.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Wat hebben we bereikt?

Duurzaamheidsprogramma 2019-2022

Medio 2019 zijn we gestart met de uitvoering van het duurzaamheidsprogramma 2019-2022. Dit doen we samen, sportief en sociaal, iedereen kan meedoen! Het wenkend perspectief voor de lange termijn (2050) is een *energieneutraal en klimaat robuust Heerenveen, met een optimale biodiversiteit. We leven in een circulaire economie.*

In dit programma is een aantal doelen en maatregelen omschreven, die samen uiteindelijk leiden tot een klimaatneutraal Heerenveen 2050. Dit kunnen wij niet alleen, daarom zijn veel activiteiten gericht op of samen met onze inwoners, ondernemers, scholen en andere organisaties. Onze eigen organisatie zetten wij waar mogelijk in als 'goed voorbeeld'.

Energietransitie

Energiemix door wijk en dorp

In dit gezamenlijke Streekagenda project (vijf gemeenten Zuid Oost Friesland) hebben we de volgende activiteiten ondersteund en mee helpen realiseren:

- Duurzaam Akkrum Nes heeft samen met inwoners van de dorpen Akkrum-Nes de 'Energiemix' voor hun gebied gedaan, met als doel gevoel te krijgen voor de collectieve energie-opgave in eigen omgeving.
- Workshops Energiebesparing Eigen Huis in Jubbega, Akkrum en Heerenveen, bedoeld voor individuele huiseigenaren die meer willen weten over de aanpak van de eigen woning.
- Ondersteuning op maat aan dorpen door de Stichting Energiewerkplaats.

Pilot aanpak wijk of dorp (nu: Leef Energie Experimenten Fonds)

In het Thematisch Raadsakkoord is één van de pijlers de Energietransitie. In vervolg op een raadsbesluit van december 2019 is een mogelijke pilot voor en door wijken en dorpen uitgewerkt. Het eindproduct is een in grote lijnen uitgewerkt 'Lokaal Energie Experimenten Fonds'. Dit fonds geeft ruimte aan lokale energie experimenten die gericht zijn op het opwekken van duurzame energie en/of energiebesparing. In het najaar van 2019 hebben wij de begeleidingsgroep van het Thematisch Raadsakkoord laten weten dat dit fonds goed aansluit bij de doelstellingen en acties zoals omschreven in het Duurzaamheidsprogramma en stelt het college voor dit project verder uit te werken en uit te voeren.

Sport en energie

Eind 2018 en in 2019 hebben in totaal 21 sportverenigingen zich aangemeld voor de energiescan. Deze scan is aangeboden door de gemeente, onder begeleiding van Sport Fryslân. Het overgrote deel van de scans is inmiddels ook uitgevoerd. Dit aantal aanmeldingen is het hoogste van alle gemeenten in Friesland. De scans biedt de sportvereniging inzicht in energieverbruik en besparingsopties. Dit kunnen kleine aanpassingen zijn zoals het aanschaffen van energiezuinige koeling voor frisdrank en grote zaken zoals isolatie en LED-veldverlichting. De resultaten van al deze scans worden in het voorjaar 2020 met Sport Fryslân geëvalueerd.

Reductie energieverbruik particuliere woningen

Eind 2019 hebben we bij het Rijk subsidie aangevraagd voor het stimuleren van kleine energiebesparende maatregelen in bestaande, particuliere woningen. We hebben een kleine € 500.000 toegekend gekregen. In 2020 concretiseren we de plannen en voeren deze uit. Uw raad wordt in de besluitvorming betrokken.

Event Duurzaam denken en doen

Op 12 oktober hebben we meer dan 400 inwoners mogen verwelkomen op dit Duurzaamheidsevenement. De Rabobank en de gemeente waren samen gastheer. Bezoekers kregen bij stands van bedrijven en organisaties informatie over het verduurzamen van hun woning, groene daken en energie opwek en tijdens plenaire lezingen meer informatie over Aardgasvrij Heerenveen en fossiel vrij Fryslân.

Duurzaamheid in het onderwijs

Het natuuronderwijs staat sinds juni 2019 weer op onze agenda en de scholen en wijzelf zijn zeer enthousiast. Er worden leskisten uitgeleend en gastlessen gegeven. Door 10 verschillende scholen zijn in totaal 25 buitenlessen aan kinderen gegeven. Zo zijn ongeveer 625 kinderen buiten geweest en hebben geleerd in en van de natuur. Door deze intensieve kennismaking met natuur in hun eigen omgeving gaan kinderen dat meer waarderen. Leerlingen beseffen via concrete kennismaking met begrippen als kringlopen en biodiversiteit ook dat alles met alles samenhangt en dat wij mensen de natuur nodig hebben. Dit besef vormt de basis van duurzaam leven.

Alle kinderen uit groep 3 van alle basisscholen in gemeente Heerenveen kregen het gratis "*52 Buitenavonturen*" boekje. Hierin volop ideeën om tot hun 12de jaar regelmatig buitenavonturen te kunnen beleven. Bijna alle scholen hebben een contactpersoon Natuur en Duurzaamheid aangewezen. Kortom: het natuuronderwijs in de gemeente staat weer op de kaart!

Regionale Energiestrategie

Bij deze langdurige en forse energie opgave past een lange aanloop om de regionale samenwerking op te zetten. Wij hebben uw raad zo goed mogelijk betrokken bij dit proces, middels raadsinformatiebrieven, presentaties in de raad en de Energiemixmethode.

We zijn ambtelijk actief in de gezamenlijke Friese werkgroep RES, en ook vertegenwoordigd in bestuurlijke gremia. In 2019 is de werkstructuur en de aanpak voor de Friese RES ontwikkeld en georganiseerd en zijn externe bureaus bij de uitvoering betrokken. Het resultaat is een effectieve organisatie voor en door vele Friese stakeholders. Daarnaast zijn we in de regio gestart met het communicatieproces over nieuwe duurzame stroom en warmte om lokale betrokkenheid verder te stimuleren. Alle activiteiten samen hebben ook geleid tot de Concept RES, die is opgeleverd begin 2020.

Eén voor één aardgasvrij

In 2019 zijn we ambtelijk gestart met de voorbereiding van de 'Aanpak Heerenveen aardgasvrij', door

1. Technische kennis te verzamelen en de opties voor Heerenveen te bestuderen (Expertise Centrum Warmte, CE Delft).
2. Te leren van aanpak elders (de proeftuinen in het Programma Aardgasvrije Wijken, energiecoaches, buurgemeenten).

3. Samenwerking te bespreken met provincie en buurgemeenten (organisatievorm, expertise inhuren en/of gezamenlijk ontwikkelen).
4. Gesprekken met adviesbureaus en woningcorporaties over aanpak en inzet.

Dit is nodig, omdat een eenduidig 'beste' aanpak voor de Transitie Visie Warmte nog niet bestaat. Dit leidt medio 2020 wel tot een aanpak die het beste bij Heerenveen past.

Kennisfunctie Energietransitie (nu: Energie Informatiepunt)

Dit is het tweede project dat een rechtstreeks resultaat is van het Thematisch Raadsakkoord. Eind 2019 heeft uw raad besloten nader onderzoek te doen naar de kansen die een lokale 'kennisfunctie' biedt voor inwoners en bedrijven. Het resultaat is een voorstel om een lokaal informatiepunt te organiseren, dat onafhankelijk en objectief informeert over relevante thema's rond energietransitie. Wij hebben de begeleidingscommissie aangegeven dat ook dit project goed aansluit bij onze doelstellingen en adviseren het volgende scenario uit te werken: *delen, luisteren en samen optrekken*: website met een loket en een Meitinker Energie (spin in het web voor lokale initiatieven en particulieren).

Realisatie zonneparken

Er is gewerkt aan de realisatie van zonneparken in de gemeente. In 2019 is voor twee zonneparken een omgevingsvergunning afgegeven. Met nog eens twee zonneparken is een vergunningsprocedure doorlopen waarvan we in 2020 de vergunning verwachten af te geven. Ook zijn de omwonenden nadrukkelijk betrokken bij de planvorming van de zonneparken. In 2020 verwachten we dat er vier zonneparken gebouwd zullen gaan worden.

Duurzame mobiliteit

In 2019 zijn we gestart met het vormen van beleid over laadpalen voor elektrische voertuigen in de openbare ruimte. Dit heeft geresulteerd in een vastgesteld beleidskader waardoor we met verschillende exploitanten van laadinfrastructuur kunnen samenwerken. Ook zorgen we voor laadpalen in minder 'rendabele' gebieden ten behoeve van een dekkend netwerk. De afspraak is dat de gemeente 1 locatie voor een laadpaal mag aanwijzen voor elke 4 die de exploitant plaatst. We verwachten in 2020 een toename in het aantal geplaatste laadpalen.

Eigen gebouwen energieneutraal

Om uiteindelijk te komen tot volledig energieneutraal vastgoed in eigendom van de gemeente, zijn we in 2019 gestart met een inventarisatie van de staat van alle gemeentelijke gebouwen in relatie tot energie. Gekeken is onder andere naar gebruik, hoogte van de energierekening, staat van het gebouw en huidige energielabel. Op basis van deze inventarisatie concretiseren we doelstellingen en aanpak. Besluitvorming hierover verwachten we in 2020.

Eigen wagenpark op duurzame brandstof

Ons plan was in 2019 over te stappen op blauwe diesel voor het wagenpark van de gemeente. In de praktijk bleek dit lastiger te realiseren dan verwacht. De aanbestedingsprocedure was gecompliceerd, de geplaatste betonvloer werd afgekeurd en nog een aantal tegenvallers hadden tot gevolg dat dit in 2019 niet gelukt is. We verwachten begin 2020 wel daadwerkelijk over te stappen op blauwe diesel.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

Met de vaststelling van het programma duurzaamheid is opvolging gegeven aan de startnotities biodiversiteit en klimaatadaptatie. Onderstaande projecten zijn op basis hiervan opgestart en/of in uitvoering.

Veenweidegebied Aldeboarn- de Deelen

We hebben de initiatiefnemers in het gebied Aldeboarn-de Deelen ondersteund bij het ontwikkelen van plannen voor het gebied en het zoeken naar verschillende financieringsstromen voor de benodigde (landbouw)transitie in het gebied. Dit heeft geleid tot bijdragen uit het Klimaatakkoord, de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw en het Interbestuurlijk Programma, Vitaal Platteland. In 2020 wordt door de samenwerkingspartners gewerkt aan de ontwikkeling van een integraal Gebiedsplan en wordt een Gebiedscommissie opgericht. Daarmee wordt de samenwerking op de langere termijn geborgd. Naar aanleiding van een motie uit de gemeenteraad is de raad geïnformeerd over de mogelijkheden van deelname aan het Fonds Duurzaam Funderingsherstel. De verschillende opties voor de aanpak van funderingsproblematiek worden verder uitgewerkt in Fries verband.

Bedrijventerrein Heerenveen zuid

Samen met gemeenten Súdwest Fryslân en Leeuwarden en het Wetterskip Fryslân is voor drie bedrijventerreinen, waaronder Heerenveen zuid, een plan opgesteld voor klimaatadaptatie en biodiversiteit maatregelen. Dit plan is ingediend voor stimuleringsgelden bij het Rijk. De subsidie is niet toegekend.

Pilot app Augmented Reality (AR) wateroverlast

Samen met de gemeente Leeuwarden en een extern adviesbureau, wordt op basis van gedeeltelijke subsidie een pilot gedaan met het ontwikkelen van een 'app' met AR om wateroverlast voor inwoners in hun straat "beleefbaar" te maken, om op basis hiervan de dialoog hierover te voeren.

Dialoog over klimaatstresstest

In combinatie met de Omgevingsdialoog, is met inwoners gesproken over de herkenning van wateroverlast, droogte en hittestress. Daarbij is gekeken naar mogelijke oplossingen. Op basis hiervan wordt een knelpuntenkaart opgesteld.

Natuurinclusieve landbouw

Op de ontwikkeling van Klaverblad Noord-Oost wordt Natuurinclusieve Landbouw als pilot project meegenomen.

Natuurnetwerk

Onder andere aan de Stringen in Akkrum zijn de bermen ingezaaid met speciaal bloemenmengsel. Op meerdere plekken langs toegangswegen zijn ter bevordering van de biodiversiteit bloembollen ingeplant.

Bijenpact

Gezamenlijk met een aantal grote gemeenten en particuliere organisaties hebben wij een bijenpact gesloten. Hierin spreken wij ons uit om de biodiversiteit te vergroten, met name voor de bijen en insecten en om daarin actief samen te werken.

Circulaire economie

Diftar+

Vanaf 2019 geven we uitvoering aan Diftar+, waarbij het huishoudelijk restafval op gewicht wordt afgerekend met bewoners. Met deze financiële prikkel beogen we betere afvalscheiding/ afvalpreventie en hiermee te voldoen aan de landelijke VANG doelstellingen. Ondanks een optimistische inschatting van de scheidingsgraad en de hoeveelheid in te zamelen restafval, zijn de inwoners van Heerenveen in staat gebleken nog zorgvuldiger beter te scheiden en minder restafval aan te bieden.

Pilot Nederland Schoon

In 2019 was Heerenveen één van de vier landelijke pilotgemeenten in de aanpak van zwerfvuil in samenwerking met Nederland Schoon met als doel bewoners, gebruikers en ondernemers te activeren een "schoongebied" te adopteren. Deze aanpak is succesvol gebleken en heeft erin geresulteerd dat deze in 2020 is uitgerold over geheel Fryslân.

Heerenveen Circular Valley

We zijn gestart met het ontwikkelen van een visie op Circular Valley. Maar wat is een Circular Valley? Onze wens is inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken van de circulaire economie in de gemeente Heerenveen én op welke kansrijke ontwikkelingen we als gemeente/regio samen met bedrijfsleven, kennisinstellingen en andere organisaties kunnen inspelen. In dit kader willen we ook inzicht hebben in de belangrijkste grondstofstromen en reststromen in onze gemeente om daarmee kansen zo concreet mogelijk te maken.

De visie moet het wenkend perspectief van Circular Valley Heerenveen voor de korte termijn (2022) concretiseren, aangeven welke spelers een belangrijke rol hebben en welke inzet/middelen van de gemeente nodig zijn. Naast de bestaande en bekende parels zoals Circular Plastic en Aware-Fonterra moet de visie ook handvatten bieden voor andere bedrijven. We zien vooral kansen op het gebied van circulaire plastics. Om deze kansen te verkennen hebben we eerste stappen in de lobby richting Brussel gezet. Er is een bezoek aan Brussel geweest, de contacten met lobbyisten in Brussel zijn gelegd en de contacten met de provincie op dit thema zijn aangehaald.

Belangrijke mijlpaal in 2019 was de start van de bouw van Nationaal Testcentrum Circulaire Plastics (NTCP), een non-profit organisatie die met onafhankelijke testen, onderzoek en advies bijdraagt aan het sluiten van de plasticringloop.

Wat heeft het gekost?

Lasten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo lasten
001	Afvalinzameling	-5.769	-6.137	-6.090	47
034	Milieubeleid	-525	-1.076	-933	143
045	Riolering	-5.198	-5.198	-5.359	-161
050	Vastgoed	-2.665	-2.762	-2.728	34
Totaal Lasten		-14.155	-15.173	-15.110	63

Baten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo baten
001	Afvalinzameling	6.614	6.986	7.060	74
034	Milieubeleid	-	404	301	-103
045	Riolering	5.559	5.559	5.650	90
050	Vastgoed	1.902	1.936	1.676	-261
Totaal Baten		14.075	14.886	14.687	-199
Saldo		-81	-287	-424	-136

Product 001; Afvalinzameling

Afvalinzameling sluit met een positief resultaat van € 121.000 ten opzichte van de gewijzigde begroting. In het Verzamelbesluit 2019-4 was de verwachting dat het product afval zou sluiten met een tekort van € 649.000, terwijl het uitgangspunt is 100% kostendekkendheid. Dit tekort is gedekt door de volledige egalisatievoorziening afval aan te wenden en het restant van het tekort, ad. € 275.000, te dekken door een bijdrage uit het weerstandvermogen.

Het daadwerkelijke tekort op afvalinzameling bedraagt € 551.000. Het lagere nadeel van € 98.000 wordt veroorzaakt door met name:

Vastrecht	€	16.000,00
Diftar	€	34.000,00
Opbrengst afvalstromen	€	31.000,00
Kwijtscheldingen	€	11.000,00
	€	<u>92.000,00</u>

De kosten voor zwerfafval waren € 23.000 lager dan geraamd.

Product 034; Milieubeleid

Voor het Koepelproject Duurzaamheid, een samenwerking tussen de 5 gemeenten in Zuid-Oost Friesland is een totaal krediet beschikbaar gesteld van € 337.000. Heerenveen is penvoerder en het project wordt deels gefinancierd door de provincie. Van de beschikbare middelen wordt € 107.000, zowel als baat als last, doorgeschoven naar

2020. Ook het aandeel van Heerenveen in dit project van € 41.000 wordt doorgeschoven.

Product 045; Riolering

Het product sluit met een lager netto resultaat van per saldo € 71.000. Dit nadeel wordt volledig veroorzaakt door een lagere toerekening van de btw-bcf die wordt meegenomen in de tarieven voor riolering. De btw-bcf druk is lager als gevolg van met name lagere kosten van beheer en onderhoud (□€ 241.000) en doorgeschoven (vervangings-)investeringen (€ 124.000).

Product 050; Vastgoed

Het tekort op het product Vastgoed wordt veroorzaakt door verscheidene factoren. Er zijn veel invloedssferen en budgetten die overschotten of tekorten veroorzaken. De grootste afwijkingen worden hieronder toegelicht.

- Er is een tekort van € 50.000 op schoonmaakkosten en sanitaire behoeften. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door kosten voor kwaliteitscontroles, die niet begroot zijn. In de perspectiefnota zijn deze lasten meegenomen.
- Er is € 75.000 extra doorbelast naar Vastgoed vanuit de afdeling Realisatie en Wijkbeheer, dit komt enerzijds door werkzaamheden die verband houden met de onderhoudsvoorziening. Deze lasten komen nu nog ten laste van de exploitatie in plaats van de voorziening. Dit wordt in 2020 en verder gecorrigeerd. Daarnaast zijn er een aantal extra werkzaamheden geweest, waarbij voor de personele inzet geen budget is geraamd. De kosten hiervan zijn op het product Vastgoed terecht gekomen, een voorbeeld hiervan is de installatie van de airco's op de derde verdieping.
- Er is een tekort van € 240.000 op de ontvangen huuropbrengsten, pachtopbrengsten, liggelden en servicekostenvergoeding. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door leegstand in de gebouwen. Deze gebouwen wachten, zoals bijvoorbeeld de Van Helomalaan 2 te Heerenveen, op overdracht. Zolang overdracht niet is gerealiseerd komen de beheer- en instandhoudingskosten wel ten laste van het product. Verder wordt € 140.000 van het tekort, veroorzaakt door lagere inkomsten bij MFC De Barte door het beëindigen van een schoolfunctie en opzegging van een huurovereenkomst.
- Bij de verkopen snippergroen bleken de extra verkopen die dit jaar waren begroot niet te realiseren. Dit heeft geleid tot een tekort van € 40.000.
- De bovenstaande tekorten landen niet geheel op het product Vastgoed. In 2019 is er € 190.000 extra doorbelast aan de overige producten. Een groot deel (€ 100.000) hiervan is doorbelast naar de bedrijfsvoeringsbudgetten door hogere lasten op het gemeentehuis.

Via de perspectiefnota worden verscheidene voorstellen gedaan voor het product Vastgoed, daarnaast wordt er dit jaar kritisch gekeken hoe dit product kan worden beheerst. Hierdoor moeten in de toekomst verscheidene van bovengenoemde tekorten kunnen worden voorkomen, of eerder worden gesignaleerd.

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2017	139	174	CBS- statistiek huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	6,3	13,2	Rijkswaterstaat klimaatmonitor

Indicatoren	Omschrijving
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Toelichting:

Het relatief lage percentage is het gevolg van de volgende lokale situatie:

- In Heerenveen hebben we 2 (kleine) windmolens (1 in Akkrum, 1 in Heerenveen Noord)
- Er zijn nog geen zonneparken gerealiseerd.
- In Heerenveen hebben we geen afvalverbrandingsinstallaties.
- In Heerenveen hebben we 1 biomassa-installatie die elektriciteit produceert (Omrin).

Gemeenten als Dronten, Noordoostpolder, Alkmaar, Harlingen etc. scoren ver boven de 100%, dit hoge percentage is het gevolg van grote wind- en/of zonneparken en/of afvalverbrandingsinstallaties binnen de gemeentegrenzen.

Binnen het duurzaamheidsprogramma hebben we een aantal acties benoemd die een positieve invloed op het percentage zullen hebben:

- Opzetten duurzaamheidsfonds (lokale initiatieven)
- Realisatie duurzame opwek (o.a. zonneparken, inmiddels 4 vergund, 2 in behandeling)
- Inzetten op zon op gebouwen
- Inzetten op kleine windturbines

Daarbij moeten we er wel rekening mee houden dat de positieve gevolgen van bovenstaande acties pas vrij laat terug te vinden zijn in de landelijke cijfers: hier zit gemiddeld 2-3 jaar tijd tussen (de monitoringscijfers komen van www.klimaatmonitor.nl en betreffen op dit moment cijfers van 2017).

Thema Financiën en organisatie

Doelstelling van dit thema?

"Er is financiële ruimte om samen invulling te geven aan dat wat wij belangrijk vinden."

De vijf eerste thema's geven de belangrijkste speerpunten van het afgelopen jaar aan. In het thema Financiën en organisatie is verder gewerkt aan de gezonde financiële basis, de reserve positie en de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie.

In deze raadsperiode gaan we aan de slag met:

- Lastendruk;
- De organisatie is klaar voor de toekomst.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 hebben we het volgende bereikt:

Solvabiliteit

In 2019 is er verder ingezet op de verbetering van de solvabiliteit. Ondanks dat er terughoudend is omgegaan met nieuwe investeringen is het eigen vermogen teruggelopen. De solvabiliteit van gemeente Heerenveen blijft hierdoor net boven de 20%. In de algemeenheid wordt een solvabiliteit van 20% als 'gezond' beschouwd.

Algemene reserve

Er is in 2019 behoedzaam omgegaan met de uitgaven. De reserve positie is hierdoor op peil gebleven. Er heeft een mutatie plaatsgevonden tussen de algemene reserve en reserve weerstandsvermogen. Deze mutatie heeft geen effect op de hoogte van de totale reservepositie.

Lastenverlichting

In 2019 is de hondenbelasting afgeschaft en de onroerende zaakbelastingen (OZB) gebaseerd op het tarief van 2018. Ook is er in 2019 geen inflatiecorrectie toegepast.

Algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering is de grootste inkomstenbron van gemeenten. De inkomsten uit de algemene uitkering heeft in 2019 een grillig verloop gehad. In de circulaires van mei, september en december, zijn er weer veel mutaties doorgevoerd. Door de vele mutaties is een consistent beleid lastig te voeren. Het is daarom raadzaam om ook in de toekomst transparant, maar zorgvuldig en conservatief om te gaan met de verwerking van de circulaire.

Organisatieontwikkeling: koers organisatie: samen voor goud

In 2019 is de koers die we als organisatie al langer hebben ingezet vastgelegd in een koersdocument. Dit gaat vooral over hoe we willen werken en geeft invulling aan de koers van de raad om meer samen met inwoners invulling te geven aan strategische opgaven, maatschappelijke initiatieven en een effectievere, integrale dienstverlening. Op alle fronten werken we aan de invulling van de koers. Dit stelt andere eisen aan leiderschap, aan sturing en control, aan de medewerker van de toekomst en aan de bedrijfsvoering. We zetten planmatig en flexibel in op samenhangende verbeteringen op de verschillende onderdelen. Zo zijn we gestart met de ontwikkeling leiderschap, de ontwikkeling van opgavesturing, de HR-visie is vastgesteld waarbij we inzetten op ontwikkeling van wendbare medewerkers fit for the job, nu en in de toekomst. Ook zijn we gestart met de voorbereidingen van een meer strategische aanpak van de bedrijfsvoering, werkend aan gezamenlijke ambities en ondersteunend aan de bedoeling.

Goed werkgeverschap

In 2019 is op verschillende wijze invulling gegeven aan goed werkgeverschap. Er is een HR-visie opgesteld gericht op wendbare medewerkers fit for the job nu en in de toekomst. Op twee aspecten zijn we gestart met de operationalisering hiervan. Als eerste met de ontwikkeling van het werken vanuit de bedoeling en hiermee vertaling van de organisatiekoers naar het eigen werk van medewerkers, de afdeling en de bijdrage aan de totale organisatie. Ook is het beleid op duurzame inzetbaarheid vastgesteld, gericht op duurzame vitaliteit van de medewerker. In relatie hiermee is het generatiepact afgeschaft en is hiervoor in de plaats een vitaliteitspact in werking getreden voor een bredere doelgroep. Een ander onderdeel van het duurzame inzetbaarheidsbeleid is de

vervolgaanpak ziekteverzuim. In 2019 is een training voorbereid voor alle leidinggevendenden gericht op aanpak maar vooral preventie van verzuim. Niet alleen kennisoverdracht, maar ook bewustwording en gespreksvaardigheden zijn onderdeel van de training. Deze trainingen vinden plaats in het eerste kwartaal van 2020 en maken onderdeel uit van het totale leiderschapsontwikkelingstraject. Als goed werkgever werden pay rollers al verloond op basis van equal pay. Vanaf 2019 geldt dit ook voor uitzendkrachten en is equal pay voor beide groepen uitgebreid naar gelijke tegemoetkoming ziektekosten en een gelijke pensioenopbouw inclusief de werkgeversbijdrage.

Ziekteverzuim

De laatste jaren was het ziekteverzuimpercentage in onze organisatie onder het landelijk gemiddelde. In 2019 is gewerkt aan de doorontwikkeling van de verzuimaanpak in relatie tot duurzame inzetbaarheid. Deze richt zich op:

- Meer regie op duurzame inzetbaarheid en verzuim door training voor alle leidinggevendenden op het gebied van het goede gesprek, duurzame inzetbaarheid en verzuim(preventie), als onderdeel van het totale managementontwikkeltraject.
- Het periodiek organiseren van Sociaal Medisch Team (SMT's).
- Het faciliteren en (verder) in beweging krijgen van medewerkers door bewustwording, inzicht en (leefstijl)advies, onder andere door het aanbieden van een fit@workscan (vitaliteitsonderzoek) en follow up aan de medewerkers, ondersteund door een communicatiecampagne.

In 2019 is hiervoor een projectgroep opgericht die zich heeft bezig gehouden met de inhoudelijke voorbereidingen. Effectuering vindt plaats in 2020.

Het ziekteverzuimpercentage ontwikkelt zich nu als volgt:

Verzuimpercentage gemeente Heerenveen	
2016	6,70%
2017	6,02%
2018	4,99%
2019	5,30%

Actuele ziekteverzuimcijfers in de sector	
2016	5,6%
2017	5,4%
2018	5,8%
2019	Nog niet bekend

bron: A&O-fonds

Wat heeft het gekost?

Lasten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo lasten
002	Algemene uitkering gemeentefonds	-149	-149	-146	3
003	Algemene uitgaven en inkomsten	-470	-11.189	-10.647	542
005	Bedrijfsvoering	-1.006	-3.096	-3.102	-6
008	Belastingen	-2.529	-2.529	-2.626	-97
009	Beleggingen	-822	-822	-822	-
018	Personeel & Detachering	-11	-11	-10	1
Totaal Lasten		-4.987	-17.796	-17.353	443

Baten

Product	Omschrijving	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo baten
002	Algemene uitkering gemeentefonds	83.545	84.473	85.610	1.137
003	Algemene uitgaven en inkomsten	3.305	15.282	15.334	52
005	Bedrijfsvoering	379	425	334	-91
008	Belastingen	17.561	17.851	17.967	116
009	Beleggingen	833	953	958	5
018	Personeel & Detachering	12	12	14	2
Totaal Baten		105.634	118.996	120.217	1.220
Saldo		100.648	101.200	102.863	1.663

Product 002; Algemene uitkering gemeentefonds

De verantwoorde algemene uitkering is gebaseerd op basis van de september circulaire 2019. Uit het gemeentefonds heeft de gemeente in 2019 een totaalbedrag ontvangen van € 85,6 miljoen. In de begroting was uitgegaan van een inkomst van € 84,5 miljoen. In totaliteit is de algemene uitkering € 1,1 miljoen hoger dan geraamd.

In de jaarrekening 2018 was voor de jaren 2016 tot en met 2018 een terugbetaal verplichting geprognoseerd van € 679.000. Hiervan is bij verzamelbesluit 2019-3 een bedrag van € 187.000 vrijgevallen (€ 72.000 voor 2016 en € 115.000 voor 2017). Inclusief een vrijval van een ontvangen bedrag (€ 40.000) uit voorgaande jaren, resteert nog een balanspost van € 532.000.

Uit de berekening van de decembercirculaire 2019 is de verwachting dat er voor de jaren 2016 tot en met 2018 geen terugbetaal verplichting meer is.

Voor 2019 is er een nieuwe berekening gemaakt voor de terugbetaalverplichting van € 378.750. Per saldo kan er een bedrag van € 113.250 vrijvallen (vrijval € 492.000 "oude" jaren minus terugbetaal verplichting 2019 € 378.750).

Wanneer het bedrag niet wordt gereserveerd zal de terugbetaal verplichting leiden tot een tekort in de jaarschijf 2020. Door de systematiek 'Samen de trap op, samen de trap af', worden de lagere overheidsuitgaven doorberekend in een lager accres in de algemene uitkering.

Product 003; Algemene uitgaven en inkomsten

Het saldo op het product algemene uitgaven en inkomsten is in 2019 € 594.000 voordelig. Er is een voordeel (€ 250.000) op de afschrijvingen, door het later investeren dan waar in de raming vanuit was gegaan. Ook is er een bedrag van € 240.000 ontvangen in verband met slotuitkering en vrijval waardering Sportstad. Daarnaast is er een bedrag van € 21.875 van de Belastingdienst ontvangen in verband met de beschikking compensabele BTW 2013. De overige afwijkingen salderen in een nadeel van € 82.000.

Product 005; Belastingen

De belastingopbrengsten over 2019 hebben een positief resultaat van € 19.000. Er is een bedrag van € 103.000 meer als oninbare vorderingen afgeboekt dan geraamd. Het voordeel op de toeristenbelasting is € 31.000. De precario op ondergrondse kabels en leidingen is € 46.000 hoger dan geraamd. De onroerende-zaakbelastingen hebben een positief resultaat van € 41.000. De overige afwijkingen salderen in een voordeel van € 4.000.

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons huishoudens	€	2019	664	669	COELO
Gemeentelijke Woonlasten meerpersoons huishoudens	€	2019	761	739	COELO
Gemiddelde WOZ waarde woningen	x €1.000	2019	209	248	Statistiek wet onroerende zaken

Covid-19 (Corona)

De uitbraak van Covid-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekenne omstandigheden. Voor de aanpak van Covid-19 kijken wij wat we aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk kunnen doen. Dat raakt veel beleidsplannen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben hiervoor de nodige interne maatregelen genomen.

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de financiële positie van de gemeente beschreven. Ook moeten gemeenten hier enkele verplichte financiële kengetallen opnemen.

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Gemeenten hebben in toenemende mate met onzekerheden te maken. Daarom rapporteren wij jaarlijks in deze paragraaf bij de jaarrekening en de begroting over de financiële risico's. De paragraaf bevat ook informatie over de actuele beschikbare middelen om de financiële gevolgen van die risico's te kunnen afdekken (weerstandsvermogen).

Risicomanagement is het instrument dat ingezet wordt om risico's efficiënter en effectiever te beheersen en doelstellingen te realiseren. Risico's managen geeft geen garantie dat gebeurtenissen met een negatief gevolg niet meer zullen optreden. Het geeft wel zekerheid dat je er van tevoren alles aan hebt gedaan om de risico's te voorkomen of het effect bewust te verminderen.

Het weerstandsvermogen heeft betrekking op de relatie tussen de risico's die de gemeente loopt en de financiële middelen die de gemeente kan vrij maken om de nadelige gevolgen op te vangen. Financiële tegenvallers dwingen ons daarmee niet direct tot bezuinigen of drastische beleidsbijstellingen.

Een verdere verdieping van het doel, uitgangspunten en de toepassing in de organisatie van dit onderwerp is opgenomen in de door u vastgestelde nota Risicomanagement en weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is voldoende

Het weerstandsvermogen is toereikend om de financiële gevolgen van risico's te kunnen opvangen. Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Heerenveen bedraagt het benodigd weerstandsvermogen € 21,6 miljoen.

De risico's van de grondexploitaties worden buiten Naris om berekend. Dit betekent dat het totale benodigde weerstandsvermogen bestaat uit het benodigd weerstandsvermogen grondexploitaties én het overige benodigd weerstandsvermogen uit Naris.

Het beschikbare weerstandsvermogen gedeeld door het benodigde weerstandsvermogen op basis van het risicoprofiel vormt de ratio van het weerstandsvermogen.

Deze ratio wordt aan de hand van tabel 1 beoordeeld.

Ratio	Waardering	Betekenis
> 2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

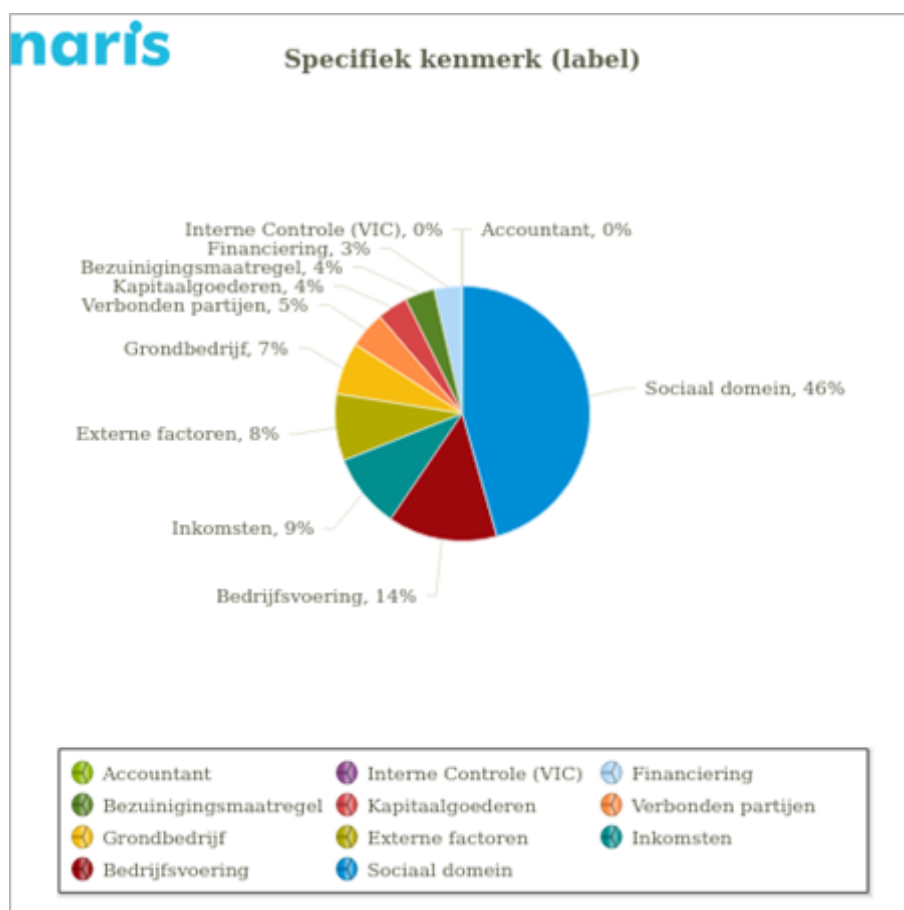
Tabel 1: Beoordeling ratio weerstandsvermogen

De gemeente streeft naar een voldoende weerstandsvermogen (waarderingcijfer C). Dit omdat bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen rekening wordt gehouden met een verhogende factor. De ratio en de waardering van de gemeente zijn weergegeven in afbeelding 1. Deze ratio is exclusief de algemene reserve. Inclusief de algemene reserve loopt de ratio op naar 1,54.

Ratio =	Beschikbare weerstandsvermogen € 21.600.000	= 1
	Benodigd weerstandsvermogen € 21.600.000	
Waardering en betekenis : C		

Afbeelding 1: Actuele ratio en waarderingcijfer

Het risicoprofiel (per februari 2020) van de gemeente Heerenveen, exclusief de risico's van de grondexploitatie, kan over verschillende categorieën (labels) worden verdeeld. Dit is weergegeven in afbeelding 2.

Afbeelding 2: Risicoprofiel verdeeld over labels

Op basis van het risicoprofiel wordt een risicosimulatie (een berekening van het benodigd weerstandsvermogen) uitgevoerd.

Het weerstandsvermogen bij 90% zekerheid (en factor 1,4) komt op:

1. Weerstandsvermogen grondexploitaties	€ 3,3 miljoen
2. Weerstandsvermogen Naris	- 18,4 miljoen
Totaal weerstandsvermogen	€ 21,7 miljoen

Top 10 grootste risico's

Risico	Kans van optreden	Omvang	Maatregelen
Risico's grondexploitaties	Diverse kansen i.v.m. meerdere onderliggende risico's	€ 4.307.000	Aan de hand van afwijkingen in de halfjaarlijkse monitor grondbedrijf wordt bijgestuurd. De betrouwbaarheid van deze cijfers is toegenomen door de aanschaf van het nieuwe technische systeem: 'grexmanager metafoor'.
Ontoereikend budget voor uitvoering Jeugdwet als gevolg van open einde regeling en externe verwijzingen (autonome stijging zorggebruik). En een mogelijk effect van kostenverhoging van de jeugd als gevolg van nieuwe vormen van inkoop.	99%	€ 410.000 - € 3.700.000	Op zowel lokaal (zoals bijvoorbeeld de onderhandelaar) als regionaal niveau (zoals het nader uitwerken van het inkoopmodel) worden de adviezen van de Taskforce en in Heerenveen ontwikkelde ideeën uitgevoerd. Doel is om te komen tot een meer beheersbare uitvoering van de Jeugdwet. Op nationaal niveau gaat het Rijk kijken naar mogelijke structurele extra middelen.
Er is onvoldoende dekking in het APPA-fonds ter dekking van de betaling van de (toekomstige) pensioenen (APPA Fonds ambtsdragers)	50%	€ 250.000 - € 500.000	Door strakke monitoring, vroegtijdig signaleren en indien nodig een voorstel te doen voor het beschikbaar stellen van aanvullende middelen.
Verplichting tot betaling van Vennootschapsbelasting (VPB) over de exploitaties grondbedrijf.	25%	€ 1.400.000	Op basis van de huidige uitgangspunten voor de grondexploitaties, ontstaat er in de periode 2026-2032 een VPB-last

			90 van circa € 1,4 miljoen. De hoogte is nog afhankelijk van de mate waarin de verwachtingen ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Een vertraging of versnelling van de uitgifte, een stijging van de bouwkosten enz. kunnen hier nog invloed op hebben. In 2020 bekijken wij de mogelijkheden om deze lasten toe te rekenen aan de diverse complexen. Het effect hiervan wordt vervolgens zichtbaar in het verwachte resultaat
De uitkering uit het gemeentefonds valt lager uit.	50%	€ 0 - € 1.000.000	Door strakke monitoring, vroegtijdig signaleren en in de P&C-documenten dit budget bijstellen.
Er is onvoldoende budget in de begroting om de gevolgen van het vervallen van de BTW-aftrek te compenseren.	90%	€ 0 - € 350.000	In de begroting 2019 is eenmalig rekening gehouden met € 175.000. In 2019 is ook een beroep gedaan op de SPUK-regeling waarmee een deel van de btw kan worden gecompenseerd. Vooralsnog is het mogelijk om voor maximaal 5 jaar een beroep hierop te doen. De kans bestaat dat deze subsidie slechts gedeeltelijk wordt toegekend.
Eén of meerdere informatiesystemen/grote applicaties (software) moeten vervangen worden.	70%	€ 300.000 - € 500.000	1. Het verbeteren van contractmanagement en -administratie door I&I voor het functioneren van software 2. Vervangen van software wanneer dit onontkoombaar en onvermijdelijk is.

Gemeente treedt op als BTW-ondernemer voor de inzameling van verpakkingsafval waardoor De BTW die drukt op de inzameling van verpakkingsafval niet langer kan worden toegerekend aan de tarieven afvalstoffenheffing. Daarnaast bestaat het risico op terugvordering van deze BTW van de laatste 5 jaar.	70%	€ 150.000 - € 250.000	1. Er bestaat nog onzekerheid over de uitkomst, op advies van onze externe adviseur, wordt er door ons nu eerst afgewacht. 2. Sinds 2017 worden de kosten van kwijtscheldingen niet toegerekend aan de tarieven voor afvalstoffenheffing terwijl dit mogelijk is. De kwijtscheldingskosten voor 2020 zijn ingeschat op circa € 116.000 en kunnen worden ingezet als alternatieve dekking.
Aanzuigende werking himmelsjek en wmo-vervoer	80%	€ 0 - € 675.000	In de begroting 2020 is de toename van het aantal 75-plussers procentueel meegenomen. Vanaf de zomer 2019 wordt in kaart gebracht welke sturingsmogelijkheden (wet, beleid, inkoop, toegang, administratie) wij nog meer kunnen benutten, gelet op wet- en regelgeving.
Verplichte afname van grond en boerderij op het IBF voor een getaxeerde waarde.	20%	€ 1.146.000	Risico accepteren: afhankelijk van derden en marktomstandigheden.

Financiële kengetallen

Kengetallen	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroting 2019
<i>Netto schuldquote</i>	66,6%	60,8%	91,8%
<i>Netto schuldquote (gecorrigeerd)</i>	66,5%	60,7%	91,7%
<i>Solvabiliteit</i>	20,6%	20,2%	17,9%
<i>Grondexploitaties</i>	15,8%	10,2%	18,1%
<i>Structurele exploitatieruimte</i>	0,7%	- 1,3%	0,5%
<i>Belastingcapaciteit</i>	103,3%	103,0%	105,9%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Indien de netto schuldquote boven de 100% ligt spreekt men van een hoge gemeenteschuld. Hoger dan 130%

betekent dat gemeenten wordt geadviseerd direct maatregelen te treffen om de schulden te verminderen. De netto schuldquote laat voor het komende meerjarenperspectief een dalende trend zien. Op basis van onze langjarige liquiditeitsprognose zet deze trend zich daarna ook voort.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is stabiel en zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. De solvabiliteit beweegt zich de afgelopen jaren rond de ondergrens van 20%.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Als gevolg van de oplopende verkopen in het grondbedrijf daalt dit percentage.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De uitkomsten laten zien dat wij boven het landelijk gemiddelde uitkomen.

Conclusie uitkomsten kengetallen

Wat wij zien is dat de schuldquote en de grondexploitatie een positieve trend laten zien als gevolg van de terugloop van schulden en oplopende verkopen in het grondbedrijf. De solvabiliteit is gedaald als gevolg van de terugloop van het eigen vermogen. Door de structurele overschrijdingen in onder andere het sociaal domein staat de exploitatieruimte onder druk.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. De gemeente heeft die nodig voor de dienstverlening. In deze paragraaf moeten ten minste de volgende kapitaalgoederen staan: infrastructuur, riolering, water, groen en gebouwen. Van deze kapitaalgoederen moeten het beleidskader, de financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien en een vertaling van de financiële consequenties in de begroting zijn opgenomen. Hiernaast wordt er ook nog een toelichting gegeven op enkele andere kapitaalgoederen, namelijk; huisvesting onderwijs, sportvelden en bijbehorende gebouwen en informatie en communicatietechnologie.

Infrastructuur

Het geheel aan wegen en civieltechnische kunstwerken (bruggen en tunnels) is onderhouden op basis van het beleidskader Kwaliteitsplan openbare ruimte. Kapitaalvernietiging is hiermee voorkomen en is er gezorgd voor een veilige en functionele infrastructuur. De financiële afschrijving van de kapitaalgoederen is aangepast van 40 jaar naar gesplitst 40 en 20 jaar in aansluiting bij werkelijke levensduur.

Riolering

Beheer, onderhoud en vervanging van riolering is uitgevoerd aan de hand van de kaders uit het gemeentelijk rioleringsplan (watertakenplan 2016 - 2020). Daarbij wordt rekening gehouden met klimaatontwikkeling. Beleid en doelstellingen voor klimaatadaptatie zijn geactualiseerd in het vastgestelde programma duurzaamheid, onderdeel klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Water

Wij hebben het onderhoud van de watergangen in het stedelijk gebied uitgevoerd in opdracht van het Wetterskip Fryslân. In het landelijk gebied hebben we zelf het onderhoud uitgevoerd of agrariërs gevraagd het onderhoud, tegen een vastgestelde vergoeding, voor ons uit te voeren.

Groen

Het technisch en verzorgend onderhoud van het groen is uitgevoerd op basis van het kwaliteitsplan openbare ruimte. Op diverse plaatsen is groen gerenoveerd en zijn bomen in het kader van veiligheid gesnoeid of gekapt.

Met de uitvoering van de aanpak van de invasieve soorten is gestart met als doel de aanwezigheid van invasieve soorten beheersbaar te maken waarmee wij kunnen voldoen aan de daarvoor geldende wettelijke verplichting. Onder andere de bestrijding van de Waterwaaier in het Heidemeer. Verder is de voorbereiding opgestart voor de aanbesteding van andere soorten zoals de Aziatische Duidendknoop, Reuzenberenklauw en Reuze Springbalsemien.

Gebouwen

Wij hebben een onderzoek gedaan naar de energielabels van onze gebouwen (energie audit EED). Dit onderzoek biedt inzicht in de huidige energielabels en de mogelijke maatregelen om te voldoen aan de eis om onze overheidsgebouwen in 2023 op energielabel C te krijgen. Tegelijkertijd zijn in combinatie met verkregen SDE subsidie

zonnepanelen geplaatst op Werkstate. In 2020 volgen het gemeentehuis en de gemeentewerf.

Huisvesting onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvestingscapaciteit en voor een adequate huisvestingssituatie van het onderwijs in de gemeente. Dit geldt voor het basis-, het speciaal- en het voortgezet onderwijs.

Er is geen gemeentelijke zorgplicht voor de onderwijshuisvesting van het middelbaar beroepsonderwijs.

Huisvesting basisonderwijs

Op 23 juni 2016 is de "Herijking toekomstperspectief huisvesting basisonderwijs gemeente Heerenveen" door u vastgesteld. Dit plan geeft tot en met 2030 inzicht in het huisvestingsperspectief voor de basisscholen in de gemeente. Voor de bekostiging van de onderwijsvoorzieningen is de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Heerenveen (vastgesteld op 18 december 2017) het uitgangspunt. De bijbehorende dekking is geregeld in de begroting. Het plan wordt jaarlijks door ons met de schoolbesturen gemonitord en geëvalueerd. In 2019 is dit gebeurd tijdens het OOGO. Er was geen aanleiding de in het plan opgenomen planning te herzien.

Haalbaarheidsonderzoek De Greiden

In 2019 zijn de gesprekken gestart voor het geplande haalbaarheidsonderzoek in 2020 voor 4 basisscholen in De Greiden te weten: Ekke de Haan, het Vogelnest, het Kompas en de Roerganger.

Huisvesting voortgezet onderwijs

Voor het voortgezet onderwijs ontbreekt een dergelijk inzicht. Samen met relevante partners is de vastgoedopgave al wel verkend. Dit is vastgelegd in de eindrapportage "Verkenning toekomstperspectief voortgezet onderwijs" d.d. juni 2018. De inspanningen in 2018 hebben nog niet geleid tot een Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs (IHP), inclusief het bewegingsonderwijs. Er lijkt zich een scenario te gaan ontwikkelen van het gefaseerd tegen elkaar uitruilen van enkele onderwijslocaties in Heerenveen. Voordat dit kan worden uitgewerkt is een verdiepingsonderzoek nodig. Hiertoe is inmiddels besloten (raad 21 januari 2019). Dat het onderwijs altijd in beweging is merken we ook in dit proces. De schoolbesturen – Bornego en Sevenwolden - hebben eind 2019 aangegeven eerst onderling in overleg te willen treden om daarna terug te komen bij de gemeente.

Omgevingsvergunning bouw school Tjalleberd afgegeven

De locatie voor de nieuwbouw van de school in Tjalleberd is gekozen. Voor de huisvesting van de Samenwerkingsschool De Nijewier hebben wij op 3 juli 2018 gekozen voor nieuwbouw op een locatie ten westen van de MFA Ængwirden aan It Hiem in Tjalleberd. Om de nieuwbouw hier mogelijk te maken is in 2019 een afwijkingsprocedure van het geldende bestemmingsplan geweest. De raad heeft een verklaring van geen bedenkingen afgegeven en het college heeft de omgevingsvergunning verleend.

Quick scan Skoatterwâld

Door de woningbouwontwikkeling in de wijk Skoatterwâld laat de leerlingenprognose een stijging zien van het aantal leerlingen de komende jaren. Al enkele jaren is hier sprake van een ruimtetekort. Met tijdelijke maatregelen kan dit nog steeds worden opgelost,

maar de mogelijkheden binnen het huidige gebouw daarvoor worden steeds kleiner. Midden 2019 is besloten om via een quick scan inzichtelijk te maken wat op lange termijn nodig is qua huisvesting voor het onderwijs in Skoatterwâld. De uitkomsten daarvan worden verwacht in Q1 van 2020.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

De gemeentelijke sportvelden en de daarbij nog behorende was- en kleedgebouwen, worden onderhouden door de gemeente. Bij sommige sportvelden zijn de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden overgedragen aan de verenigingen. Hiervoor ontvangen zij jaarlijks een vergoeding van de gemeente.

Sportvelden

Voor de sportvelden is de meerjarenonderhoudsplanung "Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen" van 6 januari 2016 het uitgangspunt. De financiële dekking van de benodigde onderhoudsmaatregelen is geregeld in het product Sportaccommodaties in de begroting en in de Voorziening Sportvelden. In dit budget zijn ook de periodieke renovatiekosten van de natuur- en kunstgrasvelden en van de kunststofatletiekbaan opgenomen.

Bij de vaststelling van het "Actualisatie Accommodatieplan Sport" op 23 juni 2016 heeft u besloten dat het beheer en het onderhoud van de sportvelden bij de gemeente blijft.

Onderhoud was- en kleedgebouwen

Er is ook een meerjarenonderhoudsplanung voor de gemeentelijke was- en kleedgebouwen. Op dit moment zijn enkel nog de gebouwen op het sportveldencomplex Skoatterwâld in Heerenveen in eigendom van de gemeente. Het beleid ("Actualisatie Accommodatieplan Sport" d.d. 23 juni 2016) is er opgericht ook deze was- en kleedgebouwen in eigendom over te dragen aan de hoofdgebruikers van dit sportcomplex.

De onderhoudswerkzaamheden worden opgepakt met behulp van het gebouwenbeheersysteem Systematisch Onderhoud.

Uitbreiding en/of vernieuwing

Voor specifieke uitbreiding en/of vernieuwing van sportvoorzieningen (anders dan renoveren) wordt niet gereserveerd. Dit betekent dat hiervoor van geval tot geval een investeringskrediet nodig is, waarvan de lasten in de begroting worden verwerkt. Bij de vaststelling van eerder genoemde "Actualisatie Accommodatieplan Sport" heeft u besloten dat bij verzoeken voor dergelijke investeringen in sportaccommodaties een vereniging in principe 1/3e van de werkelijke kosten (mee)betaalt.

Informatiemanagement en ICT

In 2019 zijn de onderstaande investeringen gedaan.

- Vervanging systeemsoftware (VMWare en Microsoft).
- Vervanging software voor kantoorautomatisering (Microsoft).
- Uitbreiding systeemsoftware (Oracle).

Bij vervanging van systeemsoftware en software voor kantoorautomatisering maken wij steeds de afweging wat goedkoper is, investeren of anders (bijvoorbeeld huren). Voor de software van Microsoft hebben wij in 2019 gekozen voor hoofdzakelijk huren. Dat

betekent een budget neutrale wijziging. Het investeringsvolume en de bijbehorende kapitaallasten zijn afgenomen. De materiële kosten in de begroting voor software zijn toegenomen.

In 2019 zijn de onderstaande investeringen gestart. Deze worden in 2020 afgerond.

- Vervanging werkplekken (deel van de draagbare computers).
- Vervanging systeemsoftware (Firewall).
- Vervanging randapparaten (enkele printers).
- Vervanging netwerk.
- Vervanging noodstroom (computerruimten).
- Vervanging spraak (update telefooncentrale).

De restantkredieten van deze investeringen worden overgezet naar 2020.

Ook is eenmalig geïnvesteerd in het gezamenlijke glasvezelnetwerk met de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân en in het aansluiten van het Posthuis theater op het eigen computernetwerk. Deze investeringen worden in 2020 afgerond. De restantkredieten van deze investeringen worden overgezet naar 2020.

Financiering

In de financieringsparagraaf legt de gemeente de verwachtingen en het beleid voor de financieringsrisico's vast. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Net als de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, bevat ook de paragraaf Financiering informatie over de financiële risico's die een gemeente loopt. De risico's in deze paragraaf zijn goed kwantificeerbaar. Het gaat hier bijvoorbeeld om krediet-, rente- en liquiditeitsrisico's.

Kaders

Voor de uitvoering van de treasuryfunctie heeft de gemeente te maken met verschillende wettelijke kaders. De belangrijkste worden toegelicht:

Wet HOF

In de wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is vastgelegd dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning leveren om het begrotingstekort (EMU-tekort) de komende jaren verder weg te werken. Gemeenten worden hierdoor beperkt in het aantrekken van leningen.

Wet Fido

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de wettelijke kaders van de Wet Fido (financiering decentrale overheden). In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt onder andere tot uitdrukking in een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Eind 2013 is de Wet Fido gewijzigd door de invoering van het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het financiële risico voor decentrale overheden.

Ruddo

In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) staan de regels waar uitzettingen aan moeten voldoen. Dit voor zover die niet in de schatkist worden aangehouden. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving over het uitzetten van gelden in de vorm van een belegging in waardepapieren en het aangaan van transacties in financiële derivaten.

Treasurystatuut, financiële verordening

In het treasurystatuut zijn binnen de mogelijkheden van de wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie.

Er is een onderzoek uitgevoerd naar hoe wij op dit moment deze functie invullen. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek hebben we een aantal concrete maatregelen getroffen:

- We stellen per kwartaal een actuele liquiditeitsprognose op;
- We evalueren jaarlijks onze werkwijze en passen deze zo nodig aan.

Het aangepaste treasurystatuut volgt in 2020. De financiële verordening wordt vervolgens hierop aangepast.

Treasury

Financieringsbehoefte

In de afgelopen jaren is onze financieringsbehoefte voornamelijk 'lang' gefinancierd. Gezien de gunstige rentepercentages en de financiële positie van de gemeente werd hiermee het risico op renteschommelingen zoveel mogelijk opgevangen. De herfinanciering in 2015 is hier een goed voorbeeld van. In 2019 zijn er geen nieuwe geldleningen aangetrokken. Per 31 december 2019 bedraagt de restant schuld € 124.278.327.

Per 31 december 2019 bedraagt het saldo schatkistbankieren € 18.962.793. Op basis van de huidige prognoses ligt het niet voor de hand dat er in 2019 en de jaren daarna sprake zal zijn van een financieringsbehoefte. Volgens het schatkistbankieren moeten overtollige middelen in de schatkist van het Rijk worden aangehouden. Doordat hier enkele uitzonderingen op zijn kan de gemeente profiteren van haar financieringsoverschot. Overtollige middelen kunnen bijvoorbeeld uitgezet worden in de vorm van een lening aan een andere gemeente of er kan voor worden gekozen bestaande leningen vervroegd af te lossen. De leningen aan de bank kunnen alleen niet zonder boetes vervroegd worden afgelost. Dit betekent dat we ook gaan kijken of we overtollige middelen tegen een hoger rendement kunnen uitzetten bij andere overheden.

Garantstellingen

Door garantstellingen en financiële deelnemingen worden middelen ingezet voor derden die geheel of gedeeltelijk publieke taken uitvoeren. De financiering van instellingen in de sectoren zorg en woningbouw is in het verleden veelvuldig gepaard gegaan met garantiestelling door de gemeente. Sinds 2001 worden geen nieuwe directe garantiestellingen meer verleend aan instellingen op het gebied van zorg en woningbouw, omdat deze instellingen de mogelijkheid hebben leningen aan te trekken via het Waarborgfonds sociale woningbouw of het Waarborgfonds Zorgsector. Vanuit het verleden is er nog een aantal directe garantiestellingen verleend aan instellingen in de sectoren zorg en woningbouw. In het in 2014 vastgesteld beleidskader Garanties is opgenomen onder welke voorwaarden de gemeente bereid is alsnog een borg- of garantstelling af te geven. De gemeente staat bijvoorbeeld garant voor een lening ten behoeve van MFA Aengwirden en Sportstad Heerenveen BV.

Relatiebeheer

De (kort geld) financiering van de gemeente komt grotendeels tot stand via de BNG via rekening-courant en kasgeldleningen. Daarbij vindt saldogeregulatie plaats. Daarnaast wordt ook bij de ABN-AMRO bank een rekening-courant aangehouden.

Visie en beheer

Rentevisie

De gemiddelde rente op de leningen van de huidige vaste schuld bedraagt circa 2,5%. De verwachting is dat zowel de rente op de geld- als kapitaalmarkt voorlopig op een laag niveau blijft.

Kredietrisico

Kredietrisicobeheer kunnen we omschrijven als het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van onze vorderingen, als gevolg van insolventie of deficit van tegenpartijen.

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	13.781.058
Voorziening 'kapitaalverstrekking deelnemingen'	-1.500.000
Overige langlopende leningen	238.225
Overige uitzettingen > 1 jaar	101.774
	12.621.057

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. Dit is het maximale bedrag dat met kort geld mag worden gefinancierd. Op basis van onderstaande tabel over 2019 kan geconcludeerd worden dat de kasgeldlimiet niet is overschreden.

Omschrijving	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Toegestane kasgeldlimiet	13.044	13.044	13.044	13.044
Gemiddelde netto vlottende schuld	-14.917	-17.712	-23.849	-25.016
Ruimte volgens kasgeldlimiet	27.961	30.756	36.893	38.060

Renterisiconorm

De hoogte van de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van opgenomen leningen wordt getoetst aan de renterisiconorm. In de Wet FIDO is het renterisico bepaald op 20% van het begrotingsvolume. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor 2019 weergegeven. Hieruit blijkt dat de norm in 2019 niet is overschreden.

Omschrijving	stap	2019
Renterisico		
Renteherzieningen	1	0
Aflossingen	2	5.104
Renterisico (1+2)	3	5.104
Renterisiconorm		
Begrotingstotaal	4a	150.623
Vastgesteld percentage	4b	20%
Renterisico (4a x 4b)	4	30.125
Ruimte onder renterisiconorm (4-3)		25.021

Rentetoerekening 2019

Vanaf het begrotingsjaar 2018 moet de rekenrente volgens een vaste formule worden berekend en kan u deze niet meer vrij bepalen. Uw invloed op het renteresultaat is vanaf dat moment beperkt tot de keuze om wel of geen rente over het eigen vermogen te berekenen. De omvang van de rente die over het eigen vermogen mag worden berekend, is gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over haar extern aangetrokken leningen betaalt (2,5%).

Renteschema

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	3.094.300
b.	De externe rentebaten	-/-	€ <u>6.305</u>

Totaal door te rekenen externe rente **€ 3.087.995**

c.	De rente die aan de grondexploitaties moet worden doorberekend	-/-	€ 671.617
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	€ <u>0</u>

Saldo door te rekenen externe rente **€ 2.416.378**

d1.	Rente over eigen vermogen	-	750.000
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-	<u>0</u>

e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente **€ 3.166.378**

Het renteresultaat op het taakveld treasury bedraagt op rekeningsbasis € 837.389. Begroot was € 606.098. Het positieve verschil ad € 231.291 is verantwoord in thema Financiën en Organisatie product algemene uitgaven en inkomsten. Het verschil wordt veroorzaakt door een lagere financieringsbehoefte.

Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de thema's te realiseren. Het betreft de beleidsmatige (primaire) processen, de ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan.

Verbetering getrouwheid en/ of rechtmatigheid

Op basis van de bevindingen die de accountant heeft gedaan is het format en de inhoud van de managementletter verder doorontwikkeld.

Hieronder is per onderdeel de actie op de bevindingen van de accountant opgenomen.

Proces Subsidies

Bevindingen van de accountant:

1. Geen zichtbare controle op de toetsing van de structurele subsidie aanvragen.

Opvolging:

Afgelopen jaar zijn de eenmalige subsidies aan een steekproef onderworpen. Voor komend jaar gaan we ook 1 op de 10 jaarlijkse subsidies aan een controle onderwerpen. De laatste was per abuis nog niet uitgevoerd. Voor de jaarrekeningcontrole 2019 wordt door een aanvullende steekproef getoetst aan de subsidieverordening.

Proces Investeringskredieten

Bevinding van de accountant:

1. Geen monitoring/toekenningcontrole op investeringskredieten.

Opvolging:

Wij zullen periodiek (4 maal per jaar) een steekproefsgewijze 'zichtbare' controle en analyse uitvoeren op de toereikendheid van de investeringskredieten. De monitoring en bijsturing van de budgetten zal op deze wijze onderdeel uit maken van de verzamelbesluiten.

Proces Uitkeringen (Participatiewet)

Bevinding van de accountant:

1. Geen zichtbare inhoudelijke toetsing op toewijzing van uitkeringen.

Opvolging:

Bij toekenning wordt op dit moment getoetst op rechtmatigheid en juistheid door middel van Verbijzonderde Interne Controle (VIC). Wij zijn bezig met het ontwikkelen van lijncontroles op dit gebied om daarmee tijdig (systematische) fouten te ontdekken en te kunnen bijsturen. Inmiddels hebben wij de eerste controles gedaan. Dit n.a.v. de nieuw ontwikkelde werkprocessen binnen de Poort.

Proces Jeugdzorg en Wmo

Bevinding van de accountant:

1. Geen zichtbare inhoudelijke toetsing op de toekenning van de zorg en/of voorzieningen.

Opvolging:

Bij toekenning wordt op dit moment - halfjaarlijks - getoetst op rechtmatigheid en juistheid door middel van Verbijzonderde Interne Controle (VIC). Wij zijn bezig met het ontwikkelen van lijncontroles (IC) op dit gebied om daarmee tijdig (systematische) fouten te ontdekken en te kunnen bijsturen. Wat we al hebben is:

- Bij Jeugdzorg krijgt de Gedragswetenschapper, van de jeugdigen die door de gemeente geïndiceerd worden, de ondersteuningsplannen ter beoordeling en ondertekening (evt. na overleg). Daarna wordt een beschikking aangemaakt. In het ondersteuningsplan wordt ook aangegeven dat die beoordeling heeft plaatsgevonden.
- Bij Wmo maten de Meitinkers het gespreksverslag/ondersteuningsplan dat getekend wordt door de klant. Dit plan wordt in de backoffice Wmo (evt. na overleg) geaccordeerd, waarna de beschikking wordt afgegeven.

Verbetering doelmatigheid

Belastingen, Financiën en Juridische zaken

Optical character recognition (OCR)

Binnen de gemeentelijke administratie is in november 2019 OCR succesvol geïmplementeerd. OCR levert veel voordelen op in het factuurverwerkingsproces. Met OCR wordt de binnenkomende factuur geautomatiseerd herkend en ingeboekt. Hierdoor is het verwerkingsproces minder foutgevoelig en tijdbesparend.

E-facturering is succesvol ingevoerd

E-facturering is binnen de gemeentelijke administratie succesvol geïmplementeerd. De implementatie is uitgevoerd binnen de beschikbare budgetten. Hiermee is voldaan aan de wettelijke verplichting om in april 2019 de E-facturen te kunnen ontvangen en verwerken.

Maatschappelijke Ontwikkeling (inclusief sociaal domein)

Ontwikkelingen

Informatiemanagement en ICT (I&I)

Wij rapporteren u halfjaarlijks de stand van zaken, inclusief digitale dienstverlening. Over 2019/begin 2020 doen wij dat voor de zomervakantie 2020. Over de 1e helft van 2020 na de zomervakantie.

Digitalisering Planning & Control cyclus

In 2018 is gestart met de digitalisering van de Planning & Control cyclus. Het eerste document is de begroting 2019. Deze begroting is in de raadsvergadering van 8 november 2018 vastgesteld. Onderdeel van het digitaliseren is het publiceren van de begroting via het internet.

Het digitaliseringsproces draagt bij aan een transparante weergave van de financiële stukken van de gemeente Heerenveen. De online publicatie heeft geleid tot een gebruiksvriendelijke website voor de burgers in de gemeente Heerenveen, de Gemeenteraad, het College en de ambtelijke organisatie. Ook buiten de gemeentegrenzen zijn de reacties op de online begroting positief.

Algemene verordening Gegevensbescherming (AVG)

In 2018 is de implementatie van de AVG gestart die in 2020 wordt afgerond. In 2019 is ingezet op bewustwording en eigenaarschap op de afdeling. Het bewustzijn van medewerkers is vergroot. Op de afdelingen zijn privacy adviseurs aangewezen, die als eerste vraagbaak werken op de afdeling en die nauw samenwerken met de juridisch adviseurs privacy.

Publiek is de afdeling DIm geworden

De afdeling DIm heeft in 2019 drie verkiezingen georganiseerd. Ook is het project archiefbewerking 1986-2013 opgeleverd en overgedragen naar het gemeentearchief. De webcare is in 2019 geprofessionaliseerd. Op het gebied van digitalisering zijn stappen gezet. Een deel van het archiefmateriaal is digitaal gemaakt.

Verwerking Paspoortdip

In 2014 is door een wetswijziging de geldigheidsduur van de paspoorten en identiteitskaarten aangepast van 5 naar 10 jaar. Vanaf 2019 is de terugloop merkbaar. In 2019 hebben we de effecten van de paspoortdip structureel in de formatie verwerkt. Hierbij zijn we uitgegaan van het laagste aantal uit te geven paspoorten. De inkomstenkant verandert per jaar en maken we voortaan jaarlijks inzichtelijk.

Indicatoren

Indicatoren	Kosten	Jaar	Heerenveen	Eenheid	Bron
Formatie	per 1000 inwoners	2019	9,29	fte	Gemeente Heerenveen
Bezetting	per 1000 inwoners	2019	10,09	fte	Gemeente Heerenveen
Organisatiekosten	per inwoner	2019	816	€	Gemeente Heerenveen
Externe inhuur	inhuur van totale loonsom	2019	17	%	Gemeente Heerenveen

Indicatoren	Omschrijving
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte's van het ambtelijk apparaat van uw organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 31 december.
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Let op: ook boventallige medewerkers zijn hier meegeteld.
Organisatiekosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvesting-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Externe inhuur	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
----------------	--

Samenwerking

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Is er alleen sprake van een financieel belang dan gaat het niet om een verbonden partij.

In deze paragraaf worden nieuwe verbonden partijen en ontwikkelingen op het gebied van samenwerken toegelicht. Dat geldt ook voor de beleidsontwikkelingen op het gebied van samenwerken.

De maatschappelijke doelen, het beleid, (financiële) belangen en risico's, vermogenspositie en omvang financieel resultaat staan ook weergegeven per hoofdfunctie in deel 2 van deze begroting. Dit is een gevolg van het vernieuwde BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Inleiding

Nota samenwerken

De nota samenwerken is op 16 september 2019 door u vastgesteld. Onderstaand vindt u een samenvatting van dit beleid.

De nota samenwerken bestaat uit de volgende 3 pijlers:

1. De reikwijdte van samenwerking gaat verder dan de definitie verbonden partijen conform BBV

De vorige nota verbonden partijen uit 2006 zag uitsluitend toe op die samenwerkingsverbanden die voldaan aan de criteria zoals opgenomen in het BBV. De nieuwe nota samenwerken rekt dit op naar de verbonden partijen cf. BBV + die andere samenwerkingspartners die een grote impact hebben op het realiseren van onze doelen.

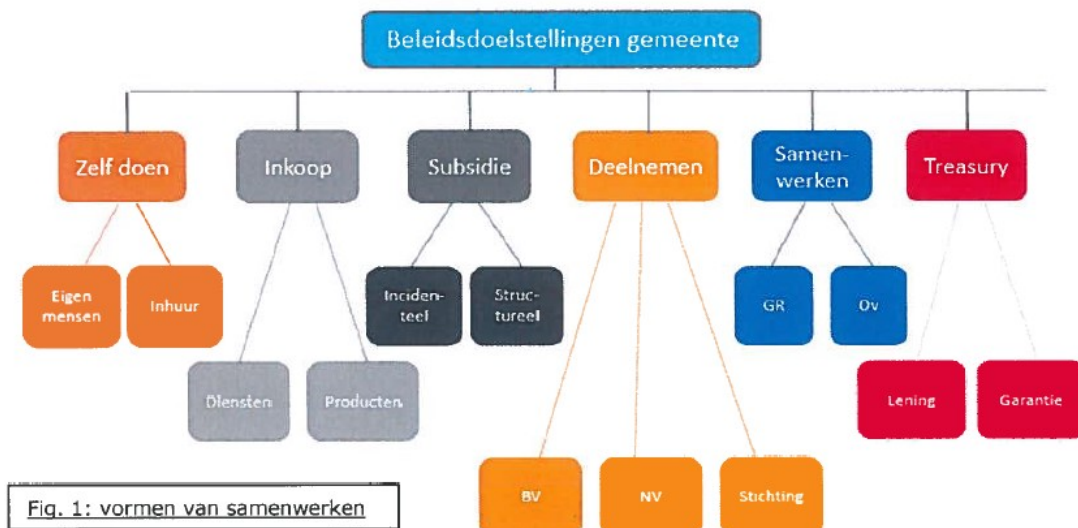

Fig. 1: vormen van samenwerken

In de praktijk zien we dat we op verschillende manieren samenwerken. Dit gebeurt niet altijd in de vorm van een gemeenschappelijke regeling of een privaatrechtelijk orgaan (BV, NV) waarin wij zowel een bestuurlijk als een financieel belang hebben. Dit laatste is nodig om een samenwerking te kwalificeren als een verbonden partij. Wij zijn van mening dat het ook belangrijk is om aandacht te hebben voor de samenwerkingspartner

die door middel van een subsidie of bijvoorbeeld een garantstelling een bijdrage levert aan het realiseren van de doelen van de gemeente en haar inwoners. In de nota is daarom het volgende opgenomen:

2. 'Geen kaders vooraf maar maatwerk'

Het beleggen van een publieke taak bij een andere organisatie heeft als gevolg dat geen directe controle kan plaatsvinden door de gemeenteraad. Politiek-bestuurlijke invloed kan worden uitgeoefend door bijvoorbeeld een zienswijze in te dienen bij de begroting en jaarrekening. Bovendien heeft de gemeente niet altijd een meerderheidsstem in de andere organisatie. De afweging om een taak zelf te doen of hierin samen te werken kan daarom voor u een grote impact hebben. Dit geldt niet voor iedere taak. Afhankelijk van het belang en de sturing die u hier zelf op wilt houden kan samenwerken een prima oplossing zijn, ondanks dat uw directe beïnvloedbaarheid zal afnemen.

Het is op voorhand erg lastig de situaties te benoemen waarvan duidelijk is dat samenwerken of zelf doen de juiste keuze is. Ook de vorm waarop kan worden samengewerkt is situatieafhankelijk en dus maatwerk. Dit betekent dat wij u op voorhand in positie brengen en samen wordt gekeken of samenwerken gewenst is en zo ja, in welke vorm.

3. 'Meer grip op onze samenwerkingspartners'

Indien we eenmaal samenwerken wordt de afstand tussen de raad en degene die de taak uitvoert over het algemeen groter. De invloed op de te maken keuzes wordt anders en vaak indirecter. Om grip te houden op deze samenwerkingspartners wordt aan de hand van een risicoanalyse zicht geboden op de risico's van een samenwerkingspartner. Wanneer de implementatie van de nota samenwerken is afgerond, bieden wij u tijdens de behandeling van de jaarrekening inzicht in het risicoprofiel van de samenwerkingspartners die vallen onder de reikwijdte van deze nota. In de toelichting wordt vervolgens aangegeven welke maatregelen zijn genomen en in hoeverre effecten zichtbaar worden.

De uitkomsten van het risicokompas bepalen uiteindelijk ook welke beheersmaatregelen we inzetten. Afhankelijk van het zwaartepunt van de risico's wordt hiermee het toezichtarrangement bepaald. Het toezichtarrangement biedt het overzicht van de beheersmaatregelen die worden ingezet. Dat kunnen zowel 'harde' controls zijn, bijvoorbeeld een frequentere oplevering van rapportages tot het ingrijpen in de organisatiestructuur, tot 'soft' controls die zich meer richten op de menskant, wat bijvoorbeeld resulteert in het aangaan van het gesprek ze te helpen op thema's als

transparantie, betrokkenheid, voorbeeldgedrag enz. Welke controls waar nodig is wederom maatwerk.

Risicovliegers samenwerkingspartners

Zoals met u is afgesproken worden in deze jaarrekening de eerste effecten zichtbaar van de nieuwe nota samenwerken. In deze paragraaf vindt u de risicovliegers terug van twee van onze samenwerkingspartners; Veiligheidsregio Fryslân en de FUMO. Dit hebben wij gezamenlijk gedaan met andere gemeenten in Friesland: gemeenten Leeuwarden, Heerenveen, Waadhoeke, Noardeast-Fryslân, Achtkarspelen/Tytsjerksteradiel, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren, Weststellingwerf en de provincie Fryslân. Wij leren hierbij van elkaars expertise maar kunnen bijvoorbeeld ook op deze wijze een gezamenlijk signaal afgeven als dat nodig is. De keuze voor de hiervoor genoemde samenwerkingspartners is bepaald door het gezamenlijke belang die we hierin hebben als deelnemer van deze GR-en. U zult begrijpen dat deze provinciale samenwerking met andere gemeenten dus niet voor al onze samenwerkingspartners mogelijk is.

De risicovlieger heeft als doel te bepalen hoeveel aandacht en dus toezicht een samenwerking nodig heeft. Het risicokompas en het hieruit voortvloeiende risicoprofiel, zeggen iets over hoe risicovol een samenwerking voor de gemeente Heerenveen alleen is maar ook vanuit de gezamenlijkheid. Dit gebeurt aan de hand van onderstaande invalshoeken:

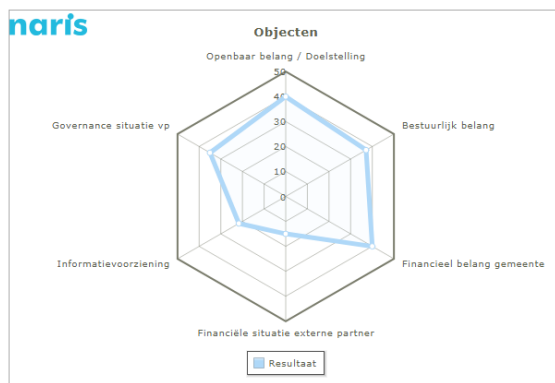
- *Openbaar belang*
Dit onderdeel ziet vooral toe op de invulling en realisatie van gemeentelijke doelstellingen. Een hoog risicoprofiel geeft aan dat de kans groot is dat de realisatie van gemeentelijke doelstellingen onder druk kan staan.
- *Bestuurlijk belang*
Op dit onderdeel wordt gekeken naar de stemverhouding, aanvullende bevoegdheden die zijn vastgelegd in statuten of gemeenschappelijke regeling. Er ontstaat een beeld over de zeggenschap die de gemeenten hebben. Een hoog risicoprofiel geeft aan dat de beïnvloedingsmogelijkheden door gemeenten beperkt zijn.
- *Financieel belang gemeente*
Deze invalshoek geeft vanuit gezamenlijk oogpunt het risico weer dat gemeenten financieel dienen bij te dragen. Dit wordt gemeten door bijvoorbeeld in beeld te brengen welke verplichting de gemeente heeft tot bijstorten en/of voor wijziging van statuten of andere reglementen goedkeuring van gemeenten nodig is.
- *Financiële situatie externe partner*
Dit onderdeel geeft weer in hoeverre de financiële positie van de samenwerking dusdanig kwetsbaar is dat de kans bestaat op bijstorten. Dit wordt bijvoorbeeld gemeten door een aantal ratio's te berekenen.
- *Informatievoorziening*
Tijdige en kwalitatief voldoende informatie is een belangrijke graadmeter om te bepalen of een organisatie in control is. Het niet op orde hebben van je informatievoorziening kan aanleiding zijn om het toezicht te verscherpen. Bij een hoog risicoprofiel is de informatievoorziening mogelijk niet op orde.
- *Governance situatie*
Hierbij staat vooral de (aan)sturing van de samenwerkingspartner centraal. Vragen die hierbij aan de orde komen zijn bijvoorbeeld; Is er sprake van een reorganisatie, zijn er veel wisselingen in het management enz.? Wanneer deze invalshoek een hoge

score laat zien betekent dit een grote kans dat de organisatie onvoldoende in control is.

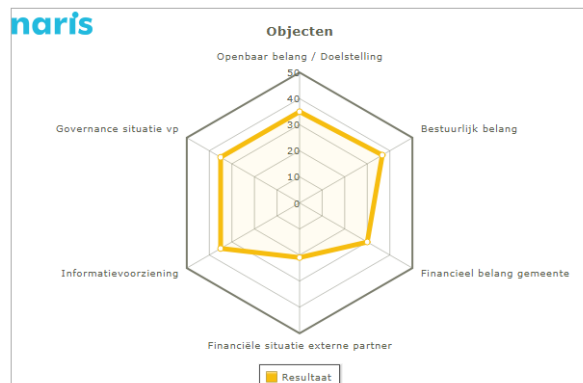
Deze invalshoeken worden 'gescoord' door de beantwoording van een vragenlijst. Deze lijst is met de eerder genoemde gemeenten en provincie opgesteld. Deze lijst wordt in eerste instantie ambtelijk voorbereid, vervolgens op provinciaal niveau besproken en uiteindelijk met de samenwerkingspartner doorgenomen. Dit leidt tot een provinciaal gedragen risicoprofiel.

Hoe verder de lijn zich beweegt naar de buitenkant van het kompas hoe hoger het risico. Ondanks dat we de exacte kaders nog niet hebben bepaald, kunnen we in zijn algemeenheid stellen dat een risicoprofiel hoog is als een samenwerkingspartner een totale risicoscore heeft tussen de 30 en 50, een gemiddeld profiel heeft bij een score tussen de 20 en 30 en een laag risicoprofiel als de score lager dan 20 is.

Veiligheidsregio Fryslân

FUMO

Bovenstaande vlieger laten het risicoprofiel zien van de VRF en de FUMO. Deze vliegers zijn op ambtelijk niveau afgestemd. Met een score van beide boven de 30 kan geconcludeerd worden dat er voor beide sprake is van een samenwerkingspartner met een hoog risicoprofiel. We zien dat de informatievoorziening bij de FUMO aandacht vraagt maar dat dit bij de VRF beter op orde is. Voor de VRF geldt dat met name het risico hoog is als het gaat om het deelgebied 'financieel belang gemeente'.

Vervolgproces

Op kort termijn worden de Fumo en de VRF zelf gevraagd een risicovlieger te maken. De overeenkomsten, verschillen en mogelijke beheersmogelijkheden (het toezichtarrangement) worden besproken in een overleg tussen een afvaardiging van de concerncontrollers Fryslân en directeur en concerncontroller van de Fumo en/of VRF. Zoals ook in de nota is opgenomen zal dit een jaarlijks terugkerend proces zijn. De verdere implementatie van de nota wordt in 2020 verder uitgewerkt.

Risicobeheersing verbonden partijen

In de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen is opgenomen dat ook de financiële risico's bij verbonden partijen meegenomen worden in de periodieke risico-inventarisaties. Behoort dit risico tot de top tien risico's van de gemeente Heerenveen, dan wordt dit verder toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement. Daarnaast besteden we in de nota Samenwerken ook aandacht aan de beheersing van de risico's en de manier waarop de beoogde doelen worden gemonitord.

Categorieën

Gemeenschappelijke regelingen:

- Bedrijvenpark A7
- Veiligheidsregio Fryslân
- Sociale werkvoorziening Fryslân
- De Marrekrite
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
- Centrumregeling samenwerking Sociaal domein

Vennootschappen en coöperaties:

- Afvalsturing Friesland N.V.
- NV Fryslân Miljeu
- Fryslân Miljeu Zuidoost B.V.
- Caparis N.V.
- Dataland BV
- Sportstad Heerenveen BV
- Gemeentelijk Sportcentrum BV
- Thialf OG B.V.
- IJshockeyhal Thialf Heerenveen B.V.
- BNG Bank N.V.
- Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.

Stichtingen en verenigingen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten
- Vereniging van Friese Gemeenten
- Stichting de Basis
- Stichting OSG Sevenwolden
- Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen
- MFA De Akkers

Overige verbonden partijen

- Geen

In de notitie Verbonden partijen van de commissie BBV adviseren zij gemeenten om ook andere organisaties op te nemen. Bij deze organisaties is geen sprake van een financieel belang zoals beschreven in het BBV, maar is wel van een structurele bekostiging en grote mate van afhankelijkheid van de gemeente. Gezien de invulling van de nota samenwerken wordt hier door u gehoor aan gegeven.

IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV

Bij de vernieuwbouw van Thialf is de ijshockeyhal buiten beschouwing gelaten. De hal verkeert echter in zo'n slechte staat (lekkende vloer) dat op korte termijn ingrepen nodig zijn om de hal te kunnen blijven gebruiken.

In 2005 is de hal gerenoveerd en is de gemeente eigenaar geworden met het oog op de toenmalige subsidiestromen van derden. In de toen gesloten overeenkomst tussen gemeente, ijshockeyhal en Thialf BV is opgenomen dat Thialf BV de hal exploiteert en alle lasten voor haar rekening neemt (inclusief onder andere groot onderhoud). In de

overeenkomst die tot 2024 loopt, is verder vastgelegd dat het de intentie is om het eigendom van de hal weer onder te brengen bij Thialf BV. Kijken we naar de exploitatie van de hal zelf dan is duidelijk dat deze niet kostendekkend is.

Thialf BV werkt aan plannen om de hal te vernieuwen en doet een beroep op de provincie en gemeente als aandeelhouders de investeringen voor hun rekening te nemen. Uiterlijk in de zomerperiode van 2020 moeten maatregelen zijn getroffen om de hal in bedrijf te kunnen houden. Uit de eerste verkenningen blijkt dat de benodigde investeringen bij een sobere ambitie in orde van grootte van minimaal € 4 à 5 miljoen bedragen. Zodra de financiële consequenties in beeld zijn gebracht, leggen wij u een concreet voorstel voor.

- **Gemeenschappelijke regelingen**

Bedrijvenpark A7	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren.
Zeggenschap	Ieder 50%.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in: Dagelijks bestuur: T.J. van der Zwan en H. Broekhuizen Algemeen Bestuur: Alle collegeleden
Doel	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen.
Realisatie doelstelling	Doelstellingen zijn qua opbrengsten gerealiseerd. Een deel van de uit te voeren werkzaamheden en bijbehorende lasten zijn doorgeschoven naar 2020. De planning is begin 2020 aangepast en ten behoeve van de Jaarstukken 2019 geactualiseerd.
Beleid	Het beleidskader voor de ontwikkeling van de bedrijvenparken A7 is de integrale visie Heerenveen- Skarsterlân. Het doel is een optimale benutting van de kansen op economische groei door de aanwezigheid van de rijksweg A-7, zonder afbreuk te doen aan het positieve woon- en leefklimaat. De samenwerking richt zich onder meer op het ontwikkelen, realiseren en uitgeven van bedrijventerreinen.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Stimulering economische ontwikkelingen en werkgelegenheid.
Ontwikkelingen	Ook Bedrijvenpark A7 ondervond de gevolgen van de economische crisis en zag dit terug in hun achterblijvende afzet. Een kentering was duidelijk zichtbaar en de extra verkoop van 2,2 hectare in 2018 was aanleiding van de exploitatie met 3 jaren in te korten. In 2019 is 0,16 hectare meer verkocht dan geraamd tegen een hogere prijs dan waarmee gerekend wordt in de exploitatie. De kosten zijn lager als geraamd. Aan het eind van de looptijd wordt een positief resultaat verwacht. Dit resultaat op netto contante waarde van € 319.000 is verrekend met de getroffen voorziening voor verlies. Deze vrijval uit de voorziening vormt tevens het jaarresultaat van de GR. Via een Monte Carlo analyse zijn de risico's van de exploitatie berekend. Het risico is dat de netto contante waarde zou kunnen dalen van € 319.000 met € 553.000 tot +/- € 249.000. Deze daling kan worden opgevangen met het weerstandsvermogen van de GR van € 728.000.
Bestaande en verwachte risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling. De gehanteerde uitgangspunten liggen in lijn met de door de gemeente zelf gehanteerde punten. De geprognosticeerde verkopen zijn ambitieus maar niet onrealistisch. Daarnaast wordt een Monte Carlo analyse uitgevoerd (zie ontwikkelingen).
Beslag op financiële middelen	Bij de afsluiting van het plangebied worden de exploitatieoverschotten uitgekeerd aan de twee deelnemende gemeenten (elk 50%), anderzijds worden verwachte tekorten evenredig tussen de deelnemers verdeeld. Per 1 januari 2014 is de kapitaalverstrekking overgegaan van de gemeente Heerenveen naar de gemeente De Fryske Marren. De kapitaalverstrekking wordt begin 2020 volledig afgelost.

Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de GR is € 728.000 (jaarrekening 2017: € 409.000). Beide gemeenten hebben hun aandeel in de voorziening voor verlies aangezuiverd in 2017 ten laste van de bij de gemeente gevormde voorziening. Op basis van de huidige ramingen wordt op termijn een positief resultaat verwacht. Beide deelnemers hebben voor 50% ieder recht op dit resultaat.
Ontwikkeling solvabiliteit	Solvabiliteit is toegenomen van 29 naar 67 door de gerealiseerde verkopen.
Ontwikkeling financiële resultaten	De resultaten zijn voornamelijk afhankelijk van de geplande verkopen. Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekening begin 2020 wordt in 2035 een positief resultaat verwacht van € 439.000 (netto contant € 319.000).
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2019
Mogelijkheid tot beëindiging	Bij eind grondexploitatie of tussentijds indien beide partijen hier het over eens kunnen worden.
Gevolgen beëindiging	Lasten en baten worden evenredig verdeeld over Heerenveen en De Fryske Marren.

Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De 18 Friese gemeenten. In de centrumregeling nemen de colleges van B&W en de burgemeesters deel. De uitvoering van de taken door de gemeente Leeuwarden betreft voornamelijk bevoegdheden van het college. Het sluiten van de overeenkomsten met de aanbieders in het sociale domein is een bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 171 gemeentewet, eerste lid.
Zeggenschap	Het opdrachtgeverschap van de 18 gemeenten richting de centrumconstructie wordt collectief vormgegeven en is belegd bij het portefeuillehoudersoverleg Sociaal domein van de Vereniging Friese Gemeenten. Vaststelling en wijziging van de Regeling gebeurt na instemmende besluitvorming door iedere gemeente afzonderlijk conform de bepalingen van de WGR. De beleidsvoorbereiding en –afstemming over aspecten op het terrein van Jeugd, WMO en Participatiewet vindt plaats in het bestaande portefeuillehoudersoverleg Sociaal domein van de VFG. Bij de overleggen waarin de dienstverlening van de centrumconstructie aan de orde is, schuift een extra vertegenwoordiger van Leeuwarden in de hoedanigheid van opdrachtnemer aan. Het overleg van Secretarissen richt zich op de dienstverlening en bedrijfsvoering van de centrumconstructie. De formele zeggenschap over invulling van de uitvoerende taken van de centrumgemeente ligt bij het college van de centrumgemeente, die besluiten na het horen van het portefeuillehouders overleg Sociaal domein van de VFG (vwb beleidsvoorbereiding en –afstemming) dan wel het overleg van gemeentesecretarissen (v.w.b. kwesties van dienstverlening en bedrijfsvoering).
Vertegenwoordiging van de gemeente	Opdrachtgeverschap via portefeuillehoudersoverleg Sociaal Domein in Vereniging van Friese Gemeenten door J. Zoetendal.

Doel	Voor een aantal nieuwe taken die voortvloeien uit de 3 decentralisaties sociaal domein is het wettelijk voorgeschreven om die samen met de andere Friese gemeenten uit te voeren. Het gaat om 1. de verplichte taken Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in de Wmo; 2. de taken Algemeen Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, en 3. de residentiële zorg voor de Jeugd. Voor overige taken zoals het Werkbedrijf in het kader van Werk en Inkomen, Jeugdzorg en Wmo is samenwerking niet verplicht. Maar de Friese gemeenten hebben afgesproken om wel samen te werken op vrijwillige basis. Dit betreft het Werkbedrijf en de inkoop van de specialistische voorzieningen Jeugd. Per 2018 treedt een nieuwe regeling in werking voor de gezamenlijke uitvoering van deze taken. Hierbij is wederom gekozen voor een GR vorm waarbij de gemeente Leeuwarden ook voor de vrijwillige taken optreedt als centrumgemeente. Dit betekent dat het college van B&W optreedt als bevoegd gezag van de niet verplichte taken. Doel van de gezamenlijke uitvoering is onder meer het realiseren van schaalvoordelen en het borgen van een 'zorglandschap' van specialistische jeugdhulp, bijvoorbeeld gezamenlijke inkoop specialistische taken jeugdzorg. De centrumconstructie vervult bij het organiseren en uitvoeren van de inkoopprocessen de volgende deelfuncties: bepalen inkoopstrategie, uitvoeren inkoopproces, sturen en monitoren van de totale inkoop. Het monitoren van het zorggebruik en de financiële uitgaven alsmede de administratieve gegevensverwerking ligt bij de individuele gemeenten. De gemeenten beslissen ook zelf over de inzet van hulp en blijven zelf verantwoordelijk voor het beheer en de aanwending van de programmabudgetten.
Realisatie doelstelling	In 2017 heeft de centrumgemeente een aanbestedingstraject doorlopen dat heeft geleid tot contractering namens de aangesloten gemeenten van zorgaanbieders op regionale en bovenregionale schaal. De werking van genoemde contractering is tot maximaal 31 december 2021. Wel wordt per kalenderjaar over voortzetting en eventueel aanpassing van de contractinhoud besloten. Betaling van de afgenomen Jeugdzorg vindt uiteindelijk plaats door iedere gemeente conform de daadwerkelijk per gemeente afgenomen zorg.
Beleid	Beleid en uitvoering van de verplichte taken van de centrumgemeente. Inkoop van specialistische jeugdzorg. Beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op gebied van Jeugdzorg, Wmo en Participatiewet; besluitvorming ligt bij lokale gemeenten.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Voor 2019 zijn er geen beleidswijzigingen geweest
Publiek belang	De Regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van Jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. Ook beoogt de Regeling de inkoop van de Jeugdzorg en Maatschappelijke ondersteuning doelmatig te organiseren. Voor alle 20 Friese gemeenten worden dezelfde afspraken gemaakt: dezelfde taken, prijs, kwaliteitseisen, verantwoording, wijze van facturering via de landelijke standaard gegevensknooppunt. Uitzondering betreft de administratieve verwerking van de Jeugdzorg. Hier kunnen gemeenten kiezen of men dit zelf wil uitvoeren of door de centrumgemeente wil laten uitvoeren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.

Ontwikkelingen	In het voorjaar van 2019 is een regionaal expertiseteam opgezet, dit team heeft de regie gekregen over de toegang tot Beschermd wonen of Thuisplus voor de nieuwe instroom, herindicaties en niet verzilverde beschikkingen. Daarnaast is er eind 2018 een Taskforce Jeugd opgericht, deze taskforce bestaat uit verschillende werkgroepen die aanbevelingen en adviezen geeft inzake de kostenontwikkeling jeugd.
Bestaande en verwachte risico's	Risico's op terrein van aanbestedingsrecht en/of fiscaal terrein (BTW) zijn ter kennisgeving meegenomen.
Beslag op financiële middelen	De apparaatskosten worden door de 18 gemeenten gedeeld op basis van de aantallen inwoners. Beleid en programmabudgetten worden lokaal vastgesteld en lokaal wordt beslist over de inzet c.q. indicatie van zorg
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	N.v.t.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Ingevolge de Gemeenschappelijke Regeling levert SDF (gemeente Leeuwarden) geen accountantsverklaring aan. Het is de deelnemende gemeenten toegestaan om hun rekenkamercommissie een onderzoek te laten doen in de boeken van SDF. Dat is in de Gemeenschappelijke Regeling vastgelegd
Mogelijkheid tot beëindiging	De centrumconstructie wordt voor wat betreft taken waarvoor regionale samenwerking verplicht is (AMHK en Afspraken Werkbedrijf) aangegaan voor de periode dat de wettelijke verplichting geldt. Voor de vrijwillige samenwerkingstaken (met name Inkoop jeugdhulp en met ingang van 1 januari 2020 ook Wmo Beschermd Wonen/MOVO) geldt de samenwerking voor de duur van de inkoopcontracten (t/m 2021). Tussentijdse beëindiging van betrokkenheid vereist aanpassing van de GR en is alleen met goedvinden van alle betrokken partijen mogelijk.
Gevolgen beëindiging	Risico's, uitvoeringsproblemen en risico's in de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij tussentijdse beëindiging van betrokkenheid (en aanpassing van de GR) moet tussen partijen overeenstemming worden bereikt over frictiekosten.

De Marrekrite	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Provincie Fryslân en de gemeenten Dantumadiel, De Fryske Marren, Heerenveen, Noardeast-Fryslân, Leeuwarden, Opsterland, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Tytsjerksteradiel, Weststellingwerf, Harlingen, Achtkarspelen en de Waadhoeke. Per 1 januari 2019 gaan de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland fuseren tot de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is vertegenwoordigd in algemeen bestuur door H. Broekhuizen
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op het water en het land te behouden, dan wel te realiseren.
Realisatie doelstelling	Met het oog op de herindeling met de waterrijke gemeente Boarnsterhim is de gemeente Heerenveen in 2011 opnieuw toegetreden. De Marrekrite richt zich naast het bevorderen van waterrecreatie ook op landrecreatie (bijvoorbeeld fiets, wandel, ATB en ruiter knooppuntssystemen) waar de gehele gemeente baat bij heeft.
Beleid	Recreatie en toerisme heeft ontwikkelpotentie en is goed voor de economische ontwikkeling van de gemeente Heerenveen en haar omgeving. De Marrekrite onderhoudt en beheert vrije ligplaatsen in de Friese natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten. Ook beheert en onderhoudt de Marrekrite het fietsknooppuntennetwerk en het wandelknooppuntennetwerk.
Voornemens tot beleidwijzigingen	In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2011, is de financiële bijdrage vanaf 2014 door de raad geaccordeerd. Op het gebied van landrecreatie kan de Marrekrite niet volledig voldoen aan de behoefte vanuit de regio Zuid Oost Friesland. Mogelijk komt op korte termijn een verzoek voor een verhoging van de bijdrage Landrecreatie om dit capaciteitsknelpunt op te lossen. Dit zou doorvertaald moeten worden in onze begroting.
Publiek belang	Bevorderen mogelijkheden tot recreatie en toerisme vanuit de doelstelling. Bevorderen economie en van welzijn van de burgers.
Ontwikkelingen	Per jaar kan het planmatig onderhoud aan voorzieningen sterk wisselen. Tot 2016 werd altijd begroot op basis van vervanging van de historische voorraad. Na zorgvuldige afweging, onderzoek en overleg, is gebleken dat de Marrekrite met een situatie van overcapaciteit aan ligplaatsen te maken heeft. Daarom wordt voorlopig gekoerst op vervanging van 70% van de bestaande capaciteit. Momenteel voert de Marrekrite een grote vervangingsoperatie uit, waarbij een groot gedeelte van de voorzieningen duurzaam wordt vervangen. De verwachting is dat deze operatie in 2021 wordt afgerond
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Voor Heerenveen bedroeg de bijdrage voor 2019: - Waterrecreatie € 30.532. - Baggerbijdrage € 2.301. - Landrecreatie € 3.689 Naast deze bijdrage wordt voor de vaste onderhoudskosten landrecreatie jaarlijks een bijdrage in rekening gebracht voor wandel- en fietsknooppunten. Deze bijdrage bedroeg in 2019 € 7.167.

Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is in 2018 gestegen van € 4,0 miljoen naar 4,1 miljoen, hiervan is het grootste deel bestemd voor groot onderhoud.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2018 gestegen van 73% naar 75% en ligt de komende naar verwachting tussen de 70% en de 80%.
Ontwikkeling financiële resultaten	In de begroting prognosticeert de Marrekrite tot 2023 een resultaat rondom de nullijn.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Om de vijf jaren is uittreding mogelijk, mits het besluit tenminste een jaar van tevoren aan het algemeen bestuur is toegezonden.
Gevolgen beëindiging	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	
Vestigingsplaats	J.W. de Visserwei 10 te Grou
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân.
Zeggenschap	Eén van de deelnemers, waarbij het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in dagelijks bestuur en algemeen bestuur door J. van Veen.
Doel	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.
Realisatie doelstelling	De beoogde doelen worden deels gerealiseerd. Met name op het gebied van het geplande aantal controles en de beoogde efficiencyverbetering dienen nog stappen te worden gezet.
Beleid	De FUMO voert de werkzaamheden uit het basistakenpakket conform het handhavingsbeleid van de gemeente Heerenveen uit. Dit betekent dat de prioriteit bij de themas Veiligheid, Gezondheid en Energie (Informatieplicht bedrijven) ligt.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Op 1 januari 2020 zijn extra Wabo-taken overgedragen aan de FUMO. Dit betreft taken op het gebied van asbest, bodem en handhaving. In het kader van de AMvB VTH zijn er 56 bedrijven als basistaak overgegaan naar de FUMO. Met de overheveling van genoemde taken is 1,25 fte aan formatie gemoeid.
Publiek belang	Behartiging van de taken binnen de doelstelling waaronder vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen het milieu-terrein.
Ontwikkelingen	In 2017 is gestart met een traject dat moet leiden tot een verbetering van de bedrijfsvoering (FUMO 2.0). Het traject is nog niet afgerond.
Bestaande en verwachte risico's	Gebleken is dat de productienorm de afgelopen jaren niet is behaald. Met name op het gebied van toezicht en handhaving kan dit risico's met zich meebrengen.
Beslag op financiële middelen	Vanaf 2019 is de begroting van de FUMO gesplitst in een regulier en een transitiedeel. In het transitiedeel zijn de kosten opgenomen die bedoeld zijn om FUMO 2.0 te realiseren. De transitiekosten worden gedurende 4 jaar in gelijke delen bij de deelnemers in rekening gebracht. Het aandeel voor Heerenveen bedraagt € 20.348 per jaar voor 2019 t/m 2022. De reguliere bijdrage bedroeg in 2019 € 256.000.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2018 bedraagt € 647.000. Door besluiten van het AB is € 190.000 gereserveerd voor specifieke doelen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Het weerstandsvermogen moet in overeenstemming zijn met de risico's. Op basis van een risico-inventarisatie is het benodigde weerstandsvermogen vastgesteld op € 1.024.000. In de transitiebegroting is de opbouw van het vastgestelde weerstandsvermogen opgenomen. De opbouw is verdeeld over 2019 t/m 2021.
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2018 was het resultaat € 448.000 positief. Geprognostiseerd resultaat over 2019 circa € 230.000.
Accountantsverklaring	Ja

Aard accountantsverklaring	Bij de jaarrekening 2018 is een goedkeurende verklaring voor het aspect getrouwheid ontvangen. Het oordeel over het aspect rechtmatigheid is afkeurend.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja. Een registeraccountant geeft het Algemeen bestuur inzicht in de kosten die direct en indirect met de uittreding samenhangen. De uittredende deelnemer vergoedt die kosten. Wat betreft de basistaken is uittreden niet mogelijk omdat dit een wettelijke taak is.
Gevolgen beëindiging	De uittredende deelnemer neemt ook het personeel over dat met de over te nemen taken belast was. Overigens geldt hierbij een inspanningsverplichting voor zowel de FUMO als de gemeente.

Sociale werkvoorziening Fryslân	
Vestigingsplaats	Drachten
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel, Leeuwarden en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Afhankelijk van meerderheidsbeslissing van door betrokkenen aangewezen bestuurders. De zeggenschap is georganiseerd in het Algemeen Bestuur van de GR. De deelnemende gemeenten vaardigen een bestuurder af.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door H. Broekhuizen. Het algemeen bestuur wijst uit haar midden het dagelijks bestuur aan. De gemeente Heerenveen heeft hierin geen zitting.
Doel	De uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften in het werkingsgebied.
Realisatie doelstelling	Over 2019 zijn 311 arbeidsplaatsen gerealiseerd.
Beleid	Het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door hen een (beschutte) werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Het (ongewijzigde) doel is: het ontwikkelen van mensen door hen een werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Publiek belang	Bevorderen van maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking.
Ontwikkelingen	In 2019 hebben de acht deelnemende gemeenten ingestemd met een voorstel om de GR SW Fryslân om te vormen tot een bedrijfsvoeringsregeling met alleen nog de functie van formeel werkgeverschap. De beleidsvorming en -voorbereiding gaat uit de GR terug naar de gemeenten. De uitvoering van alle bedrijfsactiviteiten komt te liggen bij Caparis NV. De gemeenteraden, het Algemeen bestuur van de GR SW Fryslân, de directie en Raad van Commissarissen van Caparis NV en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NV hebben in 2019 formeel tot de herstructurering besloten. De herstructurering zal in 2020 verder worden uitgewerkt en doorgevoerd. Op 1 januari 2020 zullen de SW-werkgever GR SW Fryslân en de uitvoerder Caparis NV een nieuwe start kunnen maken. Caparis NV gaat na de herstructurering verder met vier aandeelhouders.
Bestaande en verwachte risico's	Het risico bestaat dat de verplichting die er ligt ten aanzien van het ambtelijk en SW-personeel hoger uitvalt. Dit is met name afhankelijk van de uitstroom van de SW-ers.
Beslag op financiële middelen	De gemeentelijke bijdrage komt over 2019 uit op circa € 9,4 miljoen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Met het oog op de herstructurering wordt in de Gemeenschappelijke Regeling een bestemmingsreserve aangehouden van € 625.000. De benutting daarvan zal in de jaarrekening over 2019 worden gerapporteerd. Als onderdeel van de Herstructurering zal het restant van deze Reserve worden toegevoegd aan het Eigen vermogen van Caparis NV in de situatie per 1 januari 2020.
Ontwikkeling solvabiliteit	Tegenover de leningen met de BNG staan in 2019 de vorderingen op Caparis N.V.
Ontwikkeling financiële resultaten	De financiële resultaten van de GR worden voornamelijk bepaald door de ontwikkeling van de loonkosten SW en het verloop (uitstroom) van het aantal SW-ers

Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja; mits 5 van de 8 betrokken gemeenten instemmen onder betaling van een uittrede boete van maximaal 3 x de jaarbijdrage.
Gevolgen beëindiging	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling.

Veiligheidsregio Fryslân	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De Friese gemeenten.
Zeggenschap	Via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de Friese gemeenten, met allen gelijke zeggenschap. Voorzitter is de burgemeester van Leeuwarden. Het dagelijks bestuur is uit het Algemeen Bestuur gekozen. Verder zijn er de twee bestuurs-commissies Veiligheid en Gezondheid. Vertegenwoordigers van Heerenveen zijn T.J. van der Zwan (Algemeen Bestuur en bestuurscommissie Veiligheid) en H. Broekhuizen (Dagelijks Bestuur en Bestuurscommissie Gezondheid).
Doel	1.Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. 2. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.
Realisatie doelstelling	Gemeenten zien toe op het behalen van jaarlijks opnieuw te formuleren doelstellingen (jaarverslagen, jaarrekeningen en begrotingen).
Beleid	Meerjarenbeleidsplan Veiligheidsregio gericht op brandweezorg, crisisbeheersing en gezondheidszorg. Dit vormt de basis voor de meerjarenbegroting.
Voornemens tot beleidwijzigingen	In 2018 is het meerjarenbeleidsplan Veiligheid, Gezondheid, Organisatie en het Regionaal Risicoprofiel voor de periode 2019 – 2022 vastgesteld.
Publiek belang	1.Voorkomen en bestrijden van branden; 2.Vorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing; 3.Bevorderen volksgezondheid.
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2014 is de brandweer geregionaliseerd. In 2017 is het Dekkingsplan 2.0 "Samen Paraat" vastgesteld, waarin o.a. de regionale brandweerprestaties zijn vastgesteld. Uitrol en implementatie is gestart in 2018.
Bestaande en verwachte risico's	N.t.b
Beslag op financiële middelen	Voor Heerenveen bedroeg de bijdrage voor 2019: - Gezondheid € 1.819.275 - Brandweer € 2.546.365 - Veiligheid & Crisbeheersing € 151.646 Het programma brandweer wordt verdeeld op basis van cluster OOV in het gemeentefonds. De overige programma's worden verdeeld op basis van inwoneraantallen.

Ontwikkeling eigen vermogen	De beleidsnota Weerstandsvermogen 2019-2022 is op 19 december 2018 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. De structurele weerstandscapaciteit werd gevormd door de post onvoorzien in de begroting op een niveau van € 500.000. De incidentele weerstandscapaciteit bestond uit de algemene reserve, vastgesteld op € 1,6 miljoen. In hoofdlijnen zijn de volgende wijzigingen aangebracht: -Binnen de GR wordt geen eigen weerstandscapaciteit meer aangehouden. -Er wordt gebruik gemaakt van een egalisatiereserve. -De post onvoorzien in de begroting wordt geclassificeerd als regulier budget voor personele fricties.
Ontwikkeling solvabiliteit	Naar aanleiding van de analyse resultaatbestemmingen heeft het A.B. besloten tot het instellen van een egalisatiereserve met een bovengrens van 5% van het begrotingstotaal en een ondergrens van 2%. Op deze wijze kunnen mogelijke overschotten worden ingezet ter dekking van incidentele tekorten in volgende jaren. Dit draagt bij aan een stabiele ontwikkeling van de gemeentelijke bijdragen en verkleint het risico op tussentijdse verrekeningen. De omvang van de egalisatiereserve bedroeg per 31 december 2018 € 2,2 miljoen.
Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening presenteert het exploitatieresultaat met een voorstel tot bestemming. Tussentijds komt de Veiligheidsregio met rapportages, waarbij zo nodig de budgetten via begrotingswijzigingen kunnen worden aangepast. In 2018 bedroeg het resultaat € 1.873.000 positief. De Veiligheidsregio prognosticeert in de tweede bestuursrapportage 2019 een negatief resultaat van € 429.000 voor 2019.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Nee, wij zijn verplicht de Veiligheidsregio in stand te houden op basis van de Wet Veiligheidsregio's.
Gevolgen beëindiging	N.v.t.

Welstandzorg Hûs en Hiem	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	Hûs en Hiem is een gemeenschappelijke regeling van de Friese gemeenten.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door J. van Veen.
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkunstige en landschappelijke schoonheid in de provincie.
Realisatie doelstelling	De welstandcommissie draagt met haar advisering bij aan de ruimtelijke kwaliteit die de gemeente voor ogen staat.
Beleid	De Welstandsnota gemeente Heerenveen 2016 is de basis voor de werkzaamheden van Hûs en Hiem.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Onder de vlag van de Vereniging Fryske Gemeenten (VFG) is een proces in gang gezet voor de gemeentelijke samenwerking op het gebied van de herijking van welstand in de Friese gemeenten.
Publiek belang	Bevorderen van bouwkunstige en landschappelijke schoonheid.
Ontwikkelingen	De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren, heeft invloed op de bedrijfsvoering en resultaten van Hûs en Hiem.
Bestaande en verwachte risico's	De geschetste ontwikkeling zoals hierboven vermeld, kan een grote invloed hebben op de haalbaarheid van de ramingen in de begroting. Hûs en Hiem moet tijdig voldoende maatregelen nemen om beleid en de uitvoering af te stemmen op de toekomst.
Beslag op financiële middelen	Voor de dienstverlening van Hûs en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd, welke via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de afnemers.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het weerstandsvermogen wordt gevormd door het eigen vermogen en de stille reserve bezit kantoorpand (WOZ-waarde per 1 januari 2018 € 388.000). Het eigen vermogen per 1 januari 2019 bedraagt € 369.353. Gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden is de gewenste hoogte van het eigen vermogen vastgesteld op € 512.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Verwachting voor de komende jaren stabiel.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat in 2018 bedroeg € 2.411. De komende jaren is er een sluitende begroting.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, de voorwaarden worden dan vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR; welke dat zijn is niet vooraf bepaald.

Gevolgen beëindiging	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.
-----------------------------	--

• **Vennootschappen en coöperaties**

Afvalsturing Friesland NV	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	Aandeelhouders: • De Friese gemeenten • De Noord Veluwe Gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten • De Groningse gemeenten Appingedam en Delfzijl • NV Irado (gemeenten Capelle aan den IJssel, Schiedam en Vlaardingen)
Zeggenschap	totaal zijn er 4.500 aandelen: 3.000 aandelen A voor de Friese gemeenten (66,7%) en 1.500 aandelen B. Alle aandelen A zijn uitgegeven. Met 155 aandelen A heeft Heerenveen 5,2% van de aandelen A. De nominale waarde is € 453,78 (€ 70.300). De aandelen B zijn in bezit van: • RNV gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten 360 • Appingedam 45 • Delfzijl 120 • NV Irado 360 De resterende 615 aandelen B zijn nog niet uitgegeven.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Uitsluitend als aandeelhouder naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen t.o.v. het totaal in de provincie Friesland (AvA). De gemeente is vertegenwoordigd door J. van Veen. Door de toetreding van de GR Regio Noord Veluwe, de gemeenten Appingedam en Delfzijl de GR Irado is dit beperkt gewijzigd.
Doel	• Omrin gaat voor tevreden klanten; • Het Omrin inzamel- en verwerkingsconcept behoort qua kosten tot de laagste in Nederland in 2020; • Omrin gaat voor vollast van haar installaties; • Omrin zet in op het maximaal terugwinnen van grondstoffen; • Omrin is een belangrijke producent van duurzame energie; • Omrin heeft vakkundig en betrokken personeel om de organisatiedoelstellingen te realiseren en • Omrin is een betrouwbaar, integer, transparant, sociaal, veilig en ondernemend bedrijf en wil zo gezien worden.
Realisatie doelstelling	Deze zijn vastgelegd in de strategische beleidsnotitie 2017-2020 en liggen hierbij op schema.

Beleid	Omrin blijft volop inzetten op het realiseren van een circulaire economie waarin afval zoveel mogelijk waarde houdt. Uitdaging hierbij is om steeds een optimale balans te vinden tussen het duurzaamheidsbelang, een kwalitatief hoog niveau van dienstverlening aan klantgemeenten en een verantwoord kostenniveau. Vanuit financieel oogpunt blijft onverkort voorop staan dat Afvalsturing Friesland als publiek bedrijf van en voor haar (samenwerkende) gemeenten niet streeft naar winstmaximalisatie maar naar een verantwoorde tariefontwikkeling, zonder dat dit ten koste gaat van de continuïteit van haar onderneming. Er moet voldoende solvabiliteit zijn om tegenvallers te kunnen opvangen én om te kunnen blijven investeren in innovatieve toepassingen die bijdragen aan onze doelstellingen. Daarom blijft versterking van de solvabiliteit van Afvalsturing Friesland prioriteit houden.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Zie beleid.
Publiek belang	Inzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten.
Ontwikkelingen	De koers met het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische visie 2017-2020 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, dit in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van hergebruik van materialen en produceren van duurzame energie, dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit be- en verwerken van stromen. De door de AvA in december 2016 vastgestelde strategische visie levert voldoende aanknopingspunten en concrete handvatten op om werkelijk bij te dragen aan genoemde circulariteit en sluiten van ketens. Daarbij ligt de focus op de uitvoerbaarheid en samenhang van de opgesomde strategische doelen en subdoelen.
Bestaande en verwachte risico's	Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie, maar er wordt een balans gezocht tussen tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen. Om dit beleid invulling te geven zijn de volgende afspraken met aandeelhouders gemaakt: 1. Het rendement op overheidsactiviteiten bedraagt minimaal 3%. 2. Het rendement op commerciële activiteiten bedraagt minimaal 5%. 3. Omrin streeft naar een minimum solvabiliteit, welke van belang is om blijvend in innovaties te kunnen investeren. 4. Bij Afvalsturing Friesland is bepaald dat 50% van de winst als dividend kan worden uitgekeerd bij een solvabiliteit van minimaal 25%. Bij een solvabiliteit van tenminste 35% kan alle winst uitgekeerd. Ten aanzien van de integratie van de beide bedrijven lijken de juridisch en financieel-technische mogelijkheden nog ver weg.
Beslag op financiële middelen	Nihil; op basis van contractuele afspraken wordt jaarlijks door de AvA een uniform tarief vastgesteld voor de verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is in 2018 toegenomen van € 48,7 miljoen naar € 50,6 miljoen
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2018 gestegen van 23,3% naar 24,9%.
Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening 2018 laat een positief resultaat zien van € 2,0 miljoen. In de begrotingen 2019 en 2020 wordt uitgegaan van een positief resultaat van respectievelijk € 2,7 en € 3,3 miljoen.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018

Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Mogelijk een afkoopsom ten gevolge van de leveringsplicht uit hoofde van de gemeenschappelijke regeling OLAF

BNG Bank N.V	
Vestigingsplaats	Den Haag
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	De gemeente heeft zeggenschap in BNG Bank N.V. via stemrecht op de aandelen die zij bezit (een stem per aandeel van € 2,50).
Vertegenwoordiging van de gemeente	Via de Algemene Vergadering van aandeelhouders (AVA) (H. Broekhuizen). Zie bij ontwikkeling eigen vermogen de deelneming in de NV. Overigens is sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50% gemeenten, provincies e.a.
Doel	De BNG is bankier ten dienste van overheden. Door middel van zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening biedt de bank toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector
Realisatie doelstelling	Via het gebruik van kredietfaciliteiten van de BNG zijn de kosten van het gebruik van de kredietfaciliteiten zo laag mogelijk.
Beleid	De bank ondersteunt overheidsbeleid en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Niet bekend
Publiek belang	Doelmatig beheer overheidsgelden.
Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidseigendom is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancaire toezicht.
Bestaande en verwachte risico's	Bancaire risico's
Beslag op financiële middelen	Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal € 2,50 deel in de NV. Jaarlijks keert de BNG dividend uit, afhankelijk van het behaalde resultaat. In 2019 is een dividenduitkering ontvangen van € 186.010.
Ontwikkeling eigen vermogen	Stabiele, positieve ontwikkeling.
Ontwikkeling solvabiliteit	De bank beschikt over een sterke solvabiliteitspositie. Deze positie is nodig om de triple-A status te behouden. Om die reden wordt de (naar risico gewogen) vermogenspositie nauwgezet bewaakt.
Ontwikkeling financiële resultaten	In het kader van de vennootschapsbelasting worden het dividendbeleid en de rendementsnorm herijkt. Behoud van een sterke vermogenspositie vormt hierbij een essentiële randvoorwaarde.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2019.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, de aandelen kunnen onderling (gemeenten, provincies e.a.) worden verhandeld.

Gevolgen beëindiging	Bij verkoop van aandelen wordt betrokkenheid niet beëindigd. Bij Koninklijk Besluit (1925) is vastgelegd dat rijksverrekeningen uitsluitend verlopen op een bankrekening van de BNG.
-----------------------------	--

Caparis NV	
Vestigingsplaats	Drachten
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Leeuwarden, Opsterland en Smallingerland.
Zeggenschap	Als individuele aandeelhouder is de zeggenschap beperkt. De zeggenschap is georganiseerd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente wordt in de AVA vertegenwoordigd door T.J. van der Zwan.
Doel	Het bieden van arbeid onder aangepaste omstandigheden aan de in de Wet sociale werkvoorziening en Participatiewet bedoelde personen. Het realiseren van dienstbetrekkingen, detacheringen en leerwerkplekken voor deze personen. Het initiëren, creëren, organiseren en uitvoeren van werk en het bevorderen van de mensen met een arbeidsbeperking.
Realisatie doelstelling	In 2019 zijn 311 arbeidsplaatsen gerealiseerd.
Beleid	Het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door hen een (beschutte) werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Het (ongewijzigde) doel is: het ontwikkelen van mensen door hen een werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk
Publiek belang	Bevorderen maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking.
Ontwikkelingen	In mei 2017 heeft de RvC een eerste versie van het herstructureringsplan aangeboden. Aan de hand hiervan is in Heerenveen de discussie gestart op welke wijze we de uitvoering van dit onderdeel van de Participatiewet invullen. Deze bevindingen zijn voorgelegd aan de directie van Caparis. In de zomer van 2018 is vanuit de deelnemende gemeenten een stuur- en werkgroep ingesteld. In nauwe samenwerking met de gemeenten, de directie en Raad van commissarissen van Caparis NV is besloten te kiezen voor een afgeslankte GR en een NV met 4 aandeelhouders. De GR zal alleen nog fungeren als werkgever voor de SW-dienstverbanden en de NV zorgt voor de uitvoering van alle werkzaamheden. Beoogd is de governance eenvoudiger te maken. De huidige acht gemeenten zullen in de GR SW Fryslan blijven deelnemen. Vier gemeenten hebben aangegeven hun eigenaarschap in Caparis NV te willen beëindigen. Die vier gemeenten zijn West- en Ooststellingwerf, Achtkarspelen en Tytjerksteradiel. Het bestuurlijke traject is in 2019 formeel afgerond, uitmondend in de inkoop van de aandelen van de vertrekkende gemeenten door Caparis NV. Verdere uitwerking op niveau van de bedrijfsvoering zal in 2020 en verder plaatsvinden. De GR SW Fryslan en Caparis NV starten op 1 januari 2020 in de nieuwe situatie.
Bestaande en verwachte risico's	De Participatiewet vormt een risico voor de toekomst van Caparis. Het risico zit met name in het genereren van voldoende omzet (aanbestedingsplicht).
Beslag op financiële middelen	Tot en met 2019 hebben de gemeenten de subsidie direct aan de GR SW Fryslan betaald. In de nieuwe situatie per 1 januari 2020 lopen alle uitgaven en inkomsten via Caparis NV, zodat de hele exploitatie op één plek zichtbaar wordt. Caparis NV zal dan betalen voor de loonkosten in de GR. En de gemeenten gaan hun subsidie betalen aan Caparis NV.

Ontwikkeling eigen vermogen	Als gevolg van de positieve resultaten in de afgelopen jaren is een eigen vermogen opgebouwd van circa € 16,6 miljoen op 31 december 2018. In 2019 is de Fair deal tot stand gekomen. Daarin is het vertrek van de vier vertrekkende gemeenten geregeld, alsmede de vormgeving van het nieuwe bedrijf Caparis NV. De uitkoop van de vier vertrekkers, de afrekening met de vier blijvers, de voeding van het weerstandsvermogen in het nieuwe bedrijf en de reorganisatie c.q. herstructurering zullen van het Eigen vermogen worden bekostigd. Ten behoeve van de herstructurering zijn in de jaarrekening 2018 een Bestemmingsreserve en een Voorziening ingesteld, in lijn met de voorschriften in het Besluit begroting en verantwoording.
Ontwikkeling solvabiliteit	Door de daling van het Eigen vermogen, zie het vorige punt, zal de solvabiliteit afnemen.
Ontwikkeling financiële resultaten	Afhankelijk van de toekomstontwikkeling, zoals die in de loop van 2019 is uitgewerkt en in 2020 verder wordt doorontwikkeld.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, in combinatie met uittreden uit gemeenschappelijke regeling
Gevolgen beëindiging	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling.

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.	
Vestigingsplaats	Gemeente Leeuwarden, kantoorhoudend te IJlst.
Aard rechtspersoon	Coöperatie
Betrokkenen	Leden: Friese gemeenten / Provinsje Fryslân. Afnemers: een aantal publiekrechtelijke en privaatrechtelijke (maatschappelijke) instellingen
Zeggenschap	Via algemene ledenvergadering
Vertegenwoordiging van de gemeente	Invloed uit te oefenen via algemene ledenvergadering. Afgevaardigde naar algemene ledenvergadering: J. van Veen.
Doel	Adequaat en betaalbaar beheer en onderhoud van openbare verlichting en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie.
Realisatie doelstelling	Overleg met betrokkenen.
Beleid	Samenwerking beheer en onderhoud openbare verlichting.
Voornemens tot beleidwijzigingen	N.v.t.
Publiek belang	Verkeersveiligheid en sociale veiligheid.
Ontwikkelingen	Uitbreiding met inkoop van energie (voor meerdere partners).
Bestaande en verwachte risico's	N.v.t.
Beslag op financiële middelen	In 2019 bedroeg de bijdrage € 42.000. De bijdrage OVL (€ 30.000) is afhankelijk van de begroting van de coöperatie (verdeling op basis van het aantal lichtmasten). De bijdrage van de energiepartijen (€ 12.000) bestaat voor een deel uit algemene kosten en daarnaast de kosten voor medewerkers belast met de werkzaamheden ten gunste van energiediensten. energiediensten.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2019 € 239.036 (2018: € 264.975).
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit bedraagt ultimo 2018 ruim 80%. De ontwikkeling van de solvabiliteit is positief.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat over 2018 bedroeg € 25.939 negatief (2018: € -16.008 negatief).
Accountantsverklaring	Nee
Aard accountantsverklaring	Accountantscontrole moet nog plaatsvinden; men gaat uit van een goedkeurende verklaring.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja
Gevolgen beëindiging	Bij beëindiging van het contract zal de gemeente zelf meer capaciteit beschikbaar moeten stellen en haar producten in moeten kopen.

Dataland BV	
Vestigingsplaats	Gouda
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Diverse Nederlandse Gemeenten
Zeggenschap	De aandelen van Dataland BV zijn ingebracht in de Stichting Administratiekantoor Dataland. Deze stichting geeft certificaten van aandelen uit aan participerende gemeenten. Heerenveen participeert met 22.372 certificaten van aandeel van nominaal € 0,10 in Dataland BV.
Vertegenwoordiging van de gemeente	T.J. van der Zwan vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Certificaathouders Dataland BV.
Doel	Het realiseren en in stand houden van een landelijke voorziening die leidt tot - Het breed toegankelijk maken van alle mogelijke gegevens betreffende registergoederen uit het informatiedomein van gemeenten en/of andere publiekrechtelijke lichamen voor de publieke en private markt - Het ter beschikking stellen en verstrekken van rapportages, adviezen, en - Aanverwante diensten van gemeenten.
Realisatie doelstelling	Dataland profileert zich als gemeentelijke toegangspoort van, en doorgeefluik voor gemeentelijke objectinformatie.
Beleid	Als gemeentelijk kennis- en gegevensknooppunt ondersteunt, ontzorgt en faciliteert Dataland gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie; oftewel objectinformatie
Voornemens tot beleidwijzigingen	Door de komst van de landelijke voorziening voor WOZ-informatie in 2017 is informatie over de WOZ-waarde van woningen vrijelijk beschikbaar gekomen. Hierdoor is de omzet van Dataland sterk gedaald. Vervolgens zijn de mogelijkheden voor compensatie van de omzetsdaling onderzocht. Uitkomst hiervan is dat Dataland de dienstverlening op het gebied van gegevensuitwisseling en datalevering gaat onderbrengen bij het Kadaster. De rol als secretaris van het Gemeentelijk Geoberaad en de diensten op het gebied van opleidingen en kennisbijeenkomsten worden ondergebracht bij de VNG. Deze transitie wordt eind 2021 afgerond.
Publiek belang	Verbetering overheidsdienstverlening aan publieke en private partijen; Kwaliteitsverbetering eigen gemeentelijk functioneren.
Ontwikkelingen	Na voltooiing van de transitie wordt de liquidatie van Dataland geregeld.
Bestaande en verwachte risico's	De verwachting is dat de transitie zonder extra bijdragen van de in de BV participerende gemeenten kan gebeuren.
Beslag op financiële middelen	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het Eigen vermogen van Dataland bedraagt per 31 december 2018 □€ 112.313. (2017: € 750.829).
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is door het negatieve resultaat in 2018 gedaald naar 20% (2017: 59%).
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2018 bedroeg het negatieve exploitatieresultaat € 638.516 (2017: € 95.817 negatief).
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018

Mogelijkheid tot beëindiging	Ja. Aandeelhouderschap is gekoppeld aan de overeenkomst tot levering van gegevens voor de Basisregistratie van adressen en gebouwen. Deze overeenkomst is aangegaan voor 5 jaar en wordt stilzwijgend verlengd met steeds drie jaar.
Gevolgen beëindiging	Voor de gemeente: Geen inkomsten meer uit de verkoop van gegevens aan klanten.

Fryslân Miljeu Zuidoost BV	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	De afvalinzameling wordt door de regio Zuid-Oost bv uitgevoerd in de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf en Opsterland.
Zeggenschap	Middels houder van aandelen C in NV Fryslân Miljeu is de zeggenschap indirect.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door J. van Veen
Doel	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen, en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten. Fryslân Miljeu Zuid-Oost BV is een 100%-dochteronderneming van NV Fryslân Miljeu. De gemeente heeft een raamovereenkomst, op grond waarvan Fryslân Miljeu Zuidoost BV een aantal taken (afvalinzameling, straat reinigen, riool spoelen) verricht. In de raamovereenkomst zijn de afspraken voor meerdere jaren vastgelegd. Jaarlijks is er dan ook nog een prestatieovereenkomst tussen de gemeente en de desbetreffende regio BV waarbij de prijsafspraken voor de dienstverlening worden vastgelegd.
Realisatie doelstelling	De geleverde prestaties zijn in lijn met de gemaakte afspraken.
Beleid	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregels.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van afvalstoffen en aanverwante reinigingstaken.
Ontwikkelingen	Volgt de ontwikkelingen van Fryslân Miljeu.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Het primaire dividend voor Heerenveen ad € 8.700 is opgenomen in de begroting. Op basis van de Jaarrekening 2018 ontving Heerenveen een aandeel in de resterende winst van ca. € 47.000. Dit dividend is uitgekeerd via Fryslân Miljeu aan de gemeente.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is toegenomen in 2018 van € 1,18 miljoen naar € 1,21 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is gestegen in 2018 van 25,7% naar 26,2%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat over 2017 was € 130.000 en over 2018 € 111.000.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.

Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Tevens beëindiging van aandeelhouderschap NV Fryslân Miljeu en noodzaak tot alternatief voor inzameling afval.

Gemeentelijk Sportcentrum BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen is voor 100 % aandeelhouder
Vertegenwoordiging van de gemeente	J. Zoetendal vertegenwoordigt de gemeente in de AvA.
Doel	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen".
Realisatie doelstelling	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen.
Beleid	Sport en beweeglijkheid.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Behartiging van de sportieve belangen van de inwoners van gemeente Heerenveen.
Ontwikkelingen	De huurovereenkomst met Sportstad Heerenveen BV (SSH) loopt af in 2026. De exploitatie van Gemeentelijk Sportcentrum BV binnen het geheel van SSH laat een structureel tekort zien. Dat wordt nu door de andere onderdelen van SSH gecompenseerd. Dit is op termijn niet houdbaar. In najaar 2019 is een onderzoek naar de exploitatie afgerond. In het onderzoek is een passende bijdrage van gemeente Heerenveen geformuleerd. Gemeente Heerenveen moet daarover nog een formeel standpunt innemen. Een gemeentelijke bijdrage moet voorkomen dat Sportstad Heerenveen BV in 2026 de huurrelatie niet wenst te continueren.
Bestaande en verwachte risico's	Risico is een passende exploitatiebijdrage van Heerenveen aan Gemeentelijk Sportcentrum BV c.q. Sportstad Heerenveen BV.
Beslag op financiële middelen	Er is € 18.000 in het Aandelenkapitaal geïnvesteerd.
Ontwikkeling eigen vermogen	Geen mutaties. Middels de huurovereenkomst worden de kosten en opbrengsten per saldo gedragen door c.q. doorberekend aan Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV.
Ontwikkeling solvabiliteit	Niet van toepassing.
Ontwikkeling financiële resultaten	De exploitatie van Gemeentelijk Sportcentrum BV laat als onderdeel van Sportstad Heerenveen BV een jaarlijks tekort zien.
Accountantsverklaring	Nee
Aard accountantsverklaring	Niet van toepassing
Mogelijkheid tot beëindiging	Nee.
Gevolgen beëindiging	Verlies van zeggenschap over randvoorwaarden van exploitatie sportcentrum op het vlak redelijkheid van tarieven, openingstijden, en beschikbaarheid voor doelgroepen.

IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	100%
Vertegenwoordiging van de gemeente	Gemeente Heerenveen bezit 100 % van de aandelen. J. Zoetendal is de vertegenwoordiger in de AvA.
Doel	Het beheer en het (doen) exploiteren van de ijshockeyhal in het Thialf IJstadion.
Realisatie doelstelling	Behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op Europees en wereld niveau
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen wijzigingen.
Publiek belang	Bevorderen actieve sportdeelname
Ontwikkelingen	In januari 2019 zijn constructieve herstelwerkzaamheden met een tijdelijke aard uitgevoerd. Een vervolg is noodzakelijk. Het leidingstelsel in de vloer heeft een hoog risico op lekkages. Mogelijkheden zijn nieuwbouw of renovatie. Gemeente Heerenveen en Provincie Fryslan verkennen de mogelijkheden om te komen tot een vernieuwde IJshockeyhal inclusief de toekomstige governance. Voorjaar 2020 zal Thialf een herstelplan presenteren hoe te komen tot een kostendekkende exploitatie. Bij de verkenning van de mogelijkheden voor de IJshockeyhal zullen wij dat herstelplan betrekken. De totale investeringen kunnen mogelijk variëren van € 8 tot € 12 miljoen. Naar verwachting zal de gemeente daarvan minimaal € 2,7 tot € 4 miljoen moeten bijdragen. Daarnaast heeft de gemeente middelen beschikbaar gesteld voor de planvorming (Thialf BV kan deze kosten niet dragen).
Bestaande en verwachte risico's	Op dit moment ligt het exploitatierisico volledig bij Thialf OG B.V. De exploitatie is niet kostendekkend. In 2019 is bij Thialf een onderzoek naar de exploitatie - van Thialf - uitgevoerd. Daarbij is tevens gekeken naar verbetermogelijkheden. In 2020 vindt een vervolg op dat onderzoek plaats. Mogelijk zal in de toekomst een bijdrage van de aandeelhouders worden gevraagd.
Beslag op financiële middelen	Zodra de financiële consequenties van een vernieuwde IJshockeyhal in beeld zijn gebracht, leggen we u een concreet voorstel voor.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het resultaat van deze B.V. is vrijwel nihil waardoor het eigen vermogen stabiel is op € 18.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neutraal
Ontwikkeling financiële resultaten	Stabiel
Accountantsverklaring	Nee
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.

Gevolgen beëindiging	Sluiting van de ijshockeyhal.
-----------------------------	-------------------------------

NV Fryslân Miljeu	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	12 Friese gemeenten en 3 Groningse gemeenten.
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen beschikt over 19.063 aandelen C van nominaal € 4,53 (€ 86.504). Dit vertegenwoordigd 12,6% van het totale aandelen kapitaal en 46,8% van de aandelen C. De resterende aandelen C zijn in bezit van de gemeenten Ooststellingwerf en Opsterland.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door J. van Veen.
Doel	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning. De vijf regio-B.V.'s sturen de inzameling van huishoudelijk afvalstof aan namens de deelnemende gemeenten.
Realisatie doelstelling	Samen met de aan Fryslân Miljeu verbonden gemeenten wordt volop ingezet op het realiseren van de landelijke VANG-doelstellingen (zie hiervoor & beleid), in het bijzonder het streven naar 75% scheiding van het huishoudelijk afval en maximaal 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2020. Fryslân Miljeu/Omrin staat met haar gemeenten voor de uitdaging om bij te dragen aan de totstandkoming van een circulaire economie waarin afval door zoveel mogelijk hergebruik, waarde krijgt en houdt. Naast het belang van deze duurzaamheidsdoelstelling blijft het zaak om de kosten die hiermee gemoeid zijn, zo laag mogelijk te houden
Beleid	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregels
Voornemens tot beleidwijzigingen	In 2016 is de strategische koers van Omrin 2017-2020 vastgesteld, een heroriëntatie van de koers van de onderneming en haar bedrijfsonderdelen. Een nieuwe strategische koers wordt in 2020 geschreven.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen, en aanverwante reinigingstaken.
Ontwikkelingen	Versterken van de positie als regionaal Noord-Nederlands inzamelbedrijf van afvalstoffen, ook buiten de provincie Friesland.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Geen. Op basis van contractuele afspraken betaalt de gemeente elk jaar voor de ingezamelde hoeveelheden.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is gestegen in 2018 van € 7,9 miljoen naar € 8,4 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2018 gestegen van 31,8% naar 33,9%.
Ontwikkeling financiële resultaten	De omzet neemt toe en het resultaat stabiliseert.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.

Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Dat betekent ook het einde van het aandeelhouderschap BV Fryslân Zuidoost, en de noodzaak om een alternatief voor afvalinzameling te zoeken.

Sportstad Heerenveen BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen en SC Heerenveen Vastgoed BV
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen heeft een belang van 55,9 % als aandeelhouder. Dit belang is als gevolg van de uittreding van De Friesland Zorgverzekeraar toegenomen van 50 % naar 55,9 %. De huidige omvang kan er toe leiden dat voor specifieke besluiten alleen de goedkeuring van de gemeente voldoende is. In de aandeelhoudersvergadering wordt de wenselijkheid hiervan besproken.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Wethouder Zoetendal vertegenwoordigt Heerenveen in de AvA. Heerenveen bezit 55,9 % van de aandelen.
Doel	Het realiseren, beheren en besturen van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd.
Realisatie doelstelling	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen. De doelstelling is nu gericht op het sluitend exploiteren van de accommodaties en het stimuleren van activiteiten op sportgebied in ruime zin.
Beleid	Sport- en beweegbeleid.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Bevordering economische ontwikkeling en werkgelegenheid; bevordering actieve deelname aan sport.
Ontwikkelingen	Sportstad Heerenveen en Gemeente Heerenveen hebben in 2019 voorbereidingen getroffen om het toekomstperspectief van de exploitatie van het Gemeentelijk sportcentrum te laten onderzoeken. Dat onderzoek is in najaar 2019 afgerond en geeft inzicht in mogelijkheden om de exploitatie te verbeteren. Tevens formuleert het onderzoeksrapport een conclusie cq advies in wat een passende bijdrage van gemeente Heerenveen in de exploitatie is voor de komende 20 jaar zou kunnen zijn. Heerenveen moet over een passende bijdrage een formeel standpunt innemen.
Bestaande en verwachte risico's	Het realiseren van een kostendekkende exploitatie overeenkomstig het Masterplan.
Beslag op financiële middelen	Het huidige geïnvesteerde aandelenkapitaal bedraagt € 11,2 miljoen. Als gevolg van negatieve resultaten daalde de waarde van het eigendom in voorgaande jaren. In die jaren is het noodzakelijk geweest een voorziening te treffen voor die waardevermindering. De Voorziening bedroeg destijds 50 % van de resultaten van de BV. De Voorziening bracht - en brengt - de waarde van het Eigen vermogen van Sportstad Heerenveen BV in overeenstemming met hetgeen Heerenveen op haar balans heeft geactiveerd. De positieve resultaten over de laatste jaren hebben geleid tot een gedeeltelijke vrijval van de Voorziening. Na afloop van 2019 is het laatste bedrag ad € 222.000 vrijgevallen, zodat de voorziening nu leeg is. Het Eigen vermogen in Sportstad Heerenveen BV bedraagt ultimo 2019 ruim 21, 4 miljoen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt met 119.000 aandelen van nominaal € 93,60 deel, bedrag € 11.174.100. De verwachting is, dat het Eigen vermogen de komende jaren toe zal nemen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Bij voortgaande toename van het Eigen vermogen zal de Solvabiliteit (licht) verbeteren.

Ontwikkeling financiële resultaten	De meest recente exploitatieresultaten van Sportstad Heerenveen BV zijn positiever dan in het Maasterplan is opgenomen. Het gemeentelijk Sportcentrum kent binnen de exploitatie van Sportstad een onrendabele top. Binnen het huidige construct betalen de winstgevende onderdelen voor de onrendabele top en is het totaal van de exploitatie Sportstad positief. In 2019 is een onderzoek naar de exploitatie van Sportcentrum BV uitgevoerd.
Accountantsverklaring	Nee
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja.
Gevolgen beëindiging	Bij formele beëindiging van betrokkenheid bij Sportstad blijft de betrokkenheid als eigenaar van/bij het gemeentelijk Sportcentrum BV. De gemeente Heerenveen staat garant voor een lening die Sportstad is aangegaan. Dat staat beëindiging van de betrokkenheid in de weg.

Thialf OG BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Provincie Fryslân.
Zeggenschap	
Vertegenwoordiging van de gemeente	Heerenveen bezit éénderde deel van de aandelen. J. Zoetendal vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Doel	Het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren over andere ondernemingen en vennootschappen, het verstrekken van leningen en kredieten aan die ondernemingen en vennootschappen dan wel het verstrekken van zekerheden tot voldoening van door die ondernemingen en vennootschappen van derden opgenomen leningen en kredieten, alsmede het beheren, beleggen en exploiteren van goederen, waarden en vermogensbestanddelen. Deze holding is in 2003 speciaal ten behoeve van het Thialf IJstadion opgericht. Thialf B.V. is een 100% dochteronderneming van EAH Holding B.V. Inmiddels is in 2013 de provincie als aandeelhouder toegetreden (i.p.v. Essent en Aegon). Daarnaast is de naam gewijzigd naar Thialf OG BV.
Realisatie doelstelling	Het behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op Europees en wereldniveau.
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Voornemens tot beleidwijzigingen	Na de verkregen situatie van stabilisering plannen ontwikkelen met mogelijkheden voor de komende jaren.
Publiek belang	Instandhouding van IJstadion Thialf als beeld- en imagobepalende voorziening voor Heerenveen en Fryslân.
Ontwikkelingen	Ontwikkelingen betreffen de komende jaren de vernieuwing van de IJshockeyhal als onderdeel van Thialf.
Bestaande en verwachte risico's	Inherent aan het publiek belang bij de instandhouding van een ijsstadion is het risico van exploitatieverliezen. De exploitatie over de boekjaren 2016/2017 en 2017/2018 was verlieslatend. In 2018/2019 ontstaat naar verwachting een nadelig BTW-effect door een wijziging van het Sportbesluit en stijgen de inkooprijzen voor energie. De inkomsten uit verhuur van ruimte komen hoger uit maar de verwachting van een nadelige exploitatie blijft. De tekorten van afgelopen jaren hebben een negatieve invloed op de liquiditeitspositie. In 2019 is een onderzoek uitgevoerd naar achtergronden en oorzaken van de verliessituatie en mogelijke verbeteringen daarvan. De directie van Thialf zal als vervolg op dat onderzoek in voorjaar 2020 een herstelplan voorbereiden. Uw raad is eind december 2019 over deze aanpak geïnformeerd. Ingeval van blijvende verliezen zullen de aandeelhouders daarin wellicht op termijn moeten voorzien.
Beslag op financiële middelen	De gemeente heeft zich voor € 1,5 miljoen ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen

Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) in de B.V. (1/3 deel). Op basis van de meest recente jaarrekening bedraagt het eigen vermogen fractioneel boven € 2 miljoen en dit neemt de komende jaren af. Deze afname wordt veroorzaakt doordat de exploitatiekosten hoger zijn dan de inkomsten. De verbouwing cq vernieuwing van Thialf is uit overheidsmiddelen betaald. Daardoor drukken geen afschrijvingen op de exploitatie. De exploitatie zou die afschrijvingskosten niet kunnen dragen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neemt af als gevolg van het afnemende eigen vermogen.
Ontwikkeling financiële resultaten	Op basis van de tussentijdse resultaten is de prognose dat het resultaat van Thialf OG BV over het boekjaar 2018/2019 lager uitkomt dan begroot.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Oordeel met beperking over het boekjaar 2016/2017. Achtergrond van de beperking is de eis van een zware accountantscontrole, zoals die op het grootbedrijf van toepassing is. Thialf kan als kleine organisatie niet voldoen aan de vereisten van een zware, uitgebreide controle. De Jaarrekening 2018/2019 is nog niet beschikbaar.
Mogelijkheid tot beëindiging	Ja, mits nieuwe aandeelhouder de doelstelling volledig onderschrijft en qua statuut aanvaardbaar is voor de andere aandeelhouders overeenkomstig de aandeelhoudersovereenkomst.
Gevolgen beëindiging	Maatschappelijke gevolgen zijn onzeker.

- Stichtingen en verenigingen**

MFA De Akkers	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Stichting Ambion en CBO Meilân
Zeggenschap	Elke partij voor 1/3 deel
Vertegenwoordiging van de gemeente	Zie boven. Het hoofd afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling vertegenwoordigt de gemeente in de VvE (collegebesluit d.d.16 mei 2017).
Doel	De vereniging heeft als doel het beheer van het gebouw en de grond en het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. De vereniging kan geen registergoederen in eigendom verkrijgen. De vereniging kan vergunningen die betrekking hebben op het gebouw en de grond, alsmede de exploitatie daarvan, aanvragen en op naam houden. Het betreft het registergoed Veluwelaan 47 te Heerenveen. De "VvE MFC De Akkers" is opgericht bij notariële akte van 19 juni 2017. De betrokken partijen hebben het Huishoudelijk Reglement vastgesteld op 17 juli 2017.
Realisatie doelstelling	Instandhouding van het gebouw.

Beleid	Zie doelstelling.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Er is geen sprake van beleidswijzigingen.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Ontwikkelingen	Stabiel.
Bestaande en verwachte risico's	Het vertrekken van een partij zou als risico meebrengen dat de kosten onder de overgebleven partijen verdeeld moeten worden.
Beslag op financiële middelen	Kosten VvE € 12.647 (inclusief schoonmaak) Kosten onderhoud gymnastiekmaterialen € 3.036,18 Kosten onderhoud gebouw € 12.647
Ontwikkeling eigen vermogen	stabiel, minimaal.
Ontwikkeling solvabiliteit	stabiel.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring	Nee
Aard accountantsverklaring	n.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging	Overdracht van het appartementsrecht.
Gevolgen beëindiging	Geen betrokkenheid meer bij de VvE betekent dat de gemeente een nieuwe modus voor verrekening moet vaststellen.

Stichting de Basis	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	N.v.t.
Zeggenschap	In de statuten is vastgelegd dat de gemeenteraad de begroting en jaarrekening blijft goedkeuren. Omdat ook de Raad van Toezicht van Stichting Ambion deze stukken moet goedkeuren, is er sprake van gestapeld toezicht.
Vertegenwoordiging van de gemeente	N.v.t. Toezicht door gemeenteraad.
Doel	Het in stand houden van de scholen voor openbaar primair onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs.
Realisatie doelstelling	Ja, scholen zijn in stand gehouden.
Beleid	Beleid gericht op het in stand houden van het openbaar onderwijs in de gemeente en op het borgen van de onderwijskwaliteit.
Voornemens tot beleidwijzigingen	In 2016 is De Basis een bestuurlijke samenwerking aangegaan met Stichting Openbaar Primair Onderwijs in de gemeente De Fryske Marren. . Hiervoor is de Holdingstichting Ambion opgericht. Beide schoolbesturen zijn voornemens in 2020 geheel in elkaar op te gaan in Stichting Ambion.
Publiek belang	Zie doelstelling.
Ontwikkelingen	In 2012 is besloten tot het instellen van een verscherpt gemeentelijk toezicht op De Basis. Dit is met ingang van 2018 afgeschaald naar regulier toezicht.
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het rijk. De Basis moet hier tijdig op reageren.
Beslag op financiële middelen	N.v.t.
Ontwikkeling eigen vermogen	De algemene reserve bedraagt per 31 december 2018 € 4.794.889. De algemene reserve dient als risicobuffer. De ontwikkeling van de algemene reserve is positief.
Ontwikkeling solvabiliteit	De ondergrens voor de solvabiliteit bedraagt 30%. De solvabiliteitsratio's van De Basis bewegen ruim boven de 30%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat bedroeg in 2018 € 349.988. De komende jaren verwacht De Basis dat het resultaat zich rond de nullijn zal bewegen.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	De gemeenteraad heeft het besluit tot oprichting van de stichting genomen en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen beëindiging	N.v.t.

Stichting OSG Sevenwolden	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	N.v.t.
Zeggenschap	De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de gemeenteraad van Heerenveen. De begroting en jaarrekening worden ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad.
Vertegenwoordiging van de gemeente	N.v.t. Leden van de raad van toezicht worden benoemd door de gemeenteraad
Doel	Het in stand houden van de scholen voor openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 42 van de Wet op het voortgezet onderwijs.
Realisatie doelstelling	Ja, de scholen zijn in stand gehouden.
Beleid	Beleid gericht op het in stand houden van openbaar voortgezet onderwijs; tevens beleid gericht op kwaliteit van onderwijs.
Voornemens tot beleidwijzigingen	N.v.t.
Publiek belang	Zie doelstelling.
Ontwikkelingen	Intensivering samenwerking met bijzonder voortgezet onderwijs
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het Rijk. De OSG moet hier op tijd op reageren.
Beslag op financiële middelen	Sinds 2013 ontvangt de Stichting OSG Sevenwolden geen financiële bijdrage meer van de gemeente.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de OSG heeft twee functies: een financieringsfunctie en een bufferfunctie. In de meerjarenbegroting wordt jaarlijks een update gemaakt van de risico's en het benodigde buffervermogen. De eigen norm voor het weerstandsvermogen bedraagt 15% en de norm van de inspectie is 10%-40%. In de meerjarenbegroting beweegt het percentage zich boven de eigen norm.
Ontwikkeling solvabiliteit	De norm van de inspectie bedraagt 20%. De Raad van Toezicht heeft aangegeven minimaal de norm van 35% te willen hanteren. In de meerjarenbegroting beweegt het percentage zich boven de eigen norm.
Ontwikkeling financiële resultaten	Voor 2018 bedroeg het exploitatieresultaat € 811.000 positief. In 2019 is een meerjarenbegroting 2019-2022 voorgelegd met daarin een drietal scenario's. Een scenario bij ongewijzigde voortzetting, een realistisch scenario en een scenario met enkele variabelen. Bij ongewijzigde voortzetting lopen de tekorten de komende jaren fors op. In het realistisch scenario is er nog steeds sprake van een tekort voor de komende jaren. Het is voor de OSG dan ook noodzakelijk om verdergaande maatregelen te treffen om op termijn weer te komen tot een sluitende exploitatie. In het scenario met variabelen worden hiervoor al een aantal mogelijkheden genoemd, bijvoorbeeld een verdergaande samenwerking met Bornego.
Accountantsverklaring	Ja

Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2018.
Mogelijkheid tot beëindiging	De gemeenteraad heeft besloten de stichting op te richten en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen beëindiging	N.v.t.

Vereniging Nederlandse Gemeenten	
Vestigingsplaats	Den Haag
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten
Zeggenschap	Een van de 355 leden van de vereniging (stand per 01-01-2018).
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente heeft als lid van de vereniging in de algemene ledenvergadering beperkte invloed en stemrecht. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda: T.J. van der Zwan (ALV)
Doel	Het collectief en individueel bijstaan van de leden (gemeenten) bij de vervulling van hun bestuurstaken.
Realisatie doelstelling	Heeft een ondersteunende functie bij handreikingen en voorbeeldverordeningen e.d
Beleid	Belangenbehartiging van de leden.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Doelstelling blijft onveranderd.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Ontwikkelingen	Stabiel
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Voor het jaar 2019 was de verschuldigde contributie € 69.445 (exclusief BTW).
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2019.
Mogelijkheid tot beëindiging	Door opzegging. Lidmaatschap eindigt op 31 december van het jaar na het jaar waarin de opzegging plaatsvindt.
Gevolgen beëindiging	Niet meer gebruik kunnen maken van de ondersteuning op divers gebied

Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen en Sportstad Heerenveen B.V.
Zeggenschap	50% zeggenschap
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente Heerenveen levert de secretaris van de vereniging. Het is gebruikelijk dat de directeur van het Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen B.V. deze taak op zich neemt. J. van Leeuwestijn (directeur).
Doel	De Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft als doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. Hieronder valt uitdrukkelijk ook het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Realisatie doelstelling	N.v.t.
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Voornemens tot beleidwijzigingen	De doelstelling verandert niet
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Ontwikkelingen	Stabiel
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Beslag op financiële middelen	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden
Accountantsverklaring	Nee
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging	Verkoop van appartementsrecht
Gevolgen beëindiging	Geen gebruik meer kunnen maken van het registergoed aan de Abe Lenstra Boulevard 23-27.

Vereniging van Friese Gemeenten	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Alle Friese gemeenten
Zeggenschap	Een van de 18 leden van de vereniging.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Heerenveen heeft als lid van de vereniging invloed en stemrecht in de ledenvergaderingen. Daarnaast is er invloed via werkgroepen en commissies. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda: Burgemeester.
Doel	Het behartigen van de belangen van de leden (Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platformfunctie voor afstemming met en communicatie tussen de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden.
Realisatie doelstelling	Systeem kwaliteitsverbetering voor gemeenten in samenwerking met Provincie Fryslân.
Beleid	Belangenbehartiging van de leden.
Voornemens tot beleidwijzigingen	Geen.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken van Friese gemeenten.
Ontwikkelingen	Geen.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Beslag op financiële middelen	Voor het jaar 2019 was de verschuldigde contributie € 23.590 (exclusief BTW).
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2018 bedraagt € 246.003.
Ontwikkeling solvabiliteit	In 2012 is het niveau van het eigen vermogen bepaald op minimaal éénmaal de jaarlijkse loonsom (2018: € 232.686). Door het toevoegen van het voordelig resultaat 2018 aan het eigen vermogen wordt voor het eerst aan deze in 2012 bepaalde omvang voldaan.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat over 2018 bedroeg € 28.867.
Accountantsverklaring	Ja
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2019.
Mogelijkheid tot beëindiging	Opzeggen lidmaatschap vereniging.
Gevolgen beëindiging	Verlies van ondersteuning en netwerken. Alle Friese gemeenten zijn lid. Opzegging van het lidmaatschap plaatst Heerenveen in een uitzonderingspositie.

- **Overige verbonden partijen**

Vestigingsplaats
Aard rechtspersoon
Betrokkenen
Zeggenschap
Vertegenwoordiging van de gemeente
Doel
Realisatie doelstelling
Beleid
Voornemens tot beleidwijzigingen
Publiek belang
Ontwikkelingen
Bestaande en verwachte risico's
Beslag op financiële middelen
Ontwikkeling eigen vermogen
Ontwikkeling solvabiliteit
Ontwikkeling financiële resultaten
Accountantsverklaring
Aard accountantsverklaring
Mogelijkheid tot beëindiging
Gevolgen beëindiging

Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De paragraaf Grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Nota Grondbeleid

De actuele nota Grondbeleid, die op 7 november 2013 door de gemeenteraad is vastgesteld, geeft nieuwe kaders. Kaders in de vorm van beleidsregels. Het accent ligt op het acteren in een situatie, waarbij er sprake is van veel grond en relatief weinig programma en een hoog risicoprofiel. De nota richt zich, anders dan de vorige nota, vooral op het beheersbaar maken van risico's, het verbeteren van de processen binnen het grondbedrijf, het beter structureren van de informatievoorziening. En bovenal op een sterkere focus op de projecten- en grondportefeuille.

Beleidsregels opgenomen in de nieuwe nota grondbeleid

Onderstaand worden de kaders voor het (nieuwe) grondbeleid, zoals in deze nota beschreven, en voor zover in de huidige situatie relevant, vermeld:

- de gemeente legt de nadruk op de instrumenten van het kostenverhaal. Wij willen gemaakte kosten terugverdienen tegen een zo beperkt mogelijk risicoprofiel;
- de gemeente neemt een kritische houding aan ten aanzien van het behoud van haar vastgoed en grondportefeuille;
- met het grondprijsbeleid beoogt de gemeente de bouwgrond te verkopen tegen marktconforme condities en prijzen. Daarbij wordt voortdurend rekening gehouden met wijzigingen in marktomstandigheden;
- gronden worden uitgegeven tegen marktwaarde. Deze waarde wordt objectief en transparant vastgesteld. In eerste aanleg wordt gebruik gemaakt van de residuele grondwaardebepaling en waar nodig wordt expertise ingehuurd van makelaars en taxateurs en adviseurs om bouwkosten te toetsen;
- voor niet commerciële functies hanteert de gemeente in eerste aanleg de kostprijsmethode;
- voor alle grondexploitaties worden onderbouwde exploitatieberekeningen gemaakt;
- de exploitatieberekeningen worden aan de raad ter vaststelling aangeboden en jaarlijks herzien;
- naast de reguliere informatie in het kader van de P&C-cyclus en het vaststellen van de grondexploitaties informeren wij u minimaal twee maal per jaar over de voortgang van de grondexploitatie. Via deze monitoring wordt u betrokken bij de inhoudelijke en kwalitatieve voortgang binnen de afzonderlijke projecten. Afwijkingen worden vroegtijdig gesignaleerd, zodat kan worden bijgestuurd indien gewenst;
- bij het opstellen van grondexploitaties worden ook risicoanalyses opgesteld;
- winsten worden in beginsel pas genomen bij afsluiting van een complex;

- verlies wordt genomen door een voorziening te treffen ter grootte van het volledige verlies. Het verlies wordt direct genomen zodra het zich voordoet.

Monitoring projecten grondbedrijf, risico analyse en actualisatie

De monitor Grondbedrijf is inmiddels enkele jaren actief. De monitor voldoet aan de verwachtingen en geeft goede handvatten voor het beheersen van de grondexploitaties en maakt de inhoudelijke voortgang van de verschillende projecten en processen inzichtelijk. Bij het monitoren richten we ons telkens op de referentiesituatie zoals die jaarlijks wordt vastgesteld bij de behandeling van de themarekening. Daarbij wordt per project de situatie per 1 januari van het betreffende jaar geschetst en vastgelegd in de vorm van:

- boekwaarde;
- exploitatie resultaat;
- programmering en fasering (welke kosten en opbrengsten voor de komende jaren);
- nog te realiseren opbrengsten en te maken kosten.

Ten behoeve van de jaarrekening stellen wij vanaf 2017 een position paper op. In dit document wordt de waardering van de grondexploitaties toegelicht. Door aan te geven welke werkzaamheden worden verricht en door wie dit is gedocumenteerd en wie de werkzaamheden heeft gecontroleerd komen wij beter in control. De ramingen in de grondexploitaties worden betrouwbaarder en potentiële risico's zijn eerder gesignaleerd.

Techniek grondexploitaties

In 2017 zijn wij gestart met de introductie van een nieuw hulpmiddel om de grondexploitaties te bouwen en te onderhouden. Het nieuwe systeem (genaamd "GREX-manager") maakt de opbouw van de verschillende projecten helderder en eenduidiger. Maakt snellere (management) analyses mogelijk en biedt de afzonderlijke disciplines meer mogelijkheden en comfort bij het werken aan de afzonderlijke projectonderdelen binnen de verschillende grondexploitaties. Sinds 2018 zijn alle grondexploitaties opgenomen in het nieuwe systeem.

Risicomanagement grondbedrijf

Tot op heden maakten de risico's van het grondbedrijf deel uit van de risico-inventarisatie die aan de hand van het Naris-systeem werd opgesteld. Er is voor het grondbedrijf een doorontwikkeling gemaakt met betrekking tot het duiden van de financiële risico's. Naris bood echter niet de technische mogelijkheden om per complex en rekening houdend met de looptijd de omvang van de financiële risico's te bepalen. Met behulp van de GREX-manager is dit wel mogelijk. Op deze manier worden per complex de risico's in kaart gebracht. Deze risico's hebben betrekking op bijvoorbeeld de stijging van kosten, daling van verkoopprijzen, verschuiving van de doorlooptijd/geplande afzetten e.d. De zogenaamde MonteCarlo-analyse berekent het resultaat van 10.000 mogelijke resultaten waarbij rekening is gehouden met de ingevoerde risico's.

De uitkomsten van de MonteCarlo-analyse zijn per complex uitgevoerd en leiden tot de volgende uitkomsten:

		NCW 2020	Risicoprofiel bij 90%	Benodigde buffer	
1	1002 Stadiongebied	€ -1.508.000	€ -2.206.506	€ 2.207.000	
2	1008 De Kavels	€ 226.000	€ -11.315	€ -	
3	1009 Heidemeer en bufferzone	€ -340.000	€ -366.166	€ -	*
4	1017 De Fjilden	€ -2.824.000	€ -2.970.750	€ 2.971.000	
5	2025 Schoollocaties Jubbega	€ -90.000	€ -114.120	€ 114.000	
6 t/m 13	Subtotaal Skoatterwâld fase 1+2	€ -1.175.000	€ -1.946.771	€ 1.947.000	
14 t/m 19	Subtotaal Skoatterwâld fase 3	€ -3.960.000	€ -4.231.262	€ 4.231.000	
20	1038 Exploitatie Haskerdijken	€ -157.000	€ -174.163	€ 174.000	
21	Fedde Schurerplein	€ 138.000	€ 48.096	€ -	
22	Spikeboor Zuid	€ 389.000	€ 360.352	€ -	
23	1016 IBF	€ 2.627.547	€ 1.925.894	€ -	
24	1000 Tjalleberd de Eide	€ -1.350.000	€ -1.755.599	€ 1.756.000	
25	1026 Tellegebiet	€ 39.000	€ 7.860	€ -	
	Subtotaal Bedrijventerreinen	€ 1.734.547	€ 68.425	€ 2.207.000	
	Subtotaal Woningbouwlocaties	€ -9.719.000	€ -11.502.875	€ 11.193.000	
Totaal		€ -7.984.453	€ -11.434.451	€ 13.400.000	

* Exploitatie Heidemeer en bufferzone wordt afgesloten per 1-1-2020

De meest risicovolle projecten in kwantitatieve zin zijn Skoatterwâld (alle fases), IBF, Tjalleberd de Eide en het Stadiongebied. In vergelijking met vorig jaar is de benodigde buffer aanzienlijk hoger, dit heeft twee redenen:

1. Er wordt gerekend met bruto boekwaarden: er is niet gecorrigeerd voor de reeds beschikbare voorziening.
2. Vanwege de bruto boekwaarden is het negatieve rente-effect groter.

De benodigde buffer dekt 90% van de mogelijke scenario's af. De benodigde buffer wordt met een factor 1,4 verhoogd omdat er mogelijk risico's ontbreken ('zwarte zwanen') en er strengere regels voor winstneming zijn ingevoerd. Dit heeft als gevolg dat de buffer door potentiële winst hiermee niet langer aanwezig is. Het percentage van 90% zekerheid en de factor 1,4 is gelijk aan de uitgangspunten zoals die voor het 'algemene weerstandsvermogen' door de raad zijn vastgesteld. In tabel 3. 8 is deze berekening weergegeven.

Berekening Zwarte Zwanen

1 Totaal	€ 13.400.000
2 Reeds beschikbare voorziening	€ 10.220.000
3 Voorziening jaarrekening 2019	€ 844.000
4 Saldo (1-[2+3])	€ 2.336.000
5 Factor 1,4 (Zwarte Zwanen)	€ 3.270.400

Dit resulteert in een benodigd weerstandsvermogen voor het grondbedrijf van € 3,3 miljoen. Het weerstandsvermogen wordt hierop aangepast.

Woningbouw

Omschrijving	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
Totaal lasten	3.459	3.717	2.750
Totaal baten	4.360	6.212	6.364
Saldo	901	2.495	3.604
Verlaging onderhanden werk	900	3.071	4.242
Resultaat	1	-576	-639
Boekwaarde 1-1	21.126	18.357	18.357
Mutatie onderhanden werk	-900	-3.071	-4.242
Boekwaarde 31-12	20.226	15.286	14.115

Bedrijventerreinen

Omschrijving	Raming begrotingsjaar voor wijziging	Raming begrotingsjaar na wijziging	Realisatie begrotingsjaar
Totaal lasten	832	968	485
Totaal baten	1.550	2.173	5.463
Saldo	718	1.205	4.978
Verlaging onderhanden werk	625	898	4.214
Resultaat	93	307	764
Boekwaarde 1-1	7.625	6.767	6.767
Mutatie onderhanden werk	-625	-898	-4.214
Boekwaarde 31-12	7.000	5.869	2.553

Lokale Heffingen

Algemeen

Lokale heffingen zijn de opbrengsten uit retributies en de eigen belastingen. Retributies zijn gedwongen betalingen aan de gemeente voor verleende diensten.

In de paragraaf Lokale heffingen vindt u informatie over:

- de gerealiseerde opbrengsten;
- het beleid ten aanzien van lokale heffingen;
- de lokale lastendruk;
- het kwijtscheldingsbeleid;
- het invorderingsbeleid.

Onderbouwing kostendekkendheid

Vanaf de begroting 2017 moet er in het overzicht Lokale heffingen ook inzichtelijk worden gemaakt dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Voor heffingen waarbij kosten worden verhaald, geldt dat de gemeente er geen winst op mag maken en alleen de daadwerkelijke kosten in rekening mag brengen. In de financiële jaarrekening is een tabel opgenomen met de omvang van de lasten, gespecificeerd per taakveld, met daartegenover welke baten uit de heffing zijn gerealiseerd.

De kostendekkendheid is vervolgens het percentage van de werkelijke lasten ten opzichte van de werkelijke baten. Ook wordt uitgelegd welke beleidsuitgangspunten aan die berekeningen ten grondslag liggen en hoe deze uitgangspunten worden gebruikt om de hoogte van de heffing te bepalen.

Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Het beleid van de gemeente Heerenveen is er op gericht daar waar mogelijk de kosten voor dienstverlening aan individuele inwoners en bedrijven aan hen door te belasten. De door te belasten begrote kosten worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2019 gold een index van 1,0%.

Het dekkingspercentage van de totale legesverordening mag (wettelijk) op begrotingsbasis maximaal 100% bedragen. Individuele leges mogen wel een overdekking hebben, maar alle leges gezamenlijk mogen maximaal 100% van de kosten dekken. Waar wettelijke maximumtarieven zijn vastgesteld, hanteren we die.

Lokale lastendruk

Voor inzicht in de lokale lastendruk maken wij gebruik van de [lokale lasten meter](#). Met deze meter kunnen burgers, ondernemers en u inzicht krijgen in de lokale lasten en deze vergelijken met andere gemeenten, waaronder de omliggende gemeenten: De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland. De meter geeft inzicht in:

- de OZB;
- de rioolheffing;
- de afvalstoffenheffing;
- de hondenbelasting.

Voor [raadsleden](#) is het mogelijk om met de meter de hoogte van belastingen en heffingen te berekenen en te bekijken wat dat doet voor de burgers en/of ondernemers en voor de opbrengsten voor de gemeente.

Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als u die mogelijkheid heeft vastgesteld. Dat heeft u gedaan in de [Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen](#). Hierin heeft u de belastingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. U bent hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Invorderingsbeleid

Het grootste deel van de belastingen/heffingen wordt op een gecombineerde aanslag opgelegd aan de belastingplichtigen. De rest wordt op andere wijze opgelegd aan de belastingplichtigen. Indien niet tijdig wordt betaald, wordt de invordering gestart. Daarin worden de wettelijke regels opgenomen in de door u besloten belasting- en heffingsverordeningen en de [Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen](#) gevolgd.

Verordeningen

De verordeningen van de heffingen en belastingen, zijn de actuele verordeningen. In de raadsvergadering van december 2019 zijn de nieuwe verordeningen voor 2020 door de gemeenteraad vastgesteld.

Heffingen en belastingen

Opbrengsten	Raming 2019 voor wijzigingen	Raming 2019 na wijzigingen	Realisatie 2019	Saldo
Afvalstoffenheffing	5.638	5.308	5.360	52
Forensenbelasting	36	36	39	3
Haven-, kade- en opslaggeld	54	29	58	29
Hondenbelasting	146	146	141	-5
Leges	2.720	2.086	2.359	273
Lijkbezorgingsrechten	208	208	244	36
Onroerende zaakbelasting	14.109	14.259	14.300	41
Parkeerbelasting	2.330	2.330	2.284	-46
Precariobelasting	40	40	82	42
Precariobelasting kabels en leidingen	3.175	3.315	3.361	46
Reclamebelasting	136	136	139	3
Rioolheffing	5.513	5.513	5.589	76
Toeristenbelasting	95	95	126	31
Totalen	34.200	33.501	34.082	581

Afvalstoffenheffing

Van alle percelen waarvoor ingevolge de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, wordt een afvalstoffenheffing geheven. Dat heeft u geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing. In Heerenveen wordt bij afvalstoffenheffing onderscheid gemaakt in een vast deel en een variabel deel, ook wel Diftar genoemd.

In Heerenveen wordt bij afvalstoffenheffing onderscheid gemaakt in een vast deel en een variabel deel, ook wel Diftar genoemd. Indien op rekeningbasis overschotten ontstaan dan worden die gereserveerd om de tarieven in de toekomst te kunnen egaliseren.

Realisatie afvalstoffenheffing:

Begroting voor wijziging	€ 5,638 miljoen
begroting na wijziging	€ 5,308 miljoen
Realisatie 2019	€ 5,360 miljoen
Realisatie 2018	€ 5,762 miljoen

Aan de egalisatievoorziening is toegevoegd of onttrokken:

Begroting voor wijziging	toevoeging	€ 23.000
begroting na wijziging	onttrekking	€ 405.000
Realisatie 2019	onttrekking	€ 405.000

Forensenbelasting

Personen die langer dan de in de verordening genoemde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden zonder te zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister, zijn forensenbelasting verschuldigd. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting](#). Dit product laat in de jaarrekening een overschot zien van € 2.600.

Haven-, kade- en opslaggeld

Haven-, kade- en opslaggeld wordt geheven voor:

- het innemen van ligplaatsen in de gemeentelijke industriehaven;
- voor het gebruik maken van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen;
- voor het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op gemeentelijke kaden.

Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld](#). De totale inkomsten over 2019 bedroegen afgerond: € 59.000. Hiervan is € 30.000 ontvangen uit verhuur van ligplaatsen.

Hondenbelasting

Houders van honden zijn hondenbelasting verschuldigd. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van hondenbelasting](#). De opbrengst van deze belasting bedroeg in 2019 afgerond € 141.000. De hondenbelasting is met ingang van 2020 afgeschaft.

Leges

Voor, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten worden (onder de naam leges) rechten geheven. Dit geldt ook voor de werkzaamheden verband houdend met het

aanvragen van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van leges](#).

Leges Burgerzaken en Vergunningen

In de tarieventabel voor 2019 behorende bij de legesverordening zijn tarieven opgenomen voor de dienstverlening, zoals het uitgeven van een paspoort of het in behandeling nemen van een aanvraag voor een omgevingsvergunning. Of het behandelen van een aanvraag drank- en horecavergunning.

Een nadere uitleg omtrent de baten van de omgevingsvergunning wordt verwezen naar het thema Wonen en Leven.

Lijkbezorgingrechten

Voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats, worden rechten geheven. Dat heeft u geregeld in de Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten.

In de [Verordening op de lijkbezorgingsrechten](#) en de daarbij behorende tarieventabel is de keuze voor het vastleggen van een grafrecht, met meerdere mogelijkheden verijnd.

De begraafrechten zijn hoger dan vooraf ingeschat. De positieve afwijking ten opzichte van de bijgestelde begroting is nu beperkt tot € 35.895.

Onroerende zaakbelasting

Op onroerende zaken in de gemeente Heerenveen wordt Onroerendezaakbelasting (OZB) geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen](#).

Voor het bepalen van de tarieven (percentages) van de OZB is de totale heffingsgrondslag (som van alle WOZ-waarden) in de gemeente bepalend. De tarieven zijn bepaald op basis van een verwachte waardeontwikkeling van alle WOZ-waarden. De tarieven worden bij een daling van de heffingsgrondslag naar boven en bij een stijging naar beneden bijgesteld om tot de door u gewenste opbrengst OZB te komen. Op een bedrag van € 14,26 miljoen kent dit product een positieve afwijking van € 41.000. Dit is 0,0029% van het totaal begrote bedrag.

Parkeerbelasting

Voor het parkeren van een motorvoertuig en voor een parkeervergunning wordt een parkeerbelasting geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting](#). De opbrengsten uit parkeerbelasting zijn € 46.000 lager dan begroot. In totaal is aan parkeerbelasting bijna € 2,3 miljoen ontvangen.

Precariobelasting

Op het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond wordt een precariobelasting geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting](#).

Sinds 2011 wordt deze belasting ook op nutsnetwerken (gas en elektriciteit) geheven. Deze belasting wordt opgelegd aan nuts- en particuliere bedrijven die daarvan eigenaar

zijn. Kabels in het kader van de Communicatiewet moeten worden gedoogd en kunnen niet worden belast.

Sinds 1 juli 2017 kunnen gemeenten geen precariobelasting meer heffen over nutsnetwerken die nuts- en particuliere bedrijven in, op of boven gemeentegrond exploiteren. Vanaf die datum is de wet tot afschaffing van de precariobelasting op nutsnetwerken van kracht.

Gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken, mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precariobelasting op nutsnetwerken blijven heffen. Onder deze overgangsregeling kan een gemeente maximaal het tarief in rekening brengen dat op 10 februari 2016 gold. Heerenveen valt binnen deze overgangsregeling. Dat tarief is € 0,19 per meter kabels/leidingen per maand.

De precario voor gebruik van gemeentegrond is, los van de inflatiecorrectie, onveranderd.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt geheven in het centrumgebied van Heerenveen. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting](#). Het grootste deel van de opbrengsten is bestemd voor evenementen, een klein deel voor de organisatie van het centrummanagement. De gemeentelijke perceptiekosten worden door ons op de opbrengst ingehouden. Wat resteert wordt als subsidie verstrekt aan de stichting Centrum Promotie Heerenveen, die hiermee de evenementen bekostigt. Totale opbrengst in 2019 bedraagt € 139.000.

Rioolheffing

Van alle percelen die direct of indirect zijn aangesloten op de riolering wordt een rioolheffing geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing](#). Via deze heffing op woningen en niet-woningen worden de kosten van onderhoud en vervanging van de gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (hemel- grond en afvalwater) in de gemeente gedekt. In het door de raad in december 2015 vastgestelde Gemeentelijk Riolerings Plan met bijbehorende kostendekkingsplan, is afgesproken dat de rioolheffing(en) elk jaar met 4,75% zullen stijgen. Dit geldt voor huishoudens en voor bedrijven.

Realisatie rioolheffing:	gezinnen	bedrijven
begroting voor wijziging	€ 4,096 miljoen	€ 1,460 miljoen
begroting na wijzigingen	€ 4.096 miljoen	€ 1,460 miljoen
realisatie 2019	€ 4,129 miljoen	€ 1,460 miljoen

Toeristenbelasting

Op nachtverblijf wordt een toeristenbelasting geheven. De logiesverstrekker mag deze belasting verhalen op degene die overnacht. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting](#). De werkelijke opbrengsten zijn € 31.000 hoger dan begroot.

Jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De onderstaande uiteenzetting van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling is bedoeld als een leidraad voor een juiste interpretatie van de in deze jaarrekening gepresenteerde financiële gegevens.

De Gemeentewet en de Provinciewet schrijven voor dat elke gemeente en elke provincie jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat de regelgeving daarvoor. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de inrichting en functioneren van het financiële stelsel en de regelgeving met betrekking tot de inrichting van de begrotings- en verantwoordingsstukken van medeoverheden.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het BBV en de (financiële) verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld. De financiële verordening 2019 is door de gemeenteraad vastgesteld in haar vergadering van 16 december 2019.

De in de jaarrekening 2019 genoemde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in euro's.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover deze op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt, geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende.

Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij kan worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming; te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Algemene uitkering gemeentefonds

“Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar. In de jaarrekening is de algemene uitkering verwerkt op basis van de ontvangen verzamelstaat van december, de verzamelstaat van december is gebaseerd op de september circulaire waarbij de eenheden zijn aangepast naar de meest recente situatie per einde van boekjaar.”

Balans

Algemeen

Op grond van de financiële verordening 2019 worden investeringen - met uitzondering van gronden en terreinen - kleiner dan € 10.000 of met een technische levensduur die korter is dan drie jaar niet geactiveerd, maar worden direct ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.

Er wordt gestart met afschrijving op een actief in het begrotingsjaar dat volgt op de datum van ingebruikname.

Krachtens artikel 63, lid 1 BBV dienen alle activa te worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen mogen desgewenst in mindering worden gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62, lid 2 BBV).

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. De verkregen bijdrage wordt in die gevallen als bate verantwoord.

In de balans worden op grond van het BBV onder de immateriële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- # Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- # Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- # Bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio worden door de gemeente Heerenveen op grond van de financiële verordening 2019 direct ten laste van het resultaat gebracht.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven.

Geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

In de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- # Investerings met een economisch nut;
- # Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- # Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Onder activa met een economisch nut wordt verstaan investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid om middelen te genereren of welke (mogelijk) verhandelbaar zijn.

In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen).

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het verzamelen van huishoudelijk afval, worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie onder de investeringen met economisch nut. Indien in de heffing bijdragen zijn opgenomen voor de toekomstige vervanging van investeringen voor deze beide taken, dan komen deze gelden in een vervangingsvoorziening. Op het moment dat vervolgens de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaats vindt, worden deze investeringen geactiveerd en worden de bedragen opgenomen in de voorzieningen rechtstreeks op de vervangingsinvesteringen in mindering gebracht. Deze situatie is van toepassing op de riolering, omdat in het tarief van de rioolheffing een component is opgenomen ter dekking van toekomstige investeringen. In de afvalstoffenheffing is geen spaarbedrag voor toekomstige investeringen opgenomen.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Vaste activa worden voor het bedrag van de investering

geactiveerd. Op de waarde van deze activa mogen vanaf 1-1-2004 reserves niet meer in mindering worden gebracht. Investeringsubsidies en andere bijdragen van derden mogen daarentegen wel in mindering worden gebracht (artikel 62, lid 2 BBV). Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Infrastructuurle werken in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken worden geactiveerd en afgeschreven in 40 jaar. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en daarop wordt dus ook afgeschreven).

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkings aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en overige uitzettingen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Van een "deelneming" is krachtens artikel 1e van de BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkings aan deelnemings" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering plaats.

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel lagere marktwarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor het bepalen van de tussentijdse winst geldt de percentage of completion (poc) methode. Deze methode houdt rekening met de specifieke kenmerken van de gemeentelijke grondexploitaties en de (financiële) fase waarin de grondexploitatie zich bevindt. De tussentijdse winst wordt berekend op basis van de kosten en opbrengsten die zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. De totale winst wordt aan de reeds verkochte kavels van de individuele grondexploitatie toegerekend. Er kan geen sprake zijn van gerealiseerde winst als nog geen gronden verkocht zijn. De realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie is daarbij leidend.

Eventueel te verwachten verliezen op complexen zijn in mindering gebracht op de boekwaarde of er is daarvoor een voorziening voor verlies getroffen.

Overige grond- en hulpstoffen

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen inkoopprijs.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Op het punt van uitzettingen is gekozen om de terminologie van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) te volgen. Het begrip uitzettingen heeft zowel betrekking op vorderingen als op effecten. Het onderscheid tussen beiden is komen te vervallen.

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is hierop een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inbaarheid. Voor openstaande publiekrechtelijke vorderingen wordt een voorziening wegens oninbaarheid gevormd op basis van ervaringscijfers (gebaseerd op de laatste 5 jaar).

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Reserves

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat over 2019. Conform de verslaggevingsvoorschriften wordt het saldo van de rekening van baten en lasten separaat in de balans onder het eigen vermogen verantwoord. Een nadere uiteenzetting van de reserves is opgenomen in de toelichting op de balans. Reserves worden gevormd en bestemd overeenkomstig de door de raad genomen raadsbesluiten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- # verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- # op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten
- # kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren
- # bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De pensioenverplichting ten behoeve van (gewezen) wethouders is echter tegen de contante waarden van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. Voorzieningen worden alleen dan gevormd indien er sprake is van een te kwantificeren financiële verplichting, verlies of (financieel) risico. Elke voorziening heeft de omvang ter dekking van de desbetreffende verplichting, verlies of risico. Mutaties in voorzieningen wegens toevoeging of vrijval vloeien derhalve uitsluitend voort uit het aanpassen aan een nieuw noodzakelijk niveau.

Overige mutaties bestaan alleen uit aanwending van de voorziening ter dekking van de verplichting, verlies of het risico. De voorziening valt vrij ten gunste van de exploitatie indien de aanwending niet meer noodzakelijk wordt geacht.

Voorzieningen worden gevormd voor kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Indien in de riool- en afvalstoffenheffing bijdragen zijn opgenomen voor de toekomstige vervanging van investeringen voor deze beide taken, worden deze gelden in een vervangingsvoorziening geplaatst. Indien vervolgens de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaats vindt, worden de feitelijke investeringen geactiveerd en worden de bedragen opgenomen in de voorzieningen rechtstreeks op deze vervangingsinvesteringen in mindering gebracht.

De onderhoudsvoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" - opgenomen in het jaarverslag - is het beleid hieromtrent nader uiteengezet.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De aflossingen die binnen een jaar vervallen, worden in de toelichting apart vermeld evenals de daarmee gepaard gaande rentelast in het betreffende jaar.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit 'Vooruitontvangen bedragen' en 'Nog te betalen bedragen'. Beide posten worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Op grond van artikel 53, lid a van het BBV worden in de toelichting op de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is gebonden.

Gegarandeerde en gewaarborgde geldleningen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Tevens zijn hier de gemeentelijke garantstellingen (achtervang) vermeld.

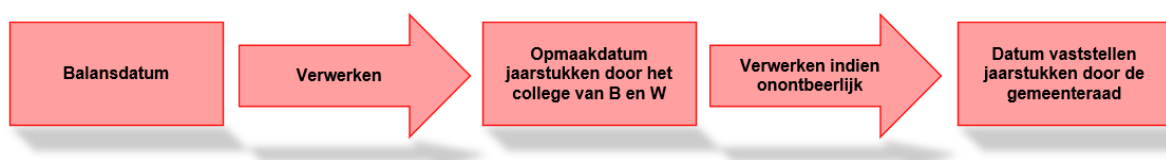
Gebeurtenissen na balansdatum

Of een 'gebeurtenis na balansdatum' moet worden verwerkt in de jaarrekening is afhankelijk van het tijdstip waarop deze gebeurtenis zich voordoet en de impact daarvan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gebeurtenissen die:

- # *tijdens het opstellen van de jaarrekening plaats hebben gevonden:*
tot en met de formele opmaakdatum van de jaarrekening worden 'de gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum' in de jaarrekening opgenomen.

- # *ontstaan na het opstellen van de jaarrekening tot het moment van vaststelling door de raad*
na de formele opmaakdatum moet alleen de jaarrekening worden aangepast 'voor zover de gebeurtenissen na balansdatum onontbeerlijk zijn voor het inzicht', ofwel van materieel belang zijn.

Modelmatig kan het voorgaande als volgt worden weergegeven:

Exploitatie

De baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen. Conform de voorschriften van het BBV wordt het zogenaamde stelsel van baten en lasten gehanteerd.

De begrotingscijfers 2019 zijn ontleend aan de door de raad vastgestelde primitieve begroting en aan de in 2019 doorgevoerde begrotingswijzigingen. In het verantwoordingsjaar 2019 zijn 13 bestuurlijke begrotingswijzigingen geweest.

De lasten en de baten worden tegen de nominale waarde toegerekend aan de perioden waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden genomen zodra ze voorzienbaar zijn. Winsten worden eerst verantwoord zodra ze gerealiseerd zijn. De afschrijvingslasten worden conform de afschrijvingstermijnen berekend.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Balans

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	15.039	15.416
- Kosten sluiten van geldleningen en saldo agio en disagio	0	0
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling	136	41
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	14.903	15.375
<i>Materiële vaste activa</i>	116.070	112.690
- Investerings met een economisch nut		
- gronden uitgegeven in erfpacht	43	43
- overige investeringen met een economisch nut	69.008	69.361
- Invest. met econ. nut waarvoor een heffing kan worden geheven	18.756	19.098
- Investerings openbare ruimte met maatschappelijk nut	28.263	24.189
<i>Financiële vaste activa</i>	12.621	12.340
- Kapitaalverstrekkingen		
- deelnemingen	12.281	12.058
- gemeenschappelijke regelingen	0	0
- overige verbonden partijen	0	0
- Leningen u/g		
- openbare lichamen art. 1, onderdeel a, Wet fido	0	0
- Overige langlopende leningen u/g	238	180
- Overige uitzettingen; rentetypische looptijd >= 1 jr.	102	102
Totaal vaste activa	143.730	140.445
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>	16.680	25.133
- Grond- en hulpstoffen	0	0
- Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie	16.668	25.124
- Gereed product en handelsgoederen	13	9
- Vooruitbetalingen	0	0
<i>Uitzettingen; rentetypische looptijd < 1 jr.</i>	35.976	37.280
- Vorderingen op openbare lichamen	8.885	7.865
- Kasgeldleningen openb. lichamen art. 1, onderdeel a, Wet fido	0	0
- Overige verstrekte kasgeldleningen	0	0
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist; rentetypische looptijd <1 jr.	18.963	16.769
- Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	0	0
- Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0
- Uitzettingen in Ned. schatkistpapier; rentetyp. looptijd <1 jr.	0	0
- Overige vorderingen	8.128	12.646
- Overige uitzettingen	0	0
<i>Liquide middelen</i>	918	1.806
- Kassaldi	4	5
- Bank- en girosaldo	914	1.801
<i>Overlopende activa</i>	3.754	480
- Nog te ontvangen bedragen specifiek bestedingsdoel		
- Europese overheidslichamen	0	0
- Rijk	0	0
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.003	0
- Overige nog te ontvangen bedragen / vooruitbetaalde bedragen	2.751	480
Totaal vlottende activa	57.328	64.699
Totaal activa	201.059	205.145

Recht op verliescompensatie VpB

243

388

gemeente Heerenveen

(bedragen x € 1.000)

PASSIVA	31-12-2019	31-12-2018
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	40.716	42.382
- Algemene reserve	38.284	39.953
- Bestemmingsreserves		
- voor egalisatie van tarieven	0	0
- overige bestemmingsreserves	2.432	2.429
- Gerealiseerd resultaat	1.913	-235
<i>Voorzieningen</i>	18.503	17.025
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	5.110	4.448
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen	5.079	4.447
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed worden	8.313	8.130
<i>Vaste schulden; rentetypische looptijd >= 1 jaar</i>	124.280	129.382
- Obligatieleningen	0	0
- Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	0
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	124.278	129.382
- binnenlandse bedrijven	0	0
- Door derden belegde gelden	0	0
Totaal vaste passiva	185.412	188.554
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden; rentetypische looptijd < 1jr</i>	7.488	7.583
- Kasgeldleningen openb. lichamen art. 1, onderdeel a, Wet fido	0	0
- Overige kasgeldleningen	0	0
- Banksaldi	0	0
- Overige schulden	7.488	7.583
<i>Overlopende passiva</i>	8.159	9.007
- Nog te betalen bedragen	7.707	7.040
- Vooruitontv. bedragen van overh.lichamen met bestedingsdoel		
- voorschotten Europese overheidslichamen	0	0
- voorschotten Rijk	0	1.086
- voorschotten overige Nederlandse overheidslichamen	0	456
- Overige vooruitontvangen bedragen	452	424
Totaal vlottende passiva	15.647	16.591
Totaal passiva	201.059	205.145

Gewaarborgde geldleningen (staat F)
Overige garantstellingen

22.986
252.792

25.048
259.311

Toelichting op de balans

Hoofdlijnen

Hoofdeling balans

(bedragen x € 1.000)

	31-12-2019	31-12-2018	Mutatie
<u>Vaste activa</u>			
Immateriële vaste activa	15.039	15.416	-377
Materiële vaste activa	116.070	112.690	3.381
Financiële vaste activa	12.621	12.340	281
<u>Vlottende activa</u>			
Vorraden	16.680	25.133	-8.453
Vorderingen	35.976	37.280	-1.304
Liquide middelen	918	1.806	-888
Overlopende activa	3.754	480	3.275
TOTAAL ACTIVA	201.059	205.145	-4.086
<u>Vaste passiva</u>			
Eigen vermogen	42.629	42.147	482
Voorzieningen	18.503	17.025	1.478
Langlopende leningen	124.280	129.382	-5.102
<u>Vlottende passiva</u>			
Kortlopende schulden	7.488	7.583	-96
Overlopende passiva	8.159	9.007	-848
TOTAAL PASSIVA	201.059	205.145	-4.086

Het balanstotaal van de gemeente Heerenveen is met ruim € 4 miljoen afgenomen.

De afname van het balanstotaal aan de debetzijde van de balans wordt vrijwel volledig veroorzaakt door de sterke afname van de voorraden. De voorraden worden bij gemeenten, zo ook bij de gemeente Heerenveen, met name gevormd door de bouwgronden in exploitatie. De totale opbrengst die met de verkoop van kavels (wonen en werken) in 2019 is gerealiseerd bedroeg in 2019 ruim € 11,8 miljoen. De boekwaarden van de post onderhanden werk is door deze verkoopopbrengsten aanzienlijk gedaald (aan kosten is een bedrag verantwoord van € 3,2 miljoen) en veroorzaakt daardoor met name de afname van het balanstotaal.

Aan de creditzijde van de balans nemen de langlopende schulden af. Als gevolg van aflossing van afgesloten leningen o/g nemen de langlopende leningen met ruim € 5,1 miljoen af. Nieuwe leningen o/g zijn in 2019 niet afgesloten.

Activa

De activa omvatten alle bezittingen van de gemeente. De activa worden onderverdeeld in vaste activa en vlottende activa.

Vaste activa zijn bezittingen van de gemeente die voor langere tijd dienstbaar zijn aan de bedrijfsvoering; in het algemeen kan worden gesteld dat indien de bezittingen voor langer dan 1 jaar dienstbaar zijn, deze als vaste activa worden beschouwd.

Het begrip vlottende activa wordt gehanteerd voor alle bezittingen van de gemeente welke over het algemeen korter dan 1 jaar dienstbaar zijn aan de bedrijfsvoering.

Vaste activa

Het verloopoverzicht van de vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Totaal vaste activa	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen / Aflissingen	Bijdragen voorz.	Bijdragen derden	Boekwaarde 31-12-2019
Immateriële vaste activa	15.415.561	213.343	589.870	0	0	15.039.035
Materiële vaste activa	112.689.696	11.133.803	5.453.572	597.241	1.702.417	116.070.268
Financiële vaste activa	14.062.957	75.000	16.901	0	0	14.121.057
	142.168.214	11.422.146	6.060.343	597.241	1.702.417	145.230.359
Voorziening i.v.m. waardevermindering	-1.722.866	0	0	-222.866		-1.500.000
	140.445.348	11.422.146	6.060.343	374.375	1.702.417	143.730.359

Hierna worden de afzonderlijke posten binnen de vaste activa inhoudelijk toegelicht. Voor een nadere specificatie van de vaste activa wordt ook verwezen naar de staat van investeringen.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben in z'n algemeenheid betrekking op kosten samenhangende met het sluiten van geldleningen, kosten voor onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief en bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Het verloopoverzicht van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen 2019	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2019
Kosten geldleningen en saldo van agio en disagio	0	0	0	0	0
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	41.028	133.343	38.372	0	135.999
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	15.374.533	80.000	551.498	0	14.903.036
	15.415.561	213.343	589.870	0	15.039.035

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

De gemeenteraad heeft in mei 2019 een besluit genomen over het vervolg van de ontwikkelingen inzake het Klaverblad Noordoost. Er wordt naar gestreefd om in dit gebied een zonnepark te realiseren. Ten behoeve van de planvorming is gewerkt met de methodiek 'Sinnetafel' (in Fryslân werken lokale en provinciale overheden sinds 2017 samen met andere partijen aan deze methodiek; kort gezegd werkt deze methodiek als

een snelkookpan waarbij alle stakeholders en belanghebbenden vroeg in het planproces en in een korte periode kansen en bedreigingen voor de ontwikkeling van een zonnepark in beeld brengen). De eindschets die is voortgekomen uit het project Sinnetafel, wordt voor de komende ontwikkelingen als startpunt gebruikt. In het te ontwikkelen bestemmingsplan moet voor het hele gebied Klaverblad Noordoost in ieder geval ruimte zijn voor bedrijventerrein (fasegewijze exploitatie), agrarisch gebied (gedeeltelijk natuur) en een zonnepark. Vanuit het door de raad beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet is in 2019 hiervoor een bedrag betaald van ruim € 133.000.

Bijdrage aan activa in eigendom van derden

Circa de helft van de boekwaarde per 31 december van de 'bijdragen aan activa in eigendom van derden' (€ 14,9 miljoen) bestaat uit de boekwaarde van het 'gemeentelijke sportcentrum'. De oorspronkelijke bijdrage in het gemeentelijke sportcentrum bedroeg € 9.215.000. Deze bijdrage wordt in 40 jaar annuïtair afgeschreven. De jaarlijkse annuïteit bedraagt € 469.044. Binnen dit bedrag is voor 2019 een bedrag aan afschrijvingen beschikbaar van € 281.044. Per 31 december 2019 bedraagt de boekwaarde nog bijna € 7.239.000.

Drie andere belangrijke onderdelen van deze post hebben betrekking op 'Uitbreiding Bornego College (€ 1.396.224), 'Nieuwbouw SBO' (€ 4.226.606) en 'Sportcomplex Nieuwehorne' € 1.651.173). Deze bijdragen worden hier verantwoord omdat de gemeente geen eigenaar is van de betreffende gebouwen, maar alleen een geldelijke bijdrage beschikbaar heeft gesteld voor de realisering van de uitbreiding/nieuwbouw.

De provincie Fryslân heeft zich ten doel gesteld om zoveel mogelijk provinciale bruggen aan te sluiten op glasvezel om die vervolgens op afstand te kunnen bedienen. De Hooivaartsbrug (gelegen in de oude N32) is nu nog in eigendom van de provincie, maar wordt op termijn mogelijk overgedragen aan de gemeente. Momenteel worden er al verkennende gesprekken gevoerd over een mogelijke overdracht. Parallel lopende aan die verkenning, doet zich de mogelijkheid nu echter voor om een glasvezelnetwerk aan te leggen om in de toekomst de Hooivaartsbrug ook op afstand te kunnen bedienen. De totale geraamde investeringskosten voor de aanleg van het glasvezelnetwerk zijn geraamd op € 594.000. De gemeentelijke bijdrage in dit provinciale project bedraagt € 160.000. In 2019 is hiervan de eerste termijn van 50% (€ 80.000) betaald.

Materiële vaste activa

Op grond van de verslaggevingvoorschriften dienen de (overige) materiële vaste activa te worden verbijzonderd naar materiële vaste activa met een economisch nut en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut. Een economisch nut kenmerkt zich door het feit dat een investering bijdraagt tot het verkrijgen van middelen, dan wel verhandelbaar is. Alle investeringen die niet aan deze omschrijving voldoen, zijn investeringen met een maatschappelijk nut. De verslaggevingregels schrijven daarnaast ook voor dat binnen de materiële vaste activa met een economisch nut de erfpachtgronden separaat worden benoemd. Daarnaast dient ook inzichtelijk te worden gemaakt voor welk bedrag aan investeringen met een economisch nut een heffing (riool- dan afvalstoffenheffing) kan worden geheven.

Het verloopoverzicht van de materiële vaste activa kan, rekening houdende met bovenstaande voorwaarden, als volgt worden weergegeven:

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2018	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdrage voorz.	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2019
Erfpachtgronden	42.525	0	0	0	0	42.525
Investeringen economisch nut	69.360.761	3.268.925	3.621.203	0	0	69.008.483
Investeringen economisch nut; heffingen	19.097.885	1.044.005	788.623	597.241	0	18.756.026
Investeringen maatschappelijk nut	24.188.524	6.820.873	1.043.746	0	1.702.417	28.263.234
Totaal van alle categorieën	112.689.696	11.133.803	5.453.572	597.241	1.702.417	116.070.268

Erfpachtgronden

De in de balans gepresenteerde materiële vaste activa bestaan naast 'reguliere' investeringen ook uit erfpachtgronden.

Erfpachtgronden	Boekwaarde 31-12-2018	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2019
Erfpachtgronden	42.525	0	0	0		42.525
	42.525	0	0	0	0	42.525

De volgende gronden zijn door de gemeente in erfpacht uitgegeven:

## Industrierrein 'Het Kanaal'	1.275 m ²
## Tjalleberd 'De Eide'	22 m ²

De totale waarde van de erfpachtgronden bedraagt per 31 december 2019 zoals blijkt uit bovenstaand verloopoverzicht € 42.525. De waardering per vierkante meter (ruim € 32) is daarmee ten opzichte van voorgaande jaren ongewijzigd.

Investeringen met een economisch nut

Het verloopoverzicht van de investeringen met een economisch nut, ziet er als volgt uit:

Investeringen economisch nut	Boekwaarde 31-12-2018	Investeringen en desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	8.873.421	9.903	1.136	0		8.882.188
Woonruimten	128.980	0	7.483	0	0	121.497
Bedrijfsgebouwen	57.393.796	88.238	2.811.652	0	0	54.670.382
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	-11.428	11.428	0	0		0
Vervoermiddelen	773.758	963.328	185.922	0		1.551.163
Machines, apparaten en installaties	1.996.263	825.601	532.377	0		2.289.487
Overige materiële vaste activa	205.972	1.370.427	82.633	0		1.493.766
	69.360.761	3.268.925	3.621.203	0	0	69.008.483

Gronden en terreinen

Tot de gronden en terreinen behoren onder andere de gronden voor schoolgebouwen, begraafplaatsen, gemeentelijke grondbank en overige gemeentelijke eigendommen. In beginsel wordt op gronden en terreinen niet afgeschreven. Alleen op de grond "uitbreiding begraafplaats Schoterhof" wordt afgeschreven.

Woonruimten

De gemeente heeft een aantal woonruimten in eigendom.

In het kader van het project 'Heerenveen beter bereikbaar' (HBB) is ten oosten van de A32 in 2017 een viertal panden (met ondergrond) aangeschaft. Aangezien de hiermee

gepaard gaande kosten volledig worden gefinancierd vanuit de provinciale subsidie in het kader van de Investeringsagenda Drachten – Heerenveen, vindt de waardering van deze panden plaats tegen € 1.

Bedrijfsgebouwen

Hiertoe behoren onder meer de gebouwen voor huisvesting van de gemeentelijke organisatie (personeel en materieel), het Posthuis, het museum Willem van Haren, de Heerenveense School, (voormalige) schoolgebouwen, multifunctionele centra, sportaccommodaties, de parkeergarage op het Geert Willigensplein en gebouwen waar bedrijfsmatige activiteiten plaatsvinden.

De belangrijkste investeringen die in het boekjaar 2019 zijn gedaan:

# Uitbreiding gemeentewerf	€ 20.000
# IHP; onvoorzien en spoedaanvragen onderwijs	€ 52.000

Vervoermiddelen

De post vervoermiddelen betreft voornamelijk het materieel van de afdeling Realisatie en Wijkbeheer. De investering heeft betrekking op de aanschaf van tractoren, (bestel)auto's en pick-up trucks. In 2019 is ook geïnvesteerd in een drietal 100%-elektrische voertuigen. Met een actieradius tot 135 kilometer en een laadvermogen tot 1.200 kilogram zijn deze voertuigen uitermate geschikt voor Heerenveen. Daarbij past de investering in deze voertuigen uitstekend in het streven naar duurzaamheid: de gemeente Heerenveen streeft er naar in 2050 volledig energieneutraal te zijn en geen afval meer te hebben.

Machines, apparaten en installaties

Hiertoe behoren onder meer de computers en installaties van het gemeentelijk apparaat, het Posthuis, de parkeergarage op het Geert Willigensplein en de parkeerautomaten en het materieel van de afdeling Wijkbeheer. De belangrijkste investeringen in 2019 hadden betrekking op de kosten samenhangende met de investeringen in hard- en software (€ 428.000) en de aanschaf van vier natstrooiers voor achter een tractor (€ 114.000). Voor een transparante en begrijpelijke onderbouwing van de benodigde financiële middelen is het ICT-investeringsplan recent herzien. Conform dit plan (looptijd 2019-2023) worden met name in 2019 en 2022 aanzienlijke investeringen in systeemsoftware en kantoorautomatisering gedaan.

Overige materiële vaste activa

Deze activa omvatten voornamelijk de aanschaf van software en multifunctionals en de hulpmiddelen in het kader van 'voorzieningen gehandicapten'.

De investeringen die hierop in 2019 zijn verantwoord, hebben met name betrekking op de aanschaf van gymnastiekinventaris (€ 613.000) en de investering in een glasvezelnetwerk (€ 647.000). Snel internet wordt voor iedereen steeds belangrijker. Uit een inventarisatie van de provincie Fryslân blijkt dat veel buitengebieden van de gemeente Heerenveen nog een verouderd kopernetwerk hebben. De gemeente Heerenveen vindt het realiseren van snel internet, bijvoorbeeld via glasvezel van groot belang. In de eerste helft van 2020 zal worden gestart met het aansluiten van de huishoudens in Heerenveen. Glasvezel in het buitengebied is voor de leefbaarheid van het buitengebied ook van belang. De aanleg van het glasvezelnetwerk daar geschiedt samen met de gemeente De Fryske Marren. In 2019 is daarvoor een tweetal bijdragen betaald.

Investerings met een economisch nut; heffingen

Het verloopoverzicht van de investeringen met een economisch nut waarvoor heffingen kunnen worden geheven, ziet er als volgt uit:

Investerings economisch nut; heffingen	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdrage verv. voorz.	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2019
Riolering en afvalstoffen	19.097.885	1.044.005	788.623	597.241	0	18.756.026
	19.097.885	1.044.005	788.623	597.241	0	18.756.026

De investeringen zoals die in 2019 voor dit onderdeel zijn verricht, hebben betrekking op 'investerings in riolering' (€ 250.000), uitbreiding van het rioleringsstelsel (€ 184.834) en vervangingsinvesteringen voor riolering (€ 597.241). Deze laatste categorie wordt volledig gefinancierd vanuit de hiervoor getroffen voorziening.

Het bovenstaande kan gespecificeerd als volgt worden weergegeven:

Riolering en afvalstoffen	Investerings	Bijdrage derden	Bijdrage voorziening	Netto investering
Vervangingsinvesteringen riolering	597.241	0	597.241	0
Investerings riolering	261.930	0		261.930
Uitbreiding rioleringsstelsel	184.834	0	0	184.834
	1.044.005	0	597.241	446.764

Investerings met een maatschappelijk nut

Het verloopoverzicht van de investeringen met een maatschappelijk nut, ziet er als volgt uit:

Investerings maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	22.100	0	0	0	0	22.100
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	24.005.981	6.820.873	1.016.172	0	1.702.417	28.108.265
Machines, apparaten en installaties	160.443	0	27.574	0	0	132.869
	24.188.524	6.820.873	1.043.746	0	1.702.417	28.263.234

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

De in het boekjaar 2019 gedane investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken met een maatschappelijk nut hebben met name betrekking op:

# Herinrichting Meyerweg De Knipe	€ 402.000
# 'Heerenveen Beter Bereikbaar'; verbeteringen A32	- 1.401.000
# Verhardingen wegen	- 1.348.000
# Bruggen en oevers	- 2.079.000
# Herinrichting 'Sinnebuorren' Akkrum	- 1.082.000
# Herstel groenstructuur Skoatterwâld	- 310.000

Heerenveen Beter Bereikbaar (€ 1.401.000)

Het aantal verkeersbewegingen op de A32 gaat de komende jaren fors toenemen. Als hierop niet wordt ingegrepen, zullen de problemen die nu al af en toe ontstaan toenemen. De gemeente Heerenveen, de provincie Fryslân en Rijkswaterstaat pakken de

afritten aan door een turbotrondte aan te leggen op de vijver aan de oostkant van de A32. Deze rondte moet de in de toekomst verwachte verkeersstromen eenvoudig kunnen afhandelen. De turbotrondte wordt zo dicht mogelijk tegen de snelweg gebouwd om overlast voor omliggende bedrijven en woningen te beperken. Voor verkeer uit de richting van Leeuwarden verandert er weinig, al komen hier wel meer voorsorteerstroken. Het

definitief ontwerp gaat uit van een betere bereikbaarheid van Heerenveen, die de stad zo min mogelijk belast. Bestaande aansluitingen worden geoptimaliseerd en er komt zo weinig mogelijk nieuw asfalt. Op 17 juli 2018 heeft de gemeenteraad van Heerenveen haar akkoord gegeven op het definitief ontwerp voor de op- en afritten van de A32 bij Heerenveen centrum en Oranjewoud en de wegen naar deze op- en afritten (K.R. Poststraat en Oranje Nassaulaan).

Het project is onderdeel van de investeringsagenda van Heerenveen.

Nadat Provinciale Staten medio 2012 besloten te stoppen met de ontwikkelingsvoorbereiding van de spoorlijn Heerenveen-Drachten-Groningen, is er in samenwerking met de gemeente Smallingerland door de gemeente Heerenveen gewerkt aan een nieuwe versie van de samenwerkingsagenda. Aan de nieuwe samenwerkingsagenda zijn concrete investeringen gekoppeld om alsnog de bereikbaarheid en sociaal economische structuur van Drachten en Heerenveen te verbeteren. Op de Investeringsagenda Drachten Heerenveen (vastgesteld medio 2013) staan daarom voor beide gemeenten in totaal 16 projecten rond infrastructuur, spoor, economie, duurzaamheid en recreatie & toerisme. Naast een verbeterde bereikbaarheid en sociaal economische structuur kent iedere samenwerkingsagenda nog een aantal speerpunten. In Heerenveen zijn belangrijke thema's: sport en zorg economie; logistiek en metaal; nieuwe energie (kernbegrip duurzaamheid); toerisme en cultuur(historie). Voor de gemeente Heerenveen zijn de 8 volgende projecten in de investeringsagenda opgenomen:

Heerenveen	provinsje fryslân provincie fryslân
Heerenveen beter bereikbaar (aansluitingen A32)	
Sportstad Buiten (incl. skeelerpiste)	
Herinrichting terrein Thialf	
Overweg Rotstergaastweg	
Herinrichting Molenplein	
Verbetering busstation Heerenveen	
Verbeteren bereikbaarheid IBF	
Elders: Zwolle-Herfte	

In het kader van "Heerenveen beter bereikbaar" (HBB) is in 2019 zoals hiervoor reeds is weergegeven voor een bedrag van ruim € 1,4 miljoen aan kosten gemaakt. Deze kosten worden volledig gedekt uit de provinciale subsidie.

Verhardingen wegen (€ 1.348.000)

In het 'Onderhoudsplan Verhardingen' maakt de gemeente Heerenveen bekend welke wegen er jaarlijks – in dit geval 2019 - worden aangepakt. Naast de vermelding van grote projecten wordt ook aangegeven welk regulier groot onderhoud wordt uitgevoerd. Hierbij worden wegen grondig opgeknapt en worden desgewenst verbeteringen en aanpassingen doorgevoerd. De totale kosten die met dit onderhoud gepaard zijn gegaan, bedroegen in 2019 € 1.348.000.

Bruggen en oevers (€ 2.079.000)

De gemeente Heerenveen heeft een goed en actueel beeld van de stand van zaken van het onderhoud en de kwaliteit van de aanwezige bruggen (181 stuks) en oevers (bijna 34 km.). Bij het onderhoud daarvan wordt er vooral ook naar gekeken hoe ze voor de toekomst op een vooraf vastgesteld kwaliteitsniveau blijven. Er wordt derhalve 'bewust beheer' toegepast. Gekozen is voor een niveau dat veilig is en verval voorkomt. Op grond van meerjarenplannen is in 2019 voor een bedrag van ruim € 2 miljoen uitgevoerd.

In 2019 zijn de Zijlroedebrug (in de Syl over de Nesker Sylroede) en de Boarnebrug (in de Kleasterwei en over de Boarn) volledig gerenoveerd. Stalen onderdelen zijn hierbij opnieuw geconserveerd. Beide bruggen zijn daarbij helemaal gedemonteerd en voor renovatie naar een werkplaats gebracht. Op beide bruggen is tevens een nieuwe slijtlaag aangebracht en zijn de aandrijvingen gecontroleerd en zo nodig (deels) vervangen. De kosten die hiermee gepaard zijn gegaan bedroegen € 969.000.

Herstructurering 'Sinnebuorren' Akkrum (€ 1.082.000)

Op 23 maart 2015 heeft de gemeenteraad het beeldkwaliteitsplan 'Herontwikkeling Akkrum Sinnebuorren' vastgesteld. De 'Sinnebuorren' is het hart van het buurtje tussen de Trigreppeel en de Ulbe Twijnstrawei aan de zuidwestzijde van Akkrum. Conform het beeldkwaliteitsplan is in veel straten in dit gebied de riolering vervangen en is de straat heringericht. Het project Sinnebuorren is ontwikkeld in samenwerking tussen woningcorporatie Elkien en de gemeente Heerenveen. Eind 2019 is de laatste fase van dit plan in gegaan. De in 2019 gemaakte kosten hebben voor een belangrijk deel betrekking

op de kosten samenhangende met de rioolrenovatie en het kadeherstel van het straatje de Trigrepel: € 867.000.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan per ultimo december uit:

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings en desinvesteringen	Afschrijvingen / Aflissingen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	13.781.058				13.781.058
Voorziening 'kapitaalverstrekking deelnemingen' ¹⁾	-1.722.866	0		222.866	-1.500.000
Overige langlopende leningen	180.126	75.000	16.901		238.225
Overige uitzettingen > 1 jaar	101.774				101.774
	12.340.091	75.000	16.901	222.866	12.621.057

Deze posten kunnen als volgt verder worden onderverdeeld:

Specificatie financiële vaste activa	Percentage	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging	Vrijval	Afschrijving / Aflissing	Boekwaarde 31-12-2019
<u>Kap.verstr. deelnemingen</u>						
Participatie Thialf	100%	1.500.000				1.500.000
Voorziening participatie Thialf		-1.500.000				-1.500.000
Gemeentelijk Sportcentrum	100%	18.000				18.000
Sportstad Heerenveen	50%	11.900.000				11.900.000
Voorziening Sportstad Heerenveen		-222.866		222.866		0
IJshockeyhal Thialf Heerenveen	100%	18.000				18.000
Particip.maatsch.it Heerenveen	100%					0
Afvalsturing Friesland		54.454				54.454
Bank Nederl. Gemeenten (BNG)		150.144				150.144
Kapitaalverstr. participatiemij		0				0
Aandelen Afvalsturing Friesland NV		15.882				15.882
Kredietbank Nederland		0				0
Fryslân Miljeu		124.578				124.578
		12.058.192	0	222.866	0	12.281.058
<u>Leningen deelnemingen</u>						
Leningen deelnemingen		0	0	0	0	0
<u>Overige langlopende leningen</u>						
Hypothecaire geldl. ambtenaren		180.126			16.901	163.225
Lening vrouwenvoetbal			75.000			75.000
		180.126	75.000	0	16.901	238.225
<u>Overige uitz. lpt. >1 jr.</u>						
Obligaties St. Samenwerk		26.774				26.774
Effecten grootboek nationale schuld		75.000				75.000
		101.774	0	0	0	101.774
		12.340.092	75.000	222.866	16.901	12.621.057

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

In verband met een mogelijk risico van oninbaarheid is ten behoeve van deze balanspost een voorziening getroffen van € 1.500.000 inzake 'Thialf'. Op grond van de verslaggevingsvoorschriften wordt deze voorziening voor wat betreft de presentatie in de balans in mindering gebracht op het activum.

Dezelfde situatie deed zich voorgaande jaren nog voor bij de deelneming in Sportstad Heerenveen. Hier was een voorziening voor getroffen van bijna € 222.900. De geconsolideerde balanspositie van Sportstad Heerenveen is echter inmiddels dusdanig van aard, dat de getroffen voorziening in 2019 kon vrijvallen.

Overige langlopende geldleningen u/g

Hypothecaire geldleningen ambtenaren

Sinds 2007 is het verstrekken van gemeentelijke hypotheekleningen aan ambtelijk personeel niet meer toegestaan. Aan (extra) aflossingen van de annuïtaire hypothecaire geldleningen is in 2019 een bedrag ontvangen van € 16.900 (2018: € 19.050). Aan berekende rente is een bedrag ontvangen van € 6.305 (2018: € 6.972). De rentevergoeding die de gemeente Heerenveen op deze leningen ontvangt bedraagt 3,5%. Eind 2019 hebben 8 personen nog een hypotheek (totaal € 163.225) bij de gemeente Heerenveen. De komende jaren zal deze post langzaam verder afnemen.

Lening vrouwenvoetbal

Eind april 2019 werd de noodklok geluid door de Stichting Vrouwenvoetbal Heerenveen: er zou een einde komen aan het vrouwenvoetbal op het hoogste niveau. De stichting kreeg de begroting voor het seizoen 2019/2020 niet rond. Om te voorkomen dat het vrouwenteam zich terug moest trekken, is er vervolgens overleg geweest tussen SC Heerenveen, de KNVB, Sport Fryslân, de gemeente Heerenveen en het bestuur van de stichting; uit dit overleg bleek dat er voldoende perspectief bestaat voor het vrouwenvoetbal in Heerenveen. De bovenstaande partners hebben uitgesproken zich langjarig aan het vrouwenvoetbal te willen verbinden. Men wil bijdragen aan het voortbestaan als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan: er moet een stevig financieel, juridisch en organisatorisch fundament moet komen te liggen, waarop het vrouwenvoetbal verder kan. Om alle toezeggingen en gestelde voorwaarden in een formele structuur vast te kunnen leggen is een kwartiermaker aangesteld en zullen nieuwe bestuursleden worden aangetrokken. Met het oprichten van een nieuwe stichting Vrouwenvoetbal Heerenveen kunnen volgende stappen worden gezet om het vrouwenvoetbal op eredivisieniveau in Heerenveen een goede doorstart te laten maken. Om vlot te kunnen handelen en verdere afspraken te maken, is er eerst een interim-bestuur aangesteld voor de stichting. Dit tijdelijke bestuur heeft als taak het realiseren van een soepele overgang naar een nieuwe situatie. Tevens draagt dit bestuur zorg voor een warme overdracht. Het vormen van een nieuwe stichting was een van de voorwaarden voor het verstrekken van een bijdrage van de KNVB en de betaald voetbalorganisatie SC Heerenveen. De gemeenteraad heeft op 20 mei groen licht gegeven voor het beschikbaar stellen van een bijdrage van maximaal € 150.000. Een eerste voorschot van 50% hierop (€ 75.000) is in september uitbetaald.

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jr.

In verband met de liquidatie van Stichting Samenwerk jaren geleden zijn de in het bezit van de stichting zijnde obligaties destijds overgedragen aan de gemeente Heerenveen. De nominale waarde van deze obligaties bedraagt € 26.774. De slotkoers per 31 december 2019 bedraagt € 33.433 (2018: € 35.355).

De gemeente Heerenveen beschikt vanuit het verleden eveneens nog over zogenaamde effecten grootboek nationale schuld. De waarde van deze effecten fluctueert vrij sterk en is na een daling in 2017 in 2018 weer aanzienlijk in waarde toegenomen. In 2019 heeft de koers zich gestabiliseerd. De waarde per 31 december 2019 bedraagt € 437.664 (2018: € 437.908).

De effecten zijn in de balans gewaardeerd tegen de aanschafwaarde van € 75.000.

Resumerend kan het volgende overzicht worden opgemaakt:

Specificatie uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	Nominale waarde	Aanschafwaarde	Slotkoers				Marktwaaarde 31-12-2018	Marktwaaarde 31-12-2019
			31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019		
Obligaties St. Samenwerk 7,5%	26.774	26.774	147,56%	138,43%	132,05%	124,87%	35.355	33.433
Effecten grootboek nationale schuld 2,5%	148.273	75.000	251,02%	204,25%	276,16%	276,00%	409.470	409.233
Effecten grootboek nationale schuld 3%	8.576		258,39%	245,31%	331,59%	331,50%	28.439	28.431
Totaal	183.623	101.774					473.264	471.096
Resultaat 2019								-2.167
Stille reserve per ultimo 2019								369.322

	Marktwaaarde			
	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019
Obligaties St. Samenwerk 7,5%	39.508	37.063	35.355	33.433
Effecten grootboek nationale schuld 2,5%	372.194	302.847	409.470	409.233
Effecten grootboek nationale schuld 3%	22.161	21.039	28.439	28.431
	433.862	360.949	473.264	471.096
Resultaat	131.934	-72.913	112.314	-2.167

Aangezien de waardering van deze post plaats vindt tegen de aanschafwaarde, is er hier sprake van een zogenaamde 'stille reserve'. De 'stille reserve' bedraagt per ultimo 2019 circa € 369.000.

Vlottende activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Voorraden	Boekwaarde 31-12-2018	Lasten	Baten	Resultaat	Boekwaarde 31-12-2019
Bouwgronden in exploitatie	25.124.192	3.235.143	11.817.089	125.473	16.667.720
Gereed product en handelsgoederen	9.190	3.446	0	0	12.636
	25.133.383	3.238.589	11.817.089	125.473	16.680.356

Bouwgrond in exploitatie

De boekwaarde van de diverse in exploitatie genomen complexen is in het afgelopen verantwoordingsjaar met bijna € 8,5 miljoen gedaald. Deze daling wordt met name veroorzaakt door verkopen binnen de beide complexen van 'Skoatterwâld' (woningen; € 5 miljoen) en het IBF II (bedrijven; € 5,2 miljoen). Voor deze complexen zijn ook de meeste kosten gemaakt (respectievelijk € 2,1 miljoen en € 360.000).

In onderstaande tabel wordt het één en ander gespecificeerd per complex weergegeven:

Bouwgrond in exploitatie; wonen	Boekwaarde 31-12-2018	Uitgaven	Inkomsten	Voorziening	Resultaat	Boekwaarde 31-12-2019
Tjalleberd - De Eide	812.328	62.283	263.846	-18.000	18.000	628.765
Heidemeeer	-85.678	64.210	5	-362.000	21.473	0
De Fjilden Nieuwehome	259.288	110.217	0	-333.000	333.000	702.505
Fedde Schurerplein	551.623	13.616	0			565.239
Schoollocaties Jubbega	353.535	60.552	0	90.000	-90.000	324.087
Tellegebied	19.099	350.695	1.080.000		20.000	-690.206
Haskerdijken	146.862	5.831	0	-3.000	3.000	155.693
Skoatterwâld fase 1 en 2	3.783.219	768.960	1.257.561	538.000	-538.000	2.756.618
Skoatterwâld fase 3	12.516.785	1.313.955	3.752.730	406.000	-406.000	9.672.011
	18.357.060	2.750.319	6.354.141	318.000	-638.527	14.114.710
Bouwgrond in exploitatie; werken						
Heerenveen Oost Stadiongebied	3.068.416	82.651	0	526.000	-526.000	2.625.067
De Kavels	644.667	23.220	71.400			596.487
IBF II	3.053.196	360.194	5.155.695		1.240.000	-502.305
Spikerboor Zuid	854	18.759	235.852		50.000	-166.239
	6.767.132	484.825	5.462.947	526.000	764.000	2.553.009
	25.124.192	3.235.143	11.817.089	844.000	125.473	16.667.720

Zoals blijkt uit het bovenstaande overzicht bedraagt de boekwaarde van de complexen die in ontwikkeling zijn € 16,7 miljoen per 31 december 2019. Rekening houdend met de nog te maken kosten en de te verwachten opbrengsten kunnen de diverse complexen op termijn worden afgesloten met een voordelig resultaat van circa € 2,1 miljoen (gebaseerd op de netto-contante waarde). Ten opzichte van voorgaand jaar is de verwachte eindopbrengst daarmee bijna € 2 ton hoger.

Boekwaarden zonder aftrek van voorzieningen

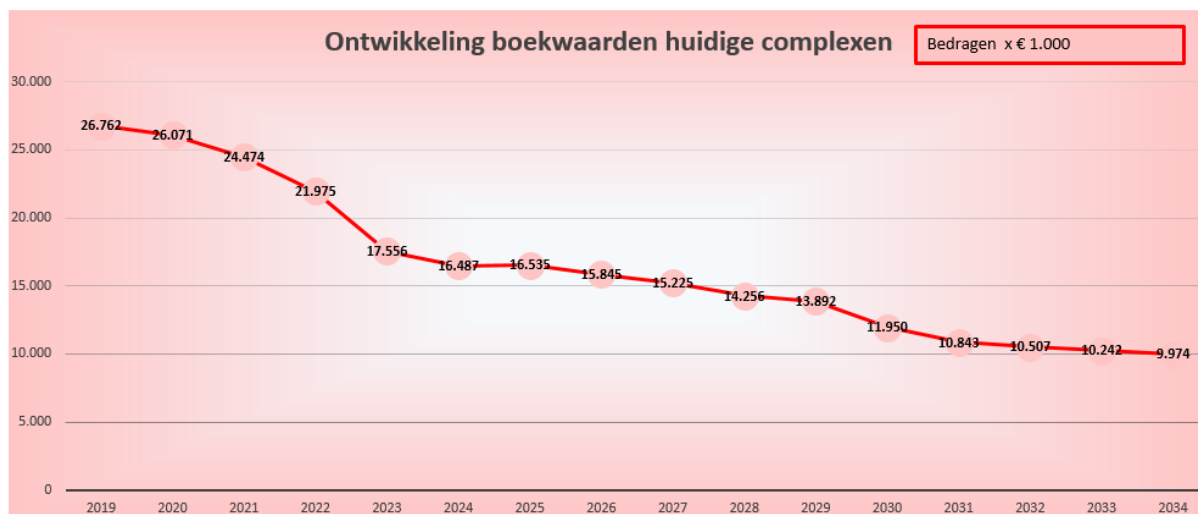
Indien in de presentatie de boekwaarde van de complexen wordt getoond zonder rekening te houden met de getroffen voorzieningen, dan bedraagt de boekwaarde van alle complexen tezamen per ultimo 2019 € 26.762.248 (inclusief winstneming 2019 ad € 969.473). Naar verwachting neemt de boekwaarde van de huidige complexen de komende jaren in snel tempo af. Met name in de jaren 2021 tot en met 2024 zal deze boekwaarde, als gevolg van opbrengsten die naar verwachting aanzienlijk hoger zullen zijn dan de daar tegen over staande kosten, sterk dalen.

In tabelvorm kunnen de geprognosticeerde baten en lasten (hierbij rekening houdende met inflatie en rentetoerekening) als volgt worden weergegeven:

	Boekwaarde per 1-1	Kosten	Opbrengsten	Inflatie/rente
2020	26.762	5.482	-6.731	558
2021	26.071	3.685	-5.817	534
2022	24.474	3.926	-6.939	514
2023	21.975	3.139	-7.902	344
2024	17.556	2.751	-4.237	417
2025	16.487	3.142	-3.599	505
2026	16.535	2.479	-3.637	468

(bedragen x € 1.000)

Op basis hiervan kan het verloop grafisch als volgt worden weergegeven:

Toekomstperspectief

Ten aanzien van het op termijn te verwachten resultaat wordt de kanttekening geplaatst dat het behalen van dit resultaat voor een belangrijk deel afhankelijk is van economische factoren. Indien het 'economische tij tegen zit', kan dit enerzijds leiden tot een stijging van de nog te maken kosten en anderzijds tot een stagnatie van de verkopen en/of

lagere verkoopopbrengsten. Een stagnatie in de verkopen leidt in het algemeen tot een drukkend effect op de winstgevendheid van de complexen.

Bouwgrond in exploitatie; wonen	Boekwaarde	Nog te maken kosten	Nog te realiseren baten	Verwacht eind- resultaat NCW	1)
	31-12-2019				
Tjalleberd - De Eide	628.765	1.171.000	1.438.000		
De Fjilden Nieuwehorne	702.505	1.634.000	1.650.000		
Fedde Schurerplein	565.239	830.000	1.559.000	138.000	
Schoollocaties Jubbega	324.087	262.000	577.000		
Tellegebied	-690.206	739.000	70.000	19.000	
Haskerdijken	155.693	162.000	311.000		
Skoatterwâld fase 1 en 2	2.756.618	9.422.000	11.834.000		
Skoatterwâld fase 3	9.672.011	16.921.000	25.726.000		
	14.114.710	31.141.000	43.165.000	157.000	
Bouwgrond in exploitatie; werken					
Heerenveen Oost Stadiongebied	2.625.067	3.571.000	5.674.000		
De Kavels	596.487	235.000	1.096.000	226.000	
IBF II	-502.305	7.023.000	8.215.000	1.388.000	
Spikerboor Zuid	-166.239	242.000	455.000	339.000	
	2.553.009	11.071.000	15.440.000	1.953.000	
	16.667.720	42.212.000	58.605.000	2.110.000	

1) Netto-contante waarde

Ondanks een uitstekend verlopen boekjaar 2019, is de verwachting dat een aantal grondcomplexen uiteindelijk met een nadelig resultaat zal moeten worden afgesloten. Op grond van de verslaggevingsvoorschriften is voor die gevallen een voorziening getroffen ter grootte van het verwachte 'verlies' van circa € 11 miljoen.

Een overzicht van alle complexen waarvoor per 31 december een voorziening is getroffen kan als volgt worden weergegeven:

Voorzieningen grondexploitaties	Stand 31-12-2018	Toevoeging	Vrijval	Stand 31-12-2019
Tjalleberd - De Eide	1.368.000		18.000	1.350.000
Heidemeer	362.000		362.000	0
De Fjilden Nieuwehorne	3.157.000		333.000	2.824.000
Schoollocaties Jubbega		90.000		90.000
Haskerdijken	160.000		3.000	157.000
Skoatterwâld fase 1 en 2	637.000	538.000		1.175.000
Skoatterwâld fase 3	3.554.000	406.000		3.960.000
Heerenveen Oost Stadiongebied	982.000	526.000		1.508.000
	10.220.000	1.560.000	716.000	11.064.000

Ten opzichte van het voorgaande verslagjaar is de stand van de getroffen voorzieningen toegenomen met bijna € 8,5 ton.

Voor een verdere toelichting per complex word verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Gereed product en handelsgoederen

De per 31 december 2019 aanwezige voorraden van het 'Posthuis' zijn verantwoord onder de overige grond- en hulpstoffen.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van maximaal één jaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Vorderingen	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Openbare lichamen	7.864.985	8.829.043
Schatkistbankieren	16.769.148	18.962.793
Rek.courant met niet-financiële instellingen	0	0
Overige vorderingen	15.703.463	10.800.256
	40.337.596	38.592.092
Af: voorziening voor mogelijke oninbaarheid	-3.057.503	-2.616.104
	37.280.093	35.975.988

Vorderingen op openbare lichamen

BTW-Compensatiefonds

Binnen de post vorderingen 'Openbare lichamen' is onder andere de vordering op het BTW-Compensatiefonds opgenomen (het hiermee gepaard gaande bedrag bedraagt voor het verantwoordingsjaar 2019 € 7,7 miljoen (2018: € 7,4 miljoen).

Op 1 januari 2003 is het BTW-compensatiefonds (BCF) ingevoerd om de afweging tussen zelf werkzaamheden uitvoeren binnen de publieke sector of uitbesteden aan private partijen niet te laten verstoren doordat de ene vorm wel is vrijgesteld (interne uitvoering) van BTW en de andere vorm (uitbesteding) niet. Uit het BCF krijgen

gemeenten, provincies en kaderwetgebieden in beginsel compensatie voor de BTW die zij hebben betaald aan private partijen voor de uitvoering van overheidstaken.

Caparis

De huidige samenwerkingsvorm van Caparis NV en de GR SW Fryslân, ten behoeve van de uitvoering van de Wsw en sinds 2015 ook de Participatiewet, voldoet niet meer aan de verwachtingen. Deze is complex en stelt zowel Caparis als de gemeenten niet meer voldoende in staat om invulling te geven aan ieders betrokkenheid.

Bij alle gemeenten bestaat daarom de behoefte om de samenwerking te vereenvoudigen en om elkaar de ruimte te bieden voor een eigen gemeentelijke invulling. Vier gemeenten, waaronder Heerenveen, hebben aangegeven als eigenaar de verantwoordelijkheid voor en de directe zeggenschap over het 'nieuwe' Caparis te willen versterken. De overige vier gemeenten hebben aangegeven niet langer eigenaar te willen blijven, maar wel diensten bij Caparis te willen blijven afnemen.

Op grond van het vorenstaande is de NV met acht aandeelhouders omgevormd tot een NV met vier aandeelhouders. Door de veranderingen moest het eigen vermogen tussen de acht aandeelhouders worden verrekend. Daarbij moest er wel voor worden gezorgd dat de nieuwe NV een toekomstbestendig perspectief werd geboden; hierbij hoort uiteraard ook een gezond weerstandsvermogen. Hiertoe is een financiële afrekening opgesteld; de zogenaamde Fair Deal. De afrekening neemt als vertrekpunt het op peildatum 31 december 2018 aanwezige eigen vermogen bij Caparis NV van bijna € 17 miljoen. Het noodzakelijk weerstandsvermogen van de nieuwe NV is berekend op bijna € 10 miljoen, zodat het verschil van circa € 7 wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders. Voor de gemeente Heerenveen betekent dit dat er een bedrag vanuit de eindafrekening wordt uitgekeerd van € 1.072.956.

Recapitulerend kan de specificatie van deze post als volgt worden weergegeven:

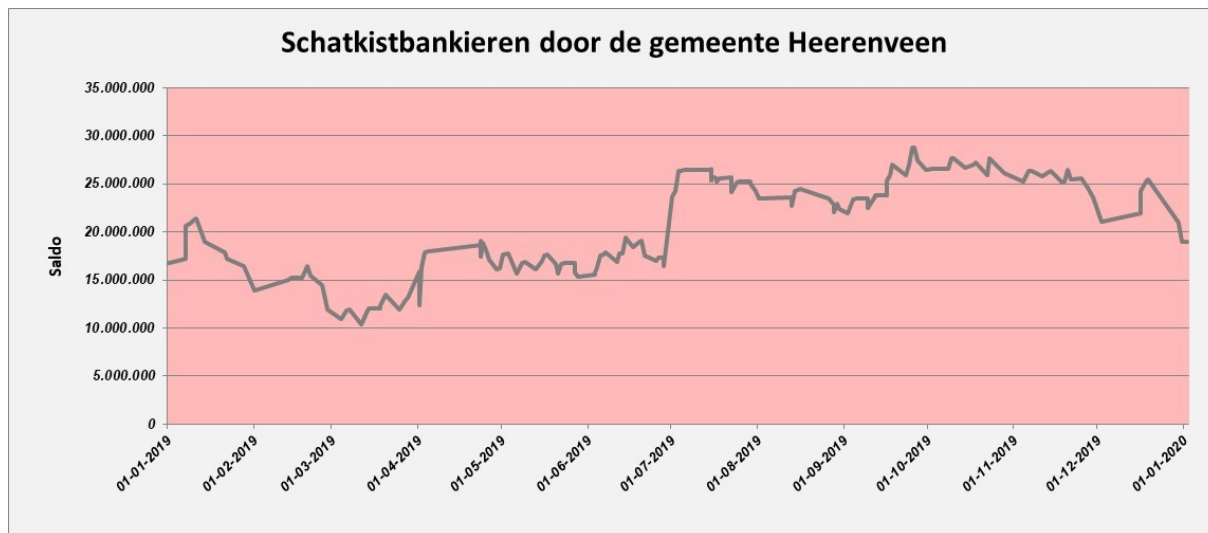
Openbare lichamen	Specificatie 31-12-2019
BTW-Compensatiefonds	7.659.223
Caparis (GR)	1.072.956
Overig	96.864
	8.829.043

Schatkistbankieren

Decentrale overheden - waaronder dus gemeenten - zijn verplicht alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak (en die in het verleden daarom op een bank- of spaarrekening stonden) in de schatkist aan te houden. Het is niet toegestaan om middelen aan te houden op een rekening-courant of spaarrekening bij private partijen zoals een bank. Ook het uitzetten van middelen door te beleggen is niet toegestaan. Een belangrijke uitzondering op de hoofdregel dat alle middelen in de schatkist moeten worden aangehouden, is het drempelbedrag dat buiten de schatkist mag blijven. Daarnaast vallen middelen die vanuit de publieke taak worden aangehouden bij derden ook niet onder schatkistbankieren. Het gaat dan bijvoorbeeld om onderpand of derdengelden (zoals in het kader van schuldhelpverlening). De verplichting tot schatkistbankieren is eind 2013 ingegaan.

Ultimo 2015 bedroeg het saldo van de vordering in het kader van schatkistbankieren bijna € 550.000. In de jaren daarna is dit saldo – met name ook als gevolg van het financiële herstel van de gemeente Heerenveen – sterk gestegen.

Het verloop van het saldo van schatkistbankieren gedurende het verantwoordingsjaar 2019 was als volgt:

Om er voor te zorgen dat de gemeente Heerenveen altijd voldoet aan de wet- en regelgeving omtrent het schatkistbankieren, is er met de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) een overeenkomst afgesloten dat alle liquide middelen boven de € 1 miljoen, automatisch dagelijks worden afgeroomd ten gunste van het schatkistbankieren. Een overschrijding van het drempelbedrag heeft dan ook niet plaats gevonden:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	1.151			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	718	858	773	775
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	432	293	378	376
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	153.458			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	153.458			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag	1.151			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	64.664	78.047	71.098	71.297
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	718	858	773	775

Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen

De gemeente heeft in 2006 aan het International Business Park Friesland CV een kredietfaciliteit ter beschikking gesteld. De kredietfaciliteit bestaat in de eerste plaats uit een krediet in rekening-courant. In plaats van het krediet in rekening-courant kunnen in onderling overleg door de gemeente aan het IBF leningen worden verstrekt; één en ander met inachtneming van de kredietlimiet. Tot en met 2017 is alleen krediet verstrekt in rekening-courant. Per 31 december 2017 bedroeg de stand van de rekening-courant verhouding € 449.502. Er was tot op dat moment sprake van een 'tegoed' van de gemeente Heerenveen. Sinds 2018 is er echter sprake van een 'schuld'. Per 31 december 2018 bedroeg deze 'schuld' € 908.000. In 2019 is dit teruggelopen en uiteindelijk uitgekomen op € 476.000. Op basis van de verslaggevingsvoorschriften zijn deze beide bedragen opgenomen onder de kortlopende schulden.

Overige vorderingen

Binnen de post 'Overige vorderingen' zijn onder andere de volgende posten verantwoord:

Overige vorderingen	Specificatie 31-12-2019
Debiteuren algemeen	1.431.944
Debiteuren precariobelasting	3.361.228
Debiteuren gemeentelijke belastingen	1.318.807 1)
Debiteuren toeristenbelasting	115.000
Vorderingen werk en inkomen (bijstandsgerechtigden)	863.498 1)
Vordering besluit bijstandverlening zelfstandigen	562.690 1)
Nedvang; nog te ontvangen 3e en 4 ^e kwartaal 2018	311.800
Overig	219.185
	8.184.153
Voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid	2.616.104
	10.800.256

- 1) Bij de uitkeringsdebiteuren is per balansdatum sprake van een vordering met een bruto waarde van circa € 3,8 miljoen. Dit bedrag weerspiegelt vorderingen uit 2019 en ouder. Landelijke ervaringscijfers wijzen uit dat circa een derde deel daadwerkelijk kan worden geïnd. Daarom wordt van de € 3,8 miljoen bijna € 2,4 miljoen voorzien voor dubieuze debiteuren. Conform voorgaande jaren zijn de uitkeringsdebiteuren daarom voor de nettowaarde (in casu € 1.426.187) in de balans opgenomen.

Voor de debiteuren gemeentelijke belastingen wordt rekening gehouden met een mogelijke oninbaarheid van € 111.000.

Een verdere gedetailleerde specificatie van de vorderingen is aanwezig bij de diverse afdelingen.

Voor een viertal 'debiteurengroepen' wordt - indien noodzakelijk - een voorziening voor mogelijke oninbaarheid getroffen. Het betreft hier de volgende groepen van debiteuren:

- # naheffingen betaald parkeren,
- # gemeentelijke belastingen en rechten,
- # cliënten werk en inkomen,
- # overige vorderingen.

Per balansdatum is de volgende voorziening voor mogelijke oninbaarheid getroffen:

Voorziening dubieuze debiteuren	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Dubieuze debiteuren naheffing betaald parkeren	0	0
Dubieuze debiteuren gemeentelijke belastingen	100.000	111.000
Dubieuze debiteuren werk en inkomen	2.854.503	2.388.104
Dubieuze debiteuren algemeen	103.000	117.000
	3.057.503	2.616.104

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Kassaldi	4.530	3.745
Bank- en girosaldi	1.801.445	913.820
	1.805.976	917.565

De gemeente maakt gebruik van een pakket voor geïntegreerde dienstverlening voor het betalingsverkeer en kredietoperaties van de NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Hiervoor zijn een tweetal overeenkomsten afgesloten, namelijk een rekening-courant overeenkomst en een (raam)overeenkomst voor geïntegreerde dienstverlening. Op grond van deze overeenkomsten vindt ondermeer de renteberekening plaats over de hoofdrekening en de nevenrekeningen bij de BNG tezamen; er is bij deze berekening sprake van een zogenaamde "concernblok"-koppeling.

Per 31 december 2019 bedroeg het rekening-courantsaldo op de hoofdrekening bij de BNG € 56.067 positief (2018: € 898.238 positief).

Overlopende activa

De post overlopende activa bevat de volgende - op basis van BBV verplicht voorgeschreven - posten:

Overlopende activa	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	0	1.002.899
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	479.709	2.751.437
	479.709	3.754.337

Provincie Fryslân

De vordering op de provincie bestaat voor het grootste deel uit het nog te ontvangen subsidiebedrag voor 'Heerenveen beter bereikbaar' ad € 943.000. In het kader van "Heerenveen beter bereikbaar" (HBB) is in 2019 (zie ook de toelichting bij de materiële vaste activa), voor een bedrag van circa € 1,4 miljoen aan kosten gemaakt. Financiering van deze kosten geschiedt vanuit een provinciale subsidie. Begin 2019 was er een bedrag van ruim € 456.000 op deze subsidie vooruitontvangen. Gedurende het jaar 2019 zijn er geen voorschotten meer ontvangen, zodat er ultimo 2019 een vordering ontstaat van circa € 943.000.

Verloopoverzicht 'nog te ontvangen voorschotten' overheid	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2019
Prov. Fryslân; project Heerenveen Beter Bereikbaar (HBB)	-456.484	1.399.384			942.899
Prov. Fryslân; subsidie Heerenveen midden		60.000			60.000
	-456.484	1.459.384	0	0	1.002.899

De post 'Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen' kan vervolgens als volgt worden gespecificeerd:

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Overige nog te ontvangen bedragen	5.628	2.233.845
Vooruitbetaalde bedragen	474.081	517.592
	479.709	2.751.437

De 'Overige nog te ontvangen bedragen' worden, conform voorgaande jaren vrijwel volledig gevormd door het bedrag aan te ontvangen BTW (€ 2,2 miljoen).

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Om financiële tegenvallers te kunnen opvangen heeft de gemeente weerstandsvermogen nodig. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die de gemeente loopt. De risico's die worden gelopen zijn velerlei en van diverse aard. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die kunnen worden ingezet om tegenvallers op te vangen. Naast de diverse reserves zijn dit langlopende voorzieningen, ongebruikte belastingcapaciteit en ruimte op de begroting (waaronder de post 'onvoorzien'). Bij het optimaliseren van het weerstandsvermogen spelen naast weerstandscapaciteit en risico's als zodanig ook andere factoren een rol. Het gaat hierbij om het aanpassingsvermogen of de flexibiliteit van de gemeentelijke organisatie en om de kans op gelijktijdigheid van tegenslagen. Op zichzelf genomen kleine risico's kunnen door toeval gelijktijdig of vlak na elkaar optreden, waardoor toch een groot beroep op de weerstandscapaciteit noodzakelijk is. De kansen op verschillende soorten tegenvallers kunnen afhankelijk zijn. Zo kan bijvoorbeeld een terugval van de economische groei leiden tot een lagere algemene uitkering, hogere rente, een groter beroep op garanties en meer bijstandsuitgaven.

Het beleid van de gemeente Heerenveen is er op gericht dat in eerste instantie de incidentele weerstandscapaciteit wordt gebruikt om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken. Mochten zich in enig jaar structurele tegenvallers voordoen zonder dat daar meevallers tegenover staan, dan zullen deze eerst worden afgedekt middels de incidentele weerstandscapaciteit. Vervolgens zal in de eerstvolgende Verantwoordings- en Perspectiefnota structurele dekking worden gezocht. De gevolgen van het voordoen van een risico worden dus altijd eerst uit de incidentele weerstandscapaciteit gedekt. Uitgangspunt is daarbij, dat met name de vrij aanwendbare (algemene) reserves gebruikt worden om tegenvallers te dekken.

Bestanddeel	Incidenteel	Structureel
Algemene reserve	✓	
Reserves en voorzieningen	✓	
Onvoorzien	✓	
Begrotingsruimte		✓
Stille reserves	✓	
Onbenutte belastingcapaciteit		✓
Kostenreducties (bezuinigingen)		✓

Het eigen vermogen vormt de belangrijkste component van de weerstandscapaciteit.

Het in de balans opgenomen eigen vermogen (exclusief rekeningresultaat 2019) bestaat uit de volgende posten:

Reserves	Stand 31-12-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2019
Algemene reserves	39.718.119	15.819.291	17.253.759	38.283.651
Bestemmingsreserves; egalisatie tarieven	0	0	0	0
Bestemmingsreserves; overig	2.428.951	246.679	243.625	2.432.005
	42.147.070	16.065.970	17.497.384	40.715.656

De mutaties op de reserves van de algemene dienst zijn verantwoord in de exploitatie. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar het overzicht mutaties reserves.

De algemene reserves zijn als volgt opgebouwd:

Specificatie 'Algemene reserves'	Stand 31-12-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2019
Algemene reserve niet geblokkeerd	2.520.222	2.568.604	836.462	4.252.364
Reserve gerealiseerd resultaat	-234.770	234.770	0	0
Algemene reserve	21.462.667	4.579.917	13.162.297	12.880.287
Weerstandvermogen	15.970.000	8.436.000	3.255.000	21.151.000
	39.718.119	15.819.291	17.253.759	38.283.651

Algemene reserve niet geblokkeerd

De algemene reserve niet-geblokkeerd bevat de door de gemeenteraad beschikbaar gestelde incidentele middelen. De besteding van deze middelen dient te geschieden aan het specifiek daaraan gestelde doel. De algemene reserve niet-geblokkeerd bedraagt per 31 december 2019 € 4.252.365 (2018: € 2.520.222). Dit onderdeel van de reserve is daarmee in 2019 met ruim € 1,7 miljoen toegenomen. Belangrijke onderdelen hierbinnen zijn de beschikbaar gestelde middelen voor invasieve exoten (€ 440.000 wordt overgeheveld naar 2020 om uitvoering te kunnen geven aan een meerjarenplan dat in 2019 is gestart en via meerdere bestekken in de komende 4 jaar wordt uitgevoerd) en voor de omgevingsvisie (voor de omgevingsvisie is verdeeld over 2018 en 2019 een bedrag van € 750.000 beschikbaar gesteld; de hiervan resterende middelen ad € 555.000 worden overgeheveld naar 2020 om te worden besteed aan zowel de omgevingsvisie als voor projecten omgevingswet).

Reserve gerealiseerd resultaat

Deze reserve heeft betrekking op het nadelig rekeningresultaat van het voorgaande verslagjaar. Het resultaat van 2018 bedroeg € 234.770 negatief. In 2019 is dit onttrokken aan de algemene reserve.

Algemene reserve

Zoals blijkt uit het bovenstaande verloopoverzicht van de 'algemene reserves' is deze reserve ten opzichte van voorgaand verslagjaar sterk gedaald. Bedroeg de stand van de algemene reserve per 1 januari 2019 nog ruim € 21,4 miljoen; per 31 december 2019 is dit verminderd tot ruim € 12,8 miljoen.

De vermindering wordt met name veroorzaakt door herschikking binnen het eigen vermogen van een bedrag van € 5,9 miljoen inzake het grondbedrijf. Dit bedrag is overgeheveld naar het weerstandsvermogen om eventueel toekomstige tekorten te kunnen dekken.

De algemene reserve is vrij besteedbaar. Hier zijn dus geen bestedingen aan gekoppeld. De algemene reserve zorgt voor een extra financiële buffer voor de gemeente en kan dienen als financiering voor onvoorziene kosten of nieuw beleid.

Weerstandsvermogen

De reserve 'Weerstandsvermogen' is in 2018 gevormd en bestaat uit het deel dat nodig is om de financiële gevolgen van te voren onderkende risico's op te vangen. De gemeente Heerenveen streeft er naar dat het weerstandsvermogen te allen tijde toereikend is om de financiële gevolgen van risico's volledig op te kunnen vangen. Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Heerenveen bedraagt het benodigd weerstandsvermogen per ultimo 2019 afgerond € 21 miljoen.

De voor de berekeningen gebruikte software (Naris) maakt integraal risicomanagement mogelijk. Het verzamelen van risico-informatie verloopt via een eenvoudig proces, waarbij diverse medewerkers informatie delen die voor het proces noodzakelijk zijn. Risico's en beheersmaatregelen worden daarbij gekoppeld aan de belangrijkste doelstellingen. Belanghebbenden krijgen daarmee inzicht in het noodzakelijke weerstandsvermogen van de gemeente.

Alle risico's die van te voren kunnen worden onderkend, zijn in kaart gebracht en worden in de beoordeling van het weerstandsvermogen betrokken. Een opsomming van de grootste risico's (met grootste worden de risico's bedoeld die door kans van optreden en gevolg het meeste invloed hebben op het weerstandsvermogen) kan als volgt worden weergegeven:

- # Optreden van een extra zorgvraag in de jeugdzorg.
- # Kostenverhoging van de jeugdzorg als gevolg van nieuwe vormen van inkoop (arrangementsfinanciering).
- # Geraamde opbrengsten grondexploitaties worden niet gerealiseerd (rekening houdend met de bestaande voorzieningen).
- # Noodzaak tot investeren op systeembeheer en de helpdesk om de benodigde kwaliteit en continuïteit te kunnen borgen.
- # Ontoereikend budget voor uitkeringen (BUIG) als gevolg van de open einde regeling.
- # Duurzaamheidskorting bouwleges.
- # APPA risico (onvoldoende dekking in het APPA-fonds ter dekking van de betaling van (toekomstige) pensioenen door schommeling van de rekenrente).
- # Oplopende Wsw-tekorten doordat een CAO-stijging van de lonen mogelijk niet wordt gecompenseerd door de rijksbijdrage.
- # Terugvordering van gemaakte kosten door Sociaal Domein Fryslân vanwege onjuiste inzet Beschermd wonen en ThuisPlus lokaal.
- # Het niet realiseren van lange(re) termijndoelen die door of voor ICT zijn gesteld omdat er geen focus ligt op de uitvoering van beleid.

Het beschikbare weerstandsvermogen gedeeld door het benodigde weerstandsvermogen op basis van het risicoprofiel, vormt de ratio van het weerstandsvermogen. Deze ratio kan aan de hand van de volgende tabel worden beoordeeld:

Ratio	Waardering	Betekenis
>2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

De gemeente Heerenveen streeft naar: 'voldoende' (ratio C). Dit omdat bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen rekening wordt gehouden met een verhogende factor.

Bestemmingsreserves

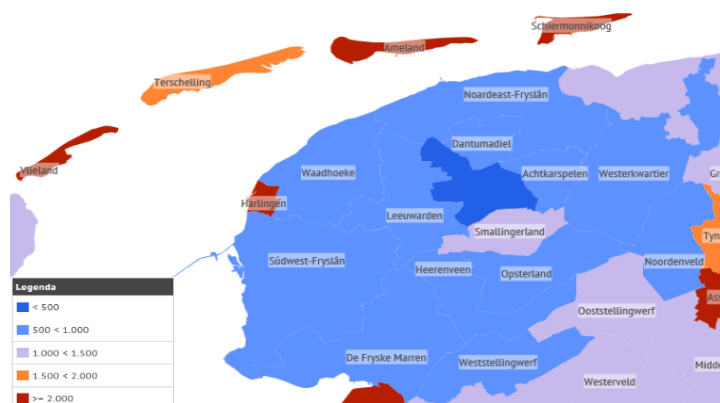
Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de Raad een bepaalde bestemming is gegeven. De precieze doelstelling per reserve staat beschreven in de notitie 'Reserves en Voorzieningen'. In de jaarstukken wordt deze doelstelling slechts kort toegelicht.

Bestemmingsreserve	Doel	Bedrag
Bestemmingsreserve ter egalisatie van tarieven		
Afvalstoffenheffing	Egalisatie van de tarieven afvalstoffenheffing.	0
Subtotaal		0
Overige bestemmingsreserves		
Projecten uit eigen middelen	Er worden diverse projecten uitgevoerd die niet op de staat van investeringen terechtkomen omdat deze uit eenmalige middelen worden gefinancierd en/of uit subsidies en bijdragen van derden worden gedekt. Nog niet bestede gemeentelijke middelen per ultimo boekjaar worden ten gunste van deze reserve gebracht en in het volgende boekjaar weer beschikbaar gesteld voor de betreffende projecten.	105.826
Sociaal Cultureel werk Aengwirden	Het bevorderen van de sociale cohesie in de dorpen van de voormalige gemeente Aengwirden.	102.252
Reserve leegstand Kompanije/MFA Jubbega	Dekking voor de huurinkomsten, voortvloeiende uit leegstand, als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen.	76.578
Reserve baggeren	Het reserveren van gelden voor het financieren van toekomstige baggerprojecten.	128.971
Frictiekosten concern	Het vormen van een buffer voor het opvangen van frictiekosten met betrekking tot personeelskosten.	1.753.374
Reserve BGT	Deze bestemmingsreserve is er voor bedoeld om de kosten die gepaard gaan met de realisatie en implementatie van de Basisregistratie Grootschalige Topografie te dekken .	265.004
Subtotaal		2.432.005
Totaal		2.432.005

Voor het verloop van de bestemmingsreserves wordt verder verwezen naar de staat van reserves).

Eigen vermogen per inwoner

Het eigen vermogen per inwoner van de gemeente Heerenveen bedraagt aan het begin van het jaar 2019 circa € 839. Daarmee ligt het eigen vermogen van de gemeente in lijn met het eigen vermogen van de meeste andere Friese gemeenten. Het gemiddelde eigen vermogen per inwoner bedroeg in Friesland per 1 januari 2019 € 837.

Gerealiseerd resultaat

Gerealiseerd resultaat	Resultaat 2018	Resultaat 2019
Gerealiseerd resultaat algemene dienst	-468.719	1.787.978
Gerealiseerd resultaat grondexploitatie	233.949	125.473
	-234.770	1.913.451

Het resultaat van de jaarrekening 2019 bedraagt € 1.913.451 (voordelig)

Het resultaat van de jaarrekening 2018 bedroeg € 234.770 (nadelig). Dit resultaat is na vaststelling van de jaarrekening door de gemeenteraad conform het voorstel tot bestemming van het resultaat in 2019 toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorzieningen

De vorming van een voorziening geschiedt op basis van bedrijfseconomische grondslagen. Ondanks dat de gemeenteraad bij het treffen van een voorziening feitelijk geen keus heeft, dient het vormen van een voorziening wel geaccordeerd te worden door de gemeenteraad. Dit vloeit voort uit het feit dat de gemeenteraad beschikt over het zogenaamde budgetrecht. Aangezien de voorziening wordt gevormd ten laste van de exploitatierekening, betekent dit dat de gemeenteraad met de vorming er van moet instemmen.

Voorzieningen worden, conform BBV, gevormd wegens:

- # Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- # Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.

- # Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- # Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

Voorzieningen mogen niet worden gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Rentetoevoeging aan voorzieningen is bovendien niet toegestaan.

Het verloop van de voorzieningen in 2019 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Voorzieningen	Saldo 31-12-2018	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2019
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.448.166	1.392.582	730.366	0	5.110.382
Egalisatievoorziening	4.447.064	1.980.851	1.348.888	0	5.079.027
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed worden	8.129.667	1.184.595	552.141	448.651	8.313.470
	17.024.896	4.558.028	2.631.395	448.651	18.502.879

Voor een nadere specificatie wordt verder verwezen naar de staat van reserves en voorzieningen”.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Het verloop van deze voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Stand 31-12-2018	Storting	Vrijval	Aanwending	Stand 31-12-2019
<u>Verplichtingen, verlies en risico's</u>					
Voorziening bedrijvenpark A7	1				1
Gevolgen wet APPA	4.328.454	652.798			4.981.252
WGA-fonds	87.819	26.000		20.794	93.025
Participatiefonds kwijtscheldingen	937	708.635		709.571	0
Faciliteiten Raad	30.955	5.150			36.105
Totaal verplichtingen, verlies en risico's	4.448.166	1.392.582	0	730.366	5.110.382

De dotaties aan de voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (wet APPA) zijn gebaseerd op actuariële berekeningen.

Egalisatievoorzieningen

Het verloop van de egalisatievoorzieningen van de gemeente luidt:

Omschrijving	Stand 31-12-2018	Storting	Vrijval	Aanwending	Stand 31-12-2019
<u>Onderhoud- en egalisatievoorzieningen</u>					
Inventaris gemeentehuis	163.977	36.905		143.693	57.189
Voorziening sportvelden	670.688	307.546		164.505	813.728
Onderhoud kade- en oeverbescherming	60.484	105.000		15.599	149.885
Onderhoud CT kunstwerken	314.300	195.000		87.266	422.034
Onderhoud gebouwen	3.237.617	1.336.400		937.826	3.636.191
Totaal onderhoud en egalisatie	4.447.064	1.980.851	0	1.348.888	5.079.027

De voorzieningen zijn gebaseerd op meerjarenonderhoudsplannen.

Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Onder deze post worden de ontvangen middelen verantwoord waaraan door de verstrekker een specifiek bestedingsdoel is verbonden. Daarnaast worden hier de middelen verantwoord die bestemd zijn voor de medefinanciering van toekomstige investeringen in activa waarvoor een heffing kan worden geheven.

De specificatie van deze posten kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Stand 31-12-2018	Storting	Vrijval	Aanwending	Stand 31-12-2019
<u>Van derden verkregen middelen</u>					
Rioleringen	7.447.805	1.184.595		455.241	8.177.159
Verplichtingen Boarnsterhim (afd. RO)	205.200			96.900	108.300
Afvalstoffenheffing	476.662		448.651		28.011
Totaal vervangingsvoorzieningen	8.129.667	1.184.595	448.651	552.141	8.313.470

Indien gemeenten in de heffingen bijdragen hebben opgenomen voor toekomstige vervanging van investeringen voor riolering en afvalstoffeninzameling, dan komen deze gelden in een vervangingsvoorziening. Zodra de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaats vindt, wordt deze investering geactiveerd. Vervolgens worden de bedragen opgenomen in de voorziening rechtstreeks op de vervangingsinvestering in mindering gebracht. Het betreft in het geval van de gemeente Heerenveen alleen de voorziening 'Rioleringen'. Per 31 december 2019 bedraagt de omvang van deze voorziening € 8.177.159.

Van het totaal van de getroffen voorzieningen kan tenslotte de volgende toelichting worden gegeven:

Voorzieningen	Doel	Bedrag
<u>Voorzieningen voor verplichtingen, verlies en risico's</u>		
Gevolgen Wet APPA	Het opvangen van de gevolgen van de wijziging van de Wet APPA.	4.981.252
WGA-fonds	Ter dekking van de kosten van WGA-uitkeringen voor arbeidsongeschikte werknemers in de zin van de WGA die voor eigen rekening komen.	93.025
Faciliteiten Raad	Egalisatie van kosten voor faciliteiten voor de Raad.	36.105
Subtotaal		5.110.382
<u>Onderhoud- en egalisatievoorzieningen</u>		
Inventaris gemeentehuis	Egalisatie van kosten van de inrichting.	57.189
Voorzieningen sportvelden	Egalisatie van onderhoudskosten van natuur- en kunstgrasvelden, inclusief atletiekbaan.	813.728
Onderhoud kade- en oeverbescherming	Egalisatie van onderhoudskosten ten behoeve van de kade- en oeverbescherming van die kades en oevers die in gemeentelijk eigendom zijn.	149.885
Onderhoud CT kunstwerken	Egalisatie van onderhoudskosten van de civiel technische kunstwerken die in gemeentelijk eigendom zijn.	422.034
Onderhoud gebouwen	Egalisatie van onderhoudskosten van de gebouwen die in gemeentelijk eigendom zijn.	3.636.191
Subtotaal		5.079.027
<u>Voorziening egalisatie tarieven</u>		
Rioleringen	Egalisatie ten behoeve van de (investeringen in de) riolering.	8.177.159
Verplichting Boarnsterhim (afd. RO/risicovoorziening)	Voorziening ter dekking van de risico's van de nieuwbouw van woningen in Akkrum, welke voortvloeien uit de herindeling van Boarnsterhim.	108.300
Afvalstoffenheffing	Egalisatie ten behoeve van de tarieven afvalstoffenheffing.	28.011
Subtotaal		8.313.470
Totaal		18.502.879

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

In het onderstaande overzicht wordt het verloop weergegeven van de langlopende schulden over het jaar 2019. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de staat van opgenomen langlopende leningen.

Langlopende leningen	Oorspronkelijke hoofdsom	Saldo per 31-12-2018	Afgesloten	Aflossing regulier	Aflossing vervroegd	Saldo 31-12-2019
Banken	150.108.730	129.381.951	0	5.103.624	0	124.278.327
	150.108.730	129.381.951	0	5.103.624	0	124.278.327

De totale rentelast met betrekking tot de vaste schulden voor het jaar 2019 bedroeg - zoals blijkt uit het onderstaande schema - € 3.094.249 (2018: € 3.222.807; 2017: € 3.350.217; 2016: € 3.474.796; 2015: € 4.514.958). Voor het jaar 2020 wordt voor de huidige langlopende leningen een rentelast geraamd van bijna € 3 miljoen.

Rentelast	Rentelast 2019	Rentelast 2020
Banken	3.094.249	2.965.691
	3.094.249	2.965.691

De aflossingsbedragen (uitgaande van de per ultimo 2019 bestaande langlopende schulden) kunnen voor de komende jaren als volgt worden gespecificeerd:

Termijn	Aflossing
1 jaar	5.103.624
2 - 5 jaar	20.414.496
6 jaar en langer	98.760.207
	<u>124.278.327</u>

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn de netto-vlottende schulden en de overlopende passiva verantwoord.

Netto vlottende schulden

Onder netto-vlottende schulden worden verstaan die schulden die een rentetypische looptijd kennen die korter is dan één jaar.

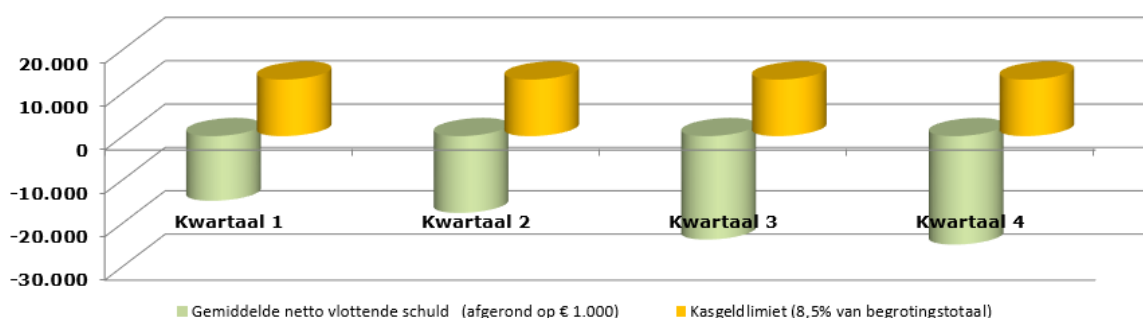
De in de balans opgenomen netto-vlottende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Kortlopende schulden	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Kasgeldleningen openbare lichamen	0	0
Overige kasgeldleningen	0	0
Bank- en girosaldi	0	0
Overige schulden	7.583.256	7.487.551
	7.583.256	7.487.551

Kasgeldleningen

De wet Financiering decentrale overheden (wet Fido) schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het uitgangspunt voor de wet Fido is het beheersen van risico's. Dit uit zich onder andere in voorschriften omtrent de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide beogen de renterisico's te begrenzen die verbonden zijn aan de financiering door middel van achtereenvolgens de korte schuld en de lange schuld. Het begrenzen van de risico's van de korte schuld geschiedt via voorschriften ten aanzien van de kasgeldlimiet.

In het kader van de wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) mocht de gemeente in 2019 maximaal zo'n € 13,6 miljoen met vlottende middelen financieren. Als gevolg van het hoge saldo aan liquide middelen gedurende 2019 (zie ook schatkistbankieren onder de 'uitzettingen korter dan één jaar') is deze limiet het verantwoordingsjaar in geen van de kwartalen overschreden. Het verloop van de kasgeldlimiet gedurende het jaar 2019 kan grafisch als volgt worden weergegeven:

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Gemiddelde netto vlottende schuld (afgerond op € 1.000)	-14.917	-17.712	-23.849	-25.016
Kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal)	13.044	13.044	13.044	13.044

De laatste jaren bestaan er per ultimo dienstjaar geen lopende kasgeldleningen.

Voor een verdere toelichting wordt tevens verwezen naar de paragrafen behorende bij de jaarstukken 2019 (paragraaf 2.3 Financiering).

Bank-en girosaldi

De saldi per 31 december 2018 en 31 december 2019 waren allemaal positief, zodat de verantwoording plaats vindt op de debetzijde van de balans onder de liquide middelen.

Overige schulden

De overige schulden per 31 december 2019 worden gevormd door het uitstaande bedrag aan crediteuren. De belangrijkste post die hierin is opgenomen heeft betrekking op het af te dragen bedrag aan de belastingdienst over december 2019: € 1,7 miljoen. Voor een verdere specificatie van de post "overige schulden" wordt verwezen naar de specificaties bij de afdeling financiële dienstverlening.

De afwikkeling van de post 'overige schulden' vertoont een normaal verloop.

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Nog te betalen bedragen	7.039.941	7.706.777
Vooruitontvangen bedragen	1.967.394	452.364
	9.007.334	8.159.140

Nog te betalen bedragen

De bedragen per ultimo verslagjaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Specificatie 'nog te betalen bedragen'	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Uitkeringslasten Soza en SHV	1.314.832	2.260.076
BTW fiscus	389.950	2.530.741
Overlopende rente	810.383	773.219
Nog te betalen sociale lasten	4.415	18.562
Nog te betalen bedragen	4.510.998	2.171.565
Overig	9.364	-47.386
	7.039.941	7.706.777

Zoals blijkt uit de bovenstaande specificatie bestaat het grootste deel van de nog te betalen bedragen uit de per 31 december nog te betalen BTW: € 2,5 miljoen. Aan uitkeringslasten voor bijstandsgerechtigden en uit te betalen bedragen in het kader van de schuldhelpverlening moet eind 2019 nog een bedrag worden betaald van ruim € 2,2 miljoen. De nog niet betaalde, maar wel aan het verslagjaar toe te rekenen rente op langlopende leningen o.g. bedraagt per ultimo verslagjaar ruim € 773.000.

De belangrijkste posten binnen de overige 'Nog te betalen bedragen' kunnen als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Bedrag
Diverse nog te betalen bedragen < € 50.000	336.403
Restant SISA uitk. onderwijsachterstanden 2019	60.428
Raming openbare verlichting	63.000
Raming afr. Leeuwarden december 2019	67.359
Omrin: milieustraat december 2019	71.614
Opsterland: kosten milieustraat 2019	75.000
Afrekening 4e kwartaal GGD	79.000
Raming afrekening Rijk Bbz en IOAZ 2019	123.252
IKC Skoaterwis raming schooljaar 2019-2020	124.115
Raming afrekening Beschermd Wonen 2019	193.565
Raming periode 13 WMO	977.829
	2.171.565

De nadere specificatie van de post "nog te betalen bedragen" wordt verwezen naar de jaarrekening. De nog te betalen bedragen worden in de loop van het jaar 2020 regulier afgewikkeld.

Vooruitontvangen bedragen

Niet bestede middelen van uitkeringen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel moeten ingaande 2008 worden verantwoord onder de 'overlopende passiva'. Dit laatste is geregeld in artikel 49 van het BBV.

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019
Nog te betalen bedragen	7.039.941	7.706.777
Vooruitontvangen bedragen overheid	1.628.285	259.671
Vooruitontvangen bedragen overig	339.109	192.692
	9.007.334	8.159.140

Het verloop van de vooruitontvangen bedragen van de overheid kan als volgt worden gepresenteerd:

Verloopoverzicht 'vooruitontvangen bedragen' overheid	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2019
Prov. Fryslân; project Heerenveen Beter Bereikbaar (HBB)	456.484		456.484		0
Prov. Fryslân; invest. stedel. vernieuw. (ISV)	1.086.472		1.086.472		0
Prov. Fryslân; pilotproject mini en kleine windturbines	9.188		9.188		0
Friese aanpak (gemeenten) omgevingsvisie	76.142		4.333		71.809
Ministerie OCW (DUO); onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	0	632.745	485.723		147.022
Prov. Fryslân; koepelproject verduurzaming ZO-Fryslân	0	142.600	101.760		40.840
	1.628.285	775.345	2.143.959	0	259.671

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Garant- en borgstellingen

Een garantie is een vorm van zekerheidstelling. Het is een overeenkomst waarbij de ene partij (de garant) zich jegens een andere partij (de schuldeiser) verbindt tot nakoming van een verbintenis die een derde (de gegarandeerde) jegens de schuldeiser heeft. Dit is overigens geen vastomlijnd juridisch begrip. Dat geldt wel voor een andere vorm van zekerheidstelling: de borgtocht. Borgtocht is volgens het Burgerlijk Wetboek (artikel 7:850) een overeenkomst waarbij de ene partij (de borg) zich jegens een andere partij (de schuldeiser) verbindt tot nakoming van een verbintenis die een derde (de hoofdschuldenaar) jegens de schuldeiser heeft of zal verkrijgen. Daar waar wordt gesproken van gemeentelijke garantstelling, is formeel sprake van borgtocht.

De gemeente Heerenveen staat per 31 december 2019 nog borg voor een bedrag van bijna € 23 miljoen. Het bedrag is, conform de jaarverslaggevingseisen, buiten de balans onder de passiva verantwoord.

Gewaarborgde geldleningen

Van de door de gemeente per ultimo 2019 gewaarborgde geldleningen kan - onder verwijzing naar de bijlage staat F (bijlage 5) bij de rekening - het volgende overzicht worden gegeven:

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019
Woningbouw: Stichting Accolade	8.295.556	100%	1.337.144	1.006.226
Woonfriesland	2.997.096	100%	2.518.193	2.390.279
Sportstad Heerenveen BV	20.000.000	100%	18.000.000	16.666.667
Stichting Meriant	580.839	100%	508.234	435.629
Stichting Bibliotheken Mar en Fean	340.335	100%	181.512	158.823
Stichting Verzorgingscentra Utingeradeel	2.042.011	100%	1.361.341	1.225.207
Stichting SBV, Tjalleberd	1.283.000	100%	1.141.685	1.103.348
Totaal	35.538.837		25.048.108	22.986.178

Garanties

WSW

Instellingen op het gebied van zorg- en sociale woningbouw hebben de mogelijkheid leningen aan te trekken via het Waarborgfonds sociale woningbouw (WSW). Hiervoor geldt een achtervangregeling waarvoor ook de gemeente Heerenveen risicodragend is. De omvang van de door Heerenveen gegarandeerde geldleningen bedraagt per 31 december 2019 € 242 miljoen.

NHG

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog bestond een groot woningtekort. Naast het bouwen in grote volumes voor de sociale huurmarkt, werd ook het eigen woningbezit gestimuleerd. Om het destijds makkelijker te maken om via een hypotheek voor de aanschaf van een woning te lenen, maar ook om dat voor geldverstrekkers minder riskant te maken, werden door gemeenten garanties afgegeven. Die garantie hield in dat de gemeente zich garant stelde voor de verschuldigde betalingen als de geldlener (=de burger) niet meer aan zijn hypothecaire verplichtingen kon voldoen. In 1995 hebben rijks- en gemeenteverheid één gemeenschappelijk waarborgfonds opgezet, die overal op dezelfde manier uitvoering gaf aan de hypotheekgarantie: Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW); deze regeling staat beter bekend onder de naam Nationale Hypotheek Garantie (NHG). In 2011 hebben gemeenten zich uit de regeling teruggetrokken en staat het rijk alleen garant voor de kosten.

Op leningen tot 1995 kan de gemeente Heerenveen voor 100% worden aangesproken op het tekort. Op basis van de ontwikkeling van de huizenprijzen in relatie tot de omvang van de restschuld, wordt het risico dat de gemeente Heerenveen nu nog wordt aangesproken op tekorten voor deze hypotheek ingeschat als nihil. Sinds 1995 is de gemeente samen met het rijk aansprakelijk voor eventuele tekorten. Indien het waarborgfonds niet toereikend is om de financiële risico's op te vangen kan de gemeente Heerenveen voor 50% worden aangesproken om het tekort aan te vullen. Dit geldt voor leningen die na 1994 en vóór 1 januari 2011 zijn afgesloten. De omvang van de door Heerenveen gegarandeerde geldleningen bedraagt naar schatting per 31 december 2019 € 10,7 miljoen (dit op basis van de meest recente gegevens verstrekt door NHG).

Op basis van de saldo-opgaven zijn een aantal bedragen bij de oorspronkelijke hoofdsom aangepast.

Het voorgaande wordt als volgt gespecificeerd:

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Saldo 31-12-2018	Saldo 31-12-2019
<u>WSW</u>				
Accolade	159.035.000	100%	153.409.417	159.288.958
St. Habion	8.500.000	100%	8.500.000	8.500.000
Woonzorg Nederland	7.382.082	100%	5.711.924	5.532.823
Stichting WoonFriesland	64.000.000	100%	76.000.000	64.000.000
Stichting Elkien	5.000.000	100%	5.000.000	5.000.000
Stichting Mooiland		100%		
			248.621.341	242.321.781
<u>NHG</u>				
Leningen tot 1995	pm	100%	0	0
Leningen 1995-2010	265.000.000	50%	10.690.000	10.470.000
Leningen vanaf 2011	pm	0%	0	0
			10.690.000	10.470.000
Totaal	508.917.082		259.311.341	252.791.781

Sportstad Heerenveen BV

In 2003 is door de aandeelhouders (gemeente Heerenveen en Sc Heerenveen Vastgoed BV) een vermogensinstandhoudingsverklaring ondertekend. Dit betekent dat, indien het

garantievermogen van Sportstad Heerenveen BV niet meer toereikend is, de aandeelhouders het verschil op verzoek van de bank (BNG) moeten aanvullen. Het garantievermogen is opgebouwd uit het aandelenvermogen, de reserves en de achtergestelde leningen.

Verliescompensatie Vennootschapsbelasting (Vpb)

Met ingang van 2016 is de gemeente Vennootschapsbelastingplichtig (Vpb-plichtig). In mei 2019 is namens de gemeente een verzoek ingediend tot het afsluiten van een vaststellingsovereenkomst (VSO) met de Belastingdienst over de waardering van de fiscale openingsbalans en de wijze van fiscaal toe te rekenen rente. Van de Belastingdienst is tot op heden nog geen inhoudelijke reactie ontvangen op dit verzoek.

De ingediende aangifte 2016 hebben we gebruikt als basis voor de vaststelling van de resultaten voor de jaren 2017, 2018 en 2019. In 2016 was er sprake van een geprognoseerd verlies van € 2,1 miljoen. De positieve resultaten van 2017 (€ 734.000) en 2018 (€ 509.000) mogen verrekend worden met deze verliezen. In 2019 is er sprake van een negatief resultaat van € 66.000. Er resteert daardoor nu nog een verrekenbaar verlies van € 973.000 en daarmee een verrekenbare belastingplicht van € 243.000 (25%).

Omdat er nog geen overeenstemming bestaat met de Belastingdienst over de fiscale beginbalans per 1 januari 2016 en omdat wordt uitgegaan van de oorspronkelijke aangifte 2016 (waarbij geen rekening is gehouden met de landelijke uitgangspunten voor de VSO), zullen de hierboven genoemde bedragen nog wijzigen.

Overig

De gemeente Heerenveen kent de volgende belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente de komende jaren is gebonden:

Bedrijf: Canon Nederland N.V.

- # Type: levering op basis van huur hoogvolumemachines Repro-apparatuur
- # Termijn: 36 maanden (vanaf juli 2016)
- # Waarde: circa € 23.000 op jaarbasis
- # Procedure: enkelvoudig onderhands

Bedrijf: Veenman (machines Xerox)

- # Type: levering (op basis van koop) van multifunctionals en bijbehorende dienstverlening (onderhoud en afdrukken)
- # Apparaten: 16 stuks
- # Termijn: 5 jaar (aanvang 01-01-2016 – einde 01-01-2021)
- # Waarde: circa € 20.000 op jaarbasis
- # Procedure: meervoudig onderhandse aanbesteding

Bedrijf: Douwe Egberts

- # Type: levering op basis van koffieautomaten en ingrediënten
- # Termijn: 48 maanden (vanaf januari 2018)
- # Contractwaarde: circa € 287.000
- # Procedure: meervoudig onderhands

Gebeurtenissen na balansdatum

Corona-crisis

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019 van de gemeente Heerenveen, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van de begroting 2020 en mogelijk ook nog voor de jaren daarna. Of hieruit financiële gevolgen gaan ontstaan en zo ja, hoe groot deze financiële impact dan zal zijn, is nu onmogelijk te bepalen. De gemeente Heerenveen monitort de risico's en die van haar partners voortdurend. De gemeente loopt gezien de wijze waarop gemeenten worden gefinancierd geen risico's voor de continuïteit. De liquiditeitspositie van de gemeente wordt daarbij bovendien voortdurend bewaakt. Zo nodig worden adequate maatregelen genomen om de gemeentelijke taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Overzicht lasten en baten en toelichting

Rekeningresultaat 2019

Er is sprake van een positief saldo op de thema's van € 1.054.000. Inclusief het begrotingssaldo 2020 is er een voordelig resultaat van € 1,9 miljoen. In deze themarekening zijn voorstellen geformuleerd voor bestemming van het genoemde resultaat in 2019.

Resultaat thema's

Onderstaand zijn de verschillen cijfermatig op hoofdlijnen weergegeven. De verschillen worden nader toegelicht per thema onder het kopje 'Wat heeft het gekost?'.

Omschrijving	Thema's						
	1	2	3	4	5	6	Totaal
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
Begroting na wijziging	-6.130	-63.203	-29.469	-1.251	-287	101.200	859
Totaal rekening	-6.099	-63.820	-29.362	-1.245	-424	102.865	1.913
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	32	-617	107	6	-137	1.665	1.054
Afvalinzameling					121		121
Algemene uitkering Gemeentefonds						1.139	1.139
Algemene uitgaven en inkomsten						595	595
Bestemmingsplannen			-158				-158
Grondexploitaties			-376				-376
Jeugd		-1.180					-1.180
Minimabeleid		201					201
Participatie		1.013					1.013
Sport		175					175
Sportaccommodaties		391					391
Vastgoed					-227		-227
WABO			273				273
Wegen			124				124
WMO		-1.388					-1.388
Overige mutaties	32	171	244	6	-31	-71	351
Verschil	32	-617	107	6	-137	1.665	1.054

Begrotingsrechtmatigheid

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten hoger zijn dan de, ook na begrotingswijziging geraamde lasten op de geautoriseerde thema's, is sprake van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid), omdat de overschrijding in strijd kan zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dienen deze overschrijdingen herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen. In 2019 is er op de totale lasten per thema, in de thema's Zorg en Welzijn en Wonen, sprake van een begrotingsonrechtmatigheid. Er wordt geadviseerd om de overschrijdingen bij de vaststelling van de themarekening 2019 te autoriseren, waarmee de overschrijding alsnog als rechtmatig wordt aangemerkt.

In het thema Zorg en Welzijn is de overschrijding het gevolg van extra kosten in het Sociaal Domein, op het onderdeel domein jeugd en beschermd wonen. De extra uitgaven zijn toegelicht in het thema Zorg en Welzijn. In totaal gaat het om een overschrijding van € 1,3 miljoen. Over de tekorten in de bent u per [brief](#) (Tussentijdse financiële bestuursrapportage 2019 Sociaal Domein) geïnformeerd (kenmerk: 19.3004404).

De overschrijding van de uitgaven in thema Wonen en Leven, zijn het gevolg van de grondexploitaties en de invoering van de Omgevingswet. De hogere uitgaven worden volledig gecompenseerd door de hogere baten. Het thema Wonen en Leven sluit met een positief saldo van € 107.000.

De toelichting per product zijn opgenomen in het thema.

Thema	Omschrijving	Saldo x € 1.000
2	Zorg en Welzijn	-1.293
3	Wonen en Leven	-2.878
Totaal overschrijding		- 4.171

Analyses

Alle overschrijdingen hebben plaatsgevonden binnen het door de gemeenteraad geaccordeerde beleid. Voorgesteld wordt om bij de vaststelling van de Themarekening 2018 de genoemde overschrijdingen te autoriseren. Voor een nadere toelichting op de overschrijdingen (> € 100.000) wordt verwezen naar de desbetreffende thema's.

Saldo van baten en lasten

Onderstaand zijn de saldi per thema, inclusief de algemene dekkingsmiddelen (thema 6) en de mutaties in de reserves weergegeven.

Omschrijving	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie begrotingsjaar		
	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo	baten	lasten	saldo
Thema 1	0	6.195	-6.195	0	6.130	-6.130	1	6.099	-6.098
Thema 2	20.768	83.570	-62.802	21.151	86.961	-65.810	21.844	88.254	-66.410
Thema 3	12.825	42.582	-29.757	15.974	44.808	-28.834	19.347	47.686	-28.339
Thema 4	140	1.184	-1.045	171	1.314	-1.144	164	1.302	-1.138
Thema 5	14.075	14.155	-80	14.886	14.939	-53	14.344	14.876	-532
Thema 6 *	102.777	2.936	99.841	106.089	4.752	101.337	107.310	4.310	103.000
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	150.585	150.622	-38	158.271	158.905	-634	163.009	162.527	483
<i>Mutaties reserves:</i>									
Thema 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Thema 2	17	0	17	2.951	344	2.607	2.935	344	2.590
Thema 3	0	2	-2	1.225	1.860	-635	1.293	2.317	-1.024
Thema 4	0	0	0	20	127	-107	20	127	-107
Thema 5	0	0	0	0	234	-234	343	234	109
Thema 6	2.858	2.051	807	12.907	13.044	-136	12.907	13.044	-136
Subtotaal mutaties reserves	2.875	2.053	822	17.103	15.609	1.494	17.498	16.066	1.431
Gerealiseerd resultaat	153.459	152.675	784	175.374	174.513	860	180.507	178.592	1.913
<i>* De algemene dekkingsmiddelen zijn opgenomen onder thema 6</i>									
<i>Algemene dekkingsmiddelen:</i>	<i>baten</i>	<i>lasten</i>	<i>saldo</i>	<i>baten</i>	<i>lasten</i>	<i>saldo</i>	<i>baten</i>	<i>lasten</i>	<i>saldo</i>
- Lokale heffingen	17.561	2.284	15.276	17.851	2.284	15.566	17.967	2.372	15.595
- Dividend	817	1	816	937	1	936	942	1	941
- Saldo financieringsfunctie	307	-470	778	665	-573	1.238	717	-822	1.540
- Overige algemene dekkingsmiddelen	83.545	149	83.396	84.473	149	84.325	85.610	146	85.464
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	102.230	1.964	100.267	103.926	1.862	102.065	105.236	1.696	103.540
Onvoorzien	0	-27	27	0	0	0	0	0	0
Totaal	102.230	1.937	100.294	103.926	1.862	102.065	105.236	1.696	103.540

Algemene toelichting

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De WNT verplicht het openbaar maken van de (hoogte van de) inkomens van de secretaris en de griffier van de gemeente. In de onderstaande tabel zijn de wettelijk vereiste gegevens vermeld. Ook moeten uitkeringen in verband met beëindiging van het dienstverband worden vermeld. Dit kwam in 2019 niet voor.

Bezoldigingsgegevens 2019

Naam	functie	met dienst-betrekking (ja/nee)	beloning + belastbare vaste en variabele onkosten-vergoeding en	onverschuldigd betaald bedrag	voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	Totale bezoldiging	individuele bezoldigings maximum	reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	duur van het dienstverband in het jaar	omvang van het dienstverband in het jaar (fte)
J. van Leeuwestijn	Gemeentesecretaris	Ja	€ 103.653	nvt	€ 18.156	€ 121.809	€ 194.000	nvt	01/01 – 31/12	1,0
L. Roest-Jonker	Raadsgriffier	Ja	€ 51.429	nvt	€ 8.632	€ 60.061	€ 130.219	nvt	01/05 – 31/12	1,0
E. Witzke	Interim Griffier	Nee	€ 49.632	nvt	nvt	€ 49.632	€ 98.736	nvt	01/01 – 30/04	nvt

Bezoldigingsgegevens 2018 (bron jaarrekening 2018)

Naam	functie	met dienst-betrekking (ja/nee)	beloning + belastbare vaste en variabele onkosten-vergoeding en	onverschuldigd betaald bedrag	voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	Totale bezoldiging	individuele bezoldigings maximum	reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	duur van het dienstverband in het jaar	omvang van het dienstverband in het jaar (fte)
J. van Leeuwestijn	Gemeentesecretaris	Ja	€ 98.760	nvt	€ 16.383	€ 115.143	€ 189.000	nvt	01/01 – 31/12	1,0
W.J.M.A. Jansen	Raadsgriffier	Ja	€ 17.239	nvt	€ 4.916	€ 22.155	€ 31.068	nvt	01/01 – 30/04	0,5
M.A..J. Swinkels	Raadsgriffier	Ja	€ 42.359	nvt	€ 5.903	€ 48.262	€ 105.719	nvt	01/05 – 31/12	0,833

Verantwoording uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Toelichting bij het samenstellen van de WNT verantwoording Bij de samenstelling van bovenstaande verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de Beleidsregels toepassing WNT d.d. 27 februari 2014 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als uitgangspunt gehanteerd.

Schatkistbankieren

De voorschriften schrijven voor dat in de jaarrekening een berekening wordt opgenomen van het 'drempelbedrag schatkistbankieren'. Het drempelbedrag is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld buiten de schatkist mag worden gehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1150,93554			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	718	858	773	775
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	432	293	378	376
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	153.458			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	153.458			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	1150,93554			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	64.664	78.047	71.098	71.297
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	718	858	773	775

Algemene dekkingsmiddelen

De gemeente Heerenveen kent met name de volgende niet bestedingsgebonden gemeentelijke heffingen:

Omschrijving	Product	Raming begroting na wijziging	Realisatie begrotingsjaar	Afwijking
OZB eigenaren woningen	Belastingen	6.922.700	6.940.014	17.314
OZB eigenaren niet woningen	Belastingen	4.286.000	4.292.027	6.027
OZB gebruikers niet woningen	Belastingen	3.049.500	3.067.514	18.014
Precarioheffing	Belastingen	3.315.000	3.361.228	46.228
Hondenbelasting	Belastingen	146.000	141.305	-4.695
Forensenbelasting	Belastingen	36.200	38.769	2.569
Toeristenbelasting	Belastingen	95.100	125.909	30.809
Totaal		17.850.500	17.966.767	116.267

Algemene uitkering

De verantwoorde algemene uitkering is gebaseerd op basis van de decembercirculaire 2019. Uit het gemeentefonds heeft de gemeente Heerenveen in 2019 een totaalbedrag ontvangen van € 85,6 miljoen. In de begroting was uitgegaan van een inkomst van € 84,5 miljoen. In totaliteit is de algemene uitkering € 1,1 miljoen hoger dan geraamd.

In de jaarrekening moet de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de september circulaire van het boekjaar. In de jaarrekening is de algemene uitkering verwerkt op basis van de ontvangen verzamelstaat van december, de verzamelstaat van december is gebaseerd op de september circulaire waarbij de eenheden zijn aangepast naar de meest recente situatie per einde van boekjaar."

Investeringskredieten

De lopende investeringskredieten zijn overgeheveld van 2019 naar 2020. Het betreft investeringen, waarvoor in 2019 of voorgaande jaren kredieten door u beschikbaar zijn gesteld, maar waarvan de realisatie (nog) niet heeft plaatsgevonden of is afgerond. Bij de overheveling geldt de algemene regel dat twee jaar na datum van het raadsbesluit het krediet automatisch wordt afgesloten, tenzij gemotiveerd is dat verlenging van de termijn noodzakelijk is.

Op de individuele investeringskredieten zijn geen overschrijdingen. Dit houdt in dat de bestedingen ten laste van de investeringskredieten binnen de beschikbaar gestelde middelen zijn gebleven. Hiermee is voldaan aan het budgetrecht van de raad. Ook zijn er geen bijzonderheden ten aanzien van de bestedingen.

Reserves en voorzieningen

Heerenveen beschikt per 31 december 2019 over circa € 59 miljoen aan reserves en voorzieningen. Onderstaand zijn beknopt de standen van de reserves en voorzieningen weergegeven:

Omschrijving	Stand 1-1-2019 x € 1.000	Storting x € 1.000	Onttrekking x € 1.000	Stand 31-12-2019 x € 1.000
Algemene reserve				
Algemene reserve	21.463	4.580	13.162	12.880
Weerstandsvermogen	15.970	8.436	3.255	21.151
Reserve gerealiseerd resultaat	-235	235	0	0
Algemene reserve niet geblokkeerd	2.520	2.569	836	4.252
Totaal algemene reserves	39.718	15.819	17.254	38.284
Bestemmingsreserves				
Overige reserves	2.429	247	244	2.432
Totaal bestemmingsreserves	2.429	247	244	2.432
Voorzieningen				
Verplichtingen, verlies, risico's	4.448	1.393	730	5.111
Onderhoud- en egalisatievoorzieningen	4.447	1.981	1.349	5.079
Van derden verkregen middelen	8.130	1.185	1.001	8.313
Totaal voorzieningen	17.025	4.558	3.080	18.503
Totaal reserves en voorzieningen	59.172	20.625	20.577	59.220

Opmerking

De algemene reserve niet geblokkeerd bevat voor de komende jaren nog een aantal verplichtingen en blijft om die reden in stand.

In bovenstaand overzicht zijn de resultaatbestemmingen uit deze jaarrekening niet meegenomen (€ 1.566.000). Inclusief de resultaatbestemming over 2019 is het totaal aan reserves en voorzieningen € 60,8 miljoen.

Voorstel bestemming resultaat 2019

Voorgesteld wordt om het saldo over 2019, zijnde € 1.566.000, te storten in de algemene reserve. Inclusief de mutaties uit de begroting 2020 en de verwerking van het rekeningresultaat 2019 daalt het saldo van de algemene reserve naar € 14,4 miljoen.

De mutatie die voortvloeit uit de bestemming van het resultaat 2019, wordt verwerkt in het boekjaar 2020.

Overzicht lasten en baten per taakveld

	Begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1 Bestuur		2.777	2.776		2.821	2.821	1	2.847	2.846	1	26	25
0.10 Mutaties reserves	2.874	2.053	-821	17.445	15.609	-1.837	17.497	16.066	-1.431	52	457	406
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten		783	783		859	859					-859	-859
0.2 Burgerzaken	889	1.766	877	699	1.224	525	680	1.282	601	-19	58	76
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.813	2.485	673	1.798	2.336	538	1.527	2.323	796	-271	-13	258
0.4 Overhead	209	4.381	4.172	450	18.324	17.874	340	17.499	17.159	-110	-825	-715
0.5 Treasury	1.278	-458	-1.736	1.803	-560	-2.364	1.149	-810	-1.959	-654	-250	405
0.61 OZB woningen	6.923	245	-6.678	6.923	218	-6.705	6.940	231	-6.709	17	13	-4
0.62 OZB niet-woningen	7.186		-7.186	7.336		-7.336	7.360		-7.360	24		-24
0.63 Parkeerbelasting	2.329		-2.329	2.329		-2.329	2.285		-2.285	-44		44
0.64 Belastingen Overig	3.498	365	-3.132	3.638	337	-3.301	3.724	427	-3.296	86	90	5
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	83.545	148	-83.396	84.473	148	-84.325	85.610	146	-85.464	1.137	-2	-1.139
0.8 Overige baten en lasten	114	606	492	1.684	549	-1.135	1.695	415	-1.281	11	-134	-146
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		2.840	2.840		2.819	2.819		2.751	2.751		-68	-68
1.2 Openbare orde en veiligheid	57	1.699	1.642	36	1.123	1.087	25	1.170	1.145	-11	47	58
2.1 Verkeer en vervoer	174	6.645	6.471	235	5.737	5.501	384	5.564	5.181	149	-173	-320
2.2 Parkeren	27	1.294	1.267	18	1.247	1.229	18	1.187	1.169		-60	-60
2.3 Recreatieve havens	23	43	20	23	35	12	24	36	11	1	1	-1
2.4 Economische havens en waterwegen	320	1.055	735	290	982	692	282	840	558	-8	-142	-134
3.1 Economische ontwikkeling	3	1.158	1.154	34	1.082	1.047	25	1.064	1.039	-9	-18	-8
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.628	1.532	-96	2.325	1.980	-345	5.546	4.752	-794	3.221	2.772	-449

3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	74	101	27	74	84	10	70	91	21	-4	7	11
3.4	Economische promotie	134	233	99	134	192	58	166	221	55	32	29	-3
4.2	Onderwijshuisvesting	59	4.765	4.706	59	4.715	4.656	72	4.608	4.536	13	-107	-120
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	232	2.053	1.822	635	2.227	1.592	487	1.623	1.135	-148	-604	-457
5.1	Sportbeleid en activering	65	981	916	65	1.772	1.707	69	1.566	1.498	4	-206	-209
5.2	Sportaccommodaties	222	3.538	3.316	563	3.659	3.096	562	3.171	2.610	-1	-488	-486
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	568	2.757	2.189	568	2.710	2.142	720	2.720	2.000	152	10	-142
5.4	Musea		472	472		463	463		464	464		1	1
5.5	Cultureel erfgoed		72	72		71	71		73	73		2	2
5.6	Media		1.032	1.032		1.023	1.023		1.042	1.042		19	19
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	20	8.573	8.552		5.938	5.938	15	6.310	6.295	15	372	357
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	23	8.701	8.678	48	5.431	5.383	39	4.670	4.631	-9	-761	-752
6.2	Wijkteams					957	957		939	939		-18	-18
6.3	Inkomensregelingen	19.182	23.872	4.690	18.957	22.705	3.748	19.122	22.641	3.519	165	-64	-229
6.4	Begeleide participatie		9.493	9.493		9.606	9.606	1.073	9.599	8.526	1.073	-7	-1.080
6.5	Arbeidsparticipatie	235	4.712	4.477	95	2.888	2.793	55	2.871	2.815	-40	-17	22
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		2.359	2.359		1.735	1.735		1.944	1.944		209	209
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	810	13.849	13.039	810	12.177	11.367	454	13.518	13.064	-356	1.341	1.697
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		9.012	9.012		12.483	12.483		14.709	14.709		2.226	2.226
6.81	Geëscaleerde zorg 18+		80	80		57	57		63	63		6	6
6.82	Geëscaleerde zorg 18-		1.790	1.790		1.696	1.696		1.961	1.961		265	265
7.1	Volksgezondheid					1.853	1.853		1.819	1.819		-34	-34
7.2	Riolering	5.581	5.198	-383	5.559	4.932	-627	5.650	5.089	-561	91	157	66

7.3	Afval	6.613	5.764	-849	6.651	6.026	-624	6.724	6.002	-723	73	-24	-99
7.4	Milieubeheer	1	1.905	1.904	337	1.757	1.420	234	1.637	1.403	-103	-120	-17
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	210	504	294	209	403	195	244	405	161	35	2	-34
8.1	Ruimtelijke ordening	57	1.773	1.717	54	1.220	1.166	117	1.386	1.269	63	166	103
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.836	6.041	1.205	7.721	8.236	514	7.243	8.172	929	-478	-64	415
8.3	Wonen en bouwen	1.649	2.412	763	1.296	1.488	192	1.569	1.613	44	273	125	-148
	Totaal	153.461	153.459		175.374	175.374	-3	179.797	178.717	-1.082	4.423	3.343	-1.079

Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)

 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties								
SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020								
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voorschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
			Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03			
			€ 472.736	€ 59.140	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 04	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 07		
		1						
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en voorschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			-€ 60.428	€ 0	€ 0	€ 15.895		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		
		1						

IenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	
			1 1302791	€ 8.404	€ 11.354			
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10</i>	
			1 1302791	€ 39.661	€ 42.615		Nee	
IenW	E28C	Regionale mobiliteitsfondsen (SiSa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking, verordening of overeenkomst Gemeenten	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Gerealiseerd Ja/Nee	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding tot en met (jaar T)	Te verrekenen met provincie	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E28C / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E28C / 03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 04</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E28C / 05</i>	
			1 1447376	Nee	€ 1.399.384	€ 4.511.275	€ 942.899	
			Kopie beschikingsnummer	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E28C / 08</i>			
			1 1447376	Het bedrag opgenomen in veld E28C/04 betreft de bestedingen 2017 t/m 2019	Nee			

Berekening EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

EMU-saldo

Ontwikkeling EMU Saldo		2019	2020	2021	2022	2023
Exploitatiesaldo voor bestemming	+	-348	-579	1.855	341	987
Mutatie (im)materiële vaste activa	-	-3.285	4.019	1.308	3.375	3.546
Mutatie voorzieningen	+	-245	778	25	896	1.273
Mutatie voorraden	-	8.453	3.052	3.781	2.505	1.032
(Verwachte) boekwinst verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Berekend Emu-saldo		4.575	7.270	6.969	7.117	6.839

Overzicht reserves en voorzieningen

Staat van reserves

x € 1.000

Reserve	Omschrijving	I/S	Stand 1-1-19	Storting	Onttrekking	Stand 31-12-19
60705	Algemene Reserve niet geblokkeerd	I	2.520	2.569	836	4.252
60715	Reserve gerealiseerd resultaat	I	-235	235	0	0
60750	Algemene Reserve	S	21.463	4.580	13.162	12.880
60755	Weerstandsvermogen	I	15.970	8.436	3.255	21.151
62470	Projecten uit eigen middelen	I	137	212	244	106
62500	Sociaal Cultureel werk Aengwirden	S	102	0	0	102
62597	Reserve leegstand Kompanije/ MFG Jubbega	I	77	0	0	77
62598	Reserve Baggeren	I	129	0	0	129
62795	Frictiekosten concern	I	1.719	35	0	1.753
62810	Reserve BGT	S	265	0	0	265
Totaal reserves			42.147	16.066	17.497	40.716

Staat van voorzieningen

x € 1.000

Voorziening	Omschrijving	I/S	Stand 1-1-19	Storting	Onttrekking	Stand 31-12-19
68520	Sportvelden	S	671	308	165	814
68573	Onderhoud kade- en oeverbescherming	S	60	105	16	150
68574	Onderhoud CT Kunstwerken	S	314	195	87	422
68577	Voorziening onderhoud gebouwen	S	3.238	1.336	938	3.636
68585	Voorziening Afvalstoffenheffing	I	477	0	449	28
68591	Verplichtingen B'him (RO, risicovoorziening)	I	205	0	97	108
68595	Voorziening bedrijvenpark A7	S	0	0	0	0
68597	Rioleringen	S	7.448	1.185	455	8.177
68710	Gevolgen wet APPA	S	4.328	653	0	4.981
68750	WGA-fonds	S	88	26	21	93
68760	Inventaris gemeentehuis	S	164	37	144	57
68770	Participatiefonds kwijscheldingen	S	1	709	710	0
68795	Faciliteiten Raad	S	31	5	0	36
Totaal voorzieningen			17.025	4.558	3.080	18.503

Overzicht incidentele lasten en baten

Toelichting incidentele baten en lasten

In onderstaande tabel zijn de incidentele mutaties verwerkt die in deze jaarrekening zijn verantwoord. Naast deze mutaties, zijn in deze tabel ook de incidentele mutaties verwerkt die in eerder documenten door de raad zijn vastgesteld.

In de onderstaande tabel zijn de incidentele lasten en baten opgenomen die gelijk of groter zijn dan € 50.000.

LASTEN

x € 1.000

Thema	Omschrijving	Document	Bedrag
2	IJshockeyhal Thialf	Verzamelbesluiten 2-3-4	-693
2	Behoud eredivisie vrouwenvoetbal Heerenveen	Verzamelbesluit 2019-3	-150
3	Verkiezingen	Verzamelbesluit 2019-1	-110
3	Omgevingswet visie	Begroting 2018	-67
3	Invasieve exoten	Begroting 2019	-63
3	Voorzieningen voor verlies grondbedrijf	Verzamelbesluit 2019-4	-1.206
3	Grondbedrijf: meer uren tlv actieve grondexploitaties	Verzamelbesluit 2019-4	-201
3	Centrumvisie / G1000	Verzamelbesluit 2018-4	-197
3	Heerenveen Midden	Bestuursrapportage 2014	-80
3	Bereikbaarheid A32 2e fase	Verzamelbesluit 2019-2	-50
3	Breedband projectmatig	Verzamelbesluit 2018-3	-78
3	Eenmalig onderhoud openbare ruimte	Verzamelbesluit 2018-4	-70
3	Ziektes aan bomen	Verzamelbesluit 2018-4	-50
4	H'veen 'n Gouden Plak: extra bijdrage	Verzamelbesluit 2019-1	-55
5	Koepelproject duurzaamheid	Verzamelbesluit 2019-1	-337
5	Energietransitie	Verzamelbesluit 2019-1	-50
5	Uitvoering milieubeleidsplan/Energielandschap	V&P-nota 2012/2013	-68
5	Programma Duurzaamheid	Wijziging 2019-6; programma duurzaamheid	-78
5	Riolering: lagere toerekening Btw-bcf	Watertakenplan 2016-2020	-71
6	Doorontwikkeling Griffie	Verzamelbesluit 2019-1	-93
6	Huisvesting gemeentelijke organisatie	Verzamelbesluit 2019-1	-78
6	Algemene Uitkering Gemeentefonds 2019	Verzamelbesluit 2019-4 (septembercirculaire 2019)	-261
6	Eenmalige inzet inwoners	Hoofdlijnen akkoord, Verzamelbesluit 2019-4 (alg.res.n.g.)	-56
6	Huisvesting en instandhouding werkplekken	Verzamelbesluit 2019-4 (algemene reserve n.g.)	-82
6	Uitkering (vrijval) APPA Plan Kapitaal	Verzamelbesluit 2019-4 (voorziening Wet gevolgen APPA)	-679
6	Vergoeding detachering personeel	Verzamelbesluit 2019-4	-94
6	Gevolgen nieuwe CAO-ambtenaren => Vergoeding Ziektekst.	Verzamelbesluit 2019-4	-64
6	Gevolgen nieuwe CAO-ambtenaren => Equal pay	Verzamelbesluit 2019-4	-64
6	Gevolgen nieuwe CAO-ambtenaren	Verzamelbesluit 2019-4 (algemene reserve n.g.)	-68
6	Budget ontwikkelagenda	Jaarrekening 2019	-130
6	Bedrijfsvoering	Jaarrekening 2019	-96
Totaal incidentele lasten			-5.439

BATEN

x € 1.000

Thema	Omschrijving	Document	Bedrag
2	Specifieke Uitkering Sportbesluit	verzamelbesluit 19-4	345
3	Omgevingswet visie, alg.reserve ng	Begroting 2018	67
3	Bijdrage openbare ruimte De Wederik	Verzamelbesluit 2019-2	134
3	Tussentijdse winstnemingen grondexploitaties	Verzamelbesluit 2019-4	1.331
3	Heerenveen Midden: subsidie Provincie	Bestuursrapportage 2014	60
3	Centrumvisie / G1000: alg.reserve ng	Verzamelbesluit 2018-4	197
3	Breedband projectmatig: alg.reserve ng	Verzamelbesluit 2018-3	78
3	Eenmalig onderhoud openbare ruimte	Verzamelbesluit 2018-4	70
3	Ziektes aan bomen	Verzamelbesluit 2018-4	50
3	verlaging opbrengst omgevingsvergunningen	verzamelbesluit 2019-4	-330
5	Koepelproject duurzaamheid	Verzamelbesluit 2019-1	337
5	Tekort afvalstoffenheffing 2019	Verzamelbesluit 2019-4	-154
5	Dekking tekort afvalstoffenheffing: res. Weerstandsvermogen	Verzamelbesluit 2019-4	275
5	Uitvoering milieubeleidsplan/EnergielandschapL: Alg.res.ng	V&P-nota 2012/2013	68
6	Algemene Uitkering Gemeentefonds 2019	Verzamelbesluit 2019-1 (septembercirculaire 2018)	222
6	Algemene Uitkering Gemeentefonds 2019	Verzamelbesluit 2019-1 (decembercirculaire 2018)	80
6	Hogere opbrengst Precarioheffing	Verzamelbesluit 2019-2	140
6	Hogere dividendopbrengst BNG	Verzamelbesluit 2019-2	120
6	Algemene Uitkering Gemeentefonds 2019	Verzamelbesluit 2019-3 (meicirculaire 2019)	1.379
6	Algemene Uitkering Gemeentefonds 2016	Verzamelbesluit 2019-3	72
6	Algemene Uitkering Gemeentefonds 2017	Verzamelbesluit 2019-3	115
6	Opbrengst Onroerende Zaakbelasting (OZB)	Verzamelbesluit 2019-3	150
6	Eenmalige inzet inwoners	Hoofddlijnen akkoord, Verzamelbesluit 2019-4 (alg.res.n.g.)	56
6	Huisvesting en instandhouding werkplekken	Verzamelbesluit 2019-4 (algemene reserve n.g.)	82
6	Uitkering (vrijval) APPA Plan Kapitaal	Verzamelbesluit 2019-4 (voorziening Wet gevolgen APPA)	679
6	Premie Wet APPA	Verzamelbesluit 2019-4	65
6	Gevolgen nieuwe CAO-ambtenaren	Verzamelbesluit 2019-4 (algemene reserve n.g.)	68
6	Alg. Uitgaven en Inkomsten, voordeel kapitaallasten afschrijving	Jaarrekening 2019	71
6	Alg. Uitgaven en Inkomsten, voordeel kapitaallasten rente	Jaarrekening 2019	231
6	Algemene Uitgaven en Inkomsten, afrekening Sportstad	Jaarrekening 2019	249
6	Algemene Uitkering Gemeentefonds	Jaarrekening 2019, meer ontvangen dan geraamd 2019	1.136
6	Budget ontwikkelagenda	Verzamelbesluit 2017-4 (algemene reserve n.g.)	130
Totaal incidentele baten			7.573
Totaal incidentele lasten en baten			2.134

Overige gegevens

Controleverklaring